

• ღაჭიკთ უკრისთავი •

K 66-783
3

საბჭოთა მწერალი
თბილისი
1947

2-283

ქართული
საქმიანობა

დავით იაკობაძე

R00.3 703

სამშობლო

დრამა 5 მოქმედებად და 7 სურათად

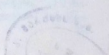
✓
B-4.625

სტეპ-2000
სამშობლო

19 თბილისი 47
საბუთო მწერალი

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

დავით ერისთავი და მისი პიესა „სამშობლო“

დავით ერისთავი შეიღი იყო გასულ საუკუნის ორმოცდაათიან წლებში ქართული თეატრის აღმადგენელის, დრამატურგის, პოეტის და პირველი „ქართული ჟურნალის—„ციცქარის““ დამაარსებლის, გიორგის დავითის-ძე ერისთავისა.

დავით ერისთავი დაიბადა 1847 წლის 28 აგვისტოს (ძვ სტ.), ქ. გორის ახლო მდებარე მამაპაპეულ სოფელ მიდისთავში. ის მეორე ვაჟი იყო გ. ერისთავისა. დავითი სამი წლის იყო, დედა როცა მოუკვდა. იგი დედინაცვლის ხელში იზრდებოდა, რომელმაც მომავალ დრამატურგსა და მოლენაწეს დიდი ამაგი დასდო და ნამდვილი დედობა გაუწია. ბავშვს სწავლის სურვილი ადრე აღეძრა და წერაკითხვა ასწავლა მამამისის თეატრის ერთ-ერთმა შესანიშნავმა მსახიობმა, საბალხო პოეტმა გიორგი დვინაძემ. სასკოლო ასაკის რომ შეიქნა, ამ დროს მამამისი, გ. ერისთავი, თეატრს უკვე ჩამოცილებული იყო და მიდისთავში ცხოვრობდა. გ. ერისთავმა ბავშვი გორში ჩაიყვანა და სასწავლებლად კერძო პანსიონში მიაბარა. გორში დავითი 5-რ წლის განმავლობაში სწავლობდა. 1860 წელს მშობლებმა ის გაგზავნეს სასწავლებლად ოდესაში და ისევ კერძო პანსიონში მიაბარეს. 1867 წელს, ოდესაშივე, რიშელის გიმნაზიაში გამოცდები ჩააბარა, ატესტატი მიიღო და იქვე შევიდა უნივერსიტეტში იურდიულ ფაკულტეტზე. რამდენიმე ხნის შემდეგ ის ბუნებისმეტყველებამ გაიტაცა და გადავიდა საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტზე. ოდესის უნივერსიტეტში მან მხოლოდ ორი წელიწადი დაჰყო. შემდეგ ნოვოროსიისკის უნივერსიტეტს (ასე ეძახდნენ ძველად ოდესის უნივერსიტეტს) თავი დაანება, პეტერბურგს გადავიდა, სადაც დაიწყო სწავლა სამედიცინო აკადემიაში. მეორე კურსზე ყოფნის დროს ავად გახდა, რის გამოც პეტერბურგს თავი დაანება და სამკურნალოდ გაემგზავრა დასავლეთ ევროპაში. მოიარა საფრანგეთი, შვეიცარია და ზოგიერთი სხვა ქვეყნებიც; გაეცნო იტალიურ ყოფა-ცხოვრებას, ხელოვნებას, ბევრი რამ ახალი გაიგონა, ბევრი რამ შეისწავლა და გაჯანსაღებული დაბრუნდა სამშობლოში 1871 წელს.

მაშინ ის 24 წლის ახალგაზრდა იყო. ჩამოსვლისთანავე ჩაება საზოგადოებრივ ცხოვრების ფერხულში და სიკვდილამდე საზოგადოებრივ მოღვაწეობის ასპარეზს არ ჩამოსცილებია.

დ. ერისთავმა მწერლობა ლექსებით დაიწყო. უკრ კიდევ ოდესის პანსიონში სწავლობდა, როცა პირველი ლექსი დასწერა. ამ პერიოდის ლექსებიდან ყველაზე უფრო საყურადღებოა მიბაძვით

დაწერილი ლექსი „ებლანდელი სიყვარული“, სადაც ავტორი ახასიათებს ახლად შემოდებულ სასამართლოების სისტემას. აქვე ლექსში მან გამოაქვეყნა „დროებაში“ 1868 წელს. ამის შემდეგ წინააღმდეგობრივი კვლავ განაგრძობდა წერას.

„სამშობლოში ჩამოსვლისთანავე.—გადმოვიცემს მისი პირველი ბიოგრაფი იონა მეუნარგია,—დავითმა დაიწყო „დროებაში“ ფელეტონების წერა „შთამომავლობითი პოეტის დღიურიდან“. ორი წლის შემდეგ, როცა თავ. კონსტანტინე ბებუთოვმა გამოსცა „Тифлисский Вестник-ი“ (1873 წელს) დავითმა იქაც იწყო წერა იმგვარისავე ფელეტონების, როგორც „დროებაში“. იმავე სახელწოდებით—Наследственный поэт.

მისი ფელეტონები საერთოდ ეხებოდნენ ჩვენი ქვეყნის იმდროინდელ საპირბოროტო საკითხებს. დ. ერისთავი სწერდა მბატურულად და მოქნილი ენით. ყოველი ფელეტონი საესე იყო ჰუმორით.

1882 წლ. 1 იანვრიდან დ. ერისთავი რედაქტორობდა კავკასიის უმაღლესი მთავრობის ოფიციალურ „კავკასს“. სამი წელიწადი ხელმძღვანელობდა ამ გაზეთს. ამ პერიოდის განმავლობაში, რამდენადაც ეს მოსახერხებელი იყო მაშინდელ საცენზურო პირობებში, გაზეთის რადიკალურად შეუცვალა სახე, ის უფრო პროგრესული გახადა. მან გაზეთის გარშემო შემოიკრიბა საუკეთესო ფურცლისტთა ძალები.

ამ გაზეთის თანამშრომლებად ითვლებოდნენ ქართველებიდან ისეთი რადიკალურად მოაზროვნე ადამიანები, როგორებიც იყვნენ სტ. ჭრელაშვილი (ცნობილი ნაროდნიკი) და ილია ბახტაძე—ზონელი. გამოქვეყნებულ წერილებში საკითხები შეჭდებოდა დაეროდებლად და მიუგრობებლად, რაც ხშირად რედაქტორს უსიამოვნებას აყენებდა. ერთხელ ამ უსიამოვნებამ უმადლეს წერტილსაც კი მიაღწია: გაზეთში ილია ზონელმა გააკრიტიკა თბილისის საკრედიტო საზოგადოების საქმიანობა და განსაკუთრებით შოლტები გადაარტყა მის თავმჯდომარეს—თავად ამათუნს. ამ უკანასკნელმა საქმიანი და დამაჯერებელი პასუხის გაცემის ნაცვლად, გაზეთის რედაქტორი დუფელში გაიწვია, ვინ იცის, რით დამთავრდებოდა დ. ერისთავისათვის ეს დუელი, რომ ორივე მხარის სექუნდანტები ენერგიულად არ ჩარეულიყვნენ საქმეში და მოწინააღმდეგენი არ შეერიგებიათ... მიუხედავად ასეთი მიფათისა, დ. ერისთავს უკან არ დაუბრუნა და კვლავ გახედულად აშუქებდა გაზეთის ფურცლებზე საკითხებს.

გაზეთის ასეთ მიმართულებას მთავრობა ვერ შეურიგდა და როცა საიჯარო ვადა—სამი წელიწადი დასრულდა, მიუხედავად იმისა, რომ დავით ერისთავი ბევრს შეეცადა რედაქტორობა ისევ მას დარჩენოდა, გაზეთი ჩამოართვეს და სხვას გადასცეს.

ამის შემდეგ დ. ერისთავი მოეწყო ევროპა სამსახურში. ის დაინიშნა როტმილდის კომპანიის ნავთის წარმოების თბილისის კანტარის ერთერთ დირექტორად და ბოლომდე ამ თანამდებობაზე დარჩა. რასაკვირველია, მხოლოდ სამსახურით არ კმაყოფილდებოდა, ისევ განაგრძობდა მოღვაწეობას, როგორც მწერლობაში, ისე საზოგადოებრივ სარბიელზე.

დ. ერისთავს მამისაგან შემკვიდრებით სასცენო ხელოვნების სიყვარულიც გადაეცა. ის თბილისში დასახლების პირველ წლებიდან დაუახლოვდა სცენისმოყვარეთა წრეს, რომელსაც იმ დროს უშუალოდ ხელმძღვანელობდა ცნობილი მოღვაწე და მწერალი დიმიტრი ყიფიანი. დ. ერისთავი პირველ ხანებში მხოლოდ წრის საორგანიზაციო საქმეებზე მუშაობდა, შემდეგ დაიწყო რეჟისორობა და ხელი მოჰკიდა პიესების წერასაც. 1879 წელს, როცა გაფართოვდა დრამატული კომიტეტი, დ. ერისთავიც მიიწვიეს კომიტეტის წევრად. ის გ. თუმანიშვილთან ერთად შეუდგა პროფესიულ თეატრის აღდგენასა და ამასთან დაკავშირებით პირველი დრამატული დასის შედგენას. დასი შედგენილ იქნა 1879 წლის გაზაფხულზე და მის რეჟისორად ერისთავი აირჩიეს.

დ. ერისთავი ერთერთი წევრი იყო იმ საინიციატივო ჯგუფისა, რომელმაც იკისრა ქართული დრამატული საზოგადოების დაარსება.

დ. ერისთავი ქართული თეატრის რეპერტუარის გაფართოებაზე მუშაობას დიდის ხალისით შეუდგა და მიუხედავად იმისა, რომ ამ ხანით სულ რაღაც 12-13 წელიწადი-ლა თუ მუშაობდა. მაინც ბევრის გაკეთება შესძლო: მან დასწერა, გადმოაკეთა და თარგმნა 15-ზე მეტი პიესა.

დ. ერისთავი ზოგჯერ თვითონაც ღებულობდა მონაწილეობას წარმოდგენებში რუსულ სცენაზე. სხვათა შორის, მას ჩაუკის როლი უთამაშნია ალ. გრიბოედოვის შესანიშნავ კომედიაში „ვაი ბაკუისაგან“.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დ. ერისთავს ძალიან უყვარდა ეს ნაწარმოები, კარგადაც შეისწავლა ის. გამოსძებნა ახალი მასალა და სრულიად ახალი ვარიანტებით გამოსცა წიგნად 1879 წელს თბილისში.

დ. ერისთავი შესანიშნავი დეკლამატორი იყო. გაიმართებოდა თუ არა რაიმე საქველმოქმედო მიზნით საღამო, მას უმეტესად მიიწვიდნენ; მის მიერ მშვენივრად წაკითხული ლექსები მსმენელთა საერთო აღფრთოვანებას იწვევდა.

დ. ერისთავი გარდაიცვალა თბილისში 1890 წლის 11 (23) ოქტომბერს და დაასაფლავეს აქვე, კალთუბნიის საყდრის გალავანში. რამდენიმე ხნის შემდეგ საფლავზე დაუდგეს იტალიაში დამზადებული ძეგლი, რომელსაც ამშვენებს დიდი მგოსნის, აკაკი წერეთლის, შემდეგი ლექსი:

ძღენად და საკურთხად სამარადისოდ,
საიმკვეყნო და საიმსოფლიო,
ღირსმა ერის ძემ, თვით ერისთავმა,
სამშობლოსათვის დასდგა „სამშობლო“.

შემდეგ დ. ერისთავის ნეშტი, ძეგლითურთ გადატანილ იქნა მამადავითის მთაზე, ქართველ მოღვაწეთა პანთეონში.

1910 წელს თბილისის დრამატიკულმა საზოგადოებამ ცალკე წიგნად გამოსცა დ. ერისთავის რჩეული დრამატიკული ნაწარმოებები მწერალ იონა მეუნარგიას მიერ დიდი სიყვარულით დაწერილ ბიოგრაფიის თანდართვით.

* *

დ. ერისთავის დრამატიკული თბხულებებიდან ყველაზე უფრო შესანიშნავია „სამშობლო“, ისტორიული დრამა 5 მოქმედ. და 7 სურათად, რომელშიც ავტორს დიდი სახელი მოუხვეჭა.

ამ პიესამ ქართულ დრამატურგიის და სასცენო ხელოვნების განვითარების საქმეში დიდა როლი შეასრულა.

„სამშობლო“ ორიგინალური ნაწარმოები არ არის. ის თავით ერისთავმა გადმოაკეთა ცნობილი ფრანგ დრამატურგის ვიქტორიენ სარდუს (1811—1908) იმავე სახელწოდების (Patrie) ისტორიულ დრამიდან. ავტორი პიესაში ასახავს ფლანდრიის ხალხის ბრძოლას სამშობლოს განთავისუფლებისათვის ესპანელთა თავაშვებულ ბატონობის წინააღმდეგ მეოქტესმეტე საუკუნის 70-იან წლებში. სარდუს „სამშობლო“ დასწერა 1849 წელს და წარმოადგინეს პარიზში იმავე წლის მარტში. სპექტაკლმა მაყურებლებზე უღრმესი შთაბეჭდილება დასტოვა. ეს პიესა პარიზის სცენას დიდხანს შერჩა და მაყურებლები ყოველთვის შეუწყნებელი ხალხისით ადევნებდნენ თვალყურს სპექტაკლის მსვლელობას.

სარდუს პიესა „სამშობლო“ რუსულად თარგმნა არბენინმა— „გრაფ დირიხოვორის“ სახელწოდებით და დადგეს სცენაზე 1892 წელს.

ამ პიესის შინაარსი დ. ერისთავმა შეუფარდა ირანის მბრძანებლის, შაჰ-აბასის, საქართველოში შემოსევის ხანას და ჩაუნგრვა ქართული ეროვნული სული.

სარდუს პიესის „Patrie“-ს გადმოკეთების ისტორიის შესახებ ი. მეუნარგია შემდეგს გადმოგვცემს:

„დავითს დიდი ხნიდან მოსწონდა სარდუს პიესა და უნდოდა იმის ქართულ სცენისათვის გადმოკეთება, მაგრამ დიდხანს ვერ შეუძრჩია იმას შესადგური მომენტი საქართველოს ისტორიიდან. ერთ დროს პიესა გადასცა გადასაკეთებლად განსვენებულ დიმიტრი ყოფიანს. მაგრამ ამან პიესას ხელი არ მოჰკიდა. ბოლოს ერისთავმა გადასწყვიტა, შაჰ-აბასის დრო გაეზადა პიესის შინაარსად და, რა გარდიკითხა ამ ლეგისრისზეა კაცზე „ქართლის ცხოვრება“, მიჰყო ხელი დრამის წერას, ე. ი. თარგმნას. ამას იქით იმას ბევრი არა ჰქონდა რა თავსატეხი, მარტო ქართული სახელები-და ეპიგრებიოდა იმ დროებისა და ეს სახელები—როინ, ესტატე, ხახა, გოგია

დიაკონი, იმან აიღო პლატონ იოსელიანის წიგნიდან — „მეფე გიორგის ცხოვრება“.

დ. ერისთავი სარდუს „სამშობლოს“ გადმოკეთებას შეუდგა. მუშაობდა გადმოკეთებაზე. პიესა არამე თუ მარტო თარგმნა, როგორც ი. შეუნიარგია ამბობს, არამედ ისე გადაამუშავა, რომ საფუძვლით შეუფარდა საქართველოს მეჩვიდმეტე საუკუნის ეთარებას, გაქართველებულ პერსონაჟებს ჩაუდგა ნამდვილი ქართული ეროვნული სული, ხოლო დამპყრობელთა სახეები ჩამოაქანდაკა ისეთ ნიორად, როგორც ირანელები ატარებდნენ ვერაც შაჰ-აბასის ბატონობის დროს. მთელი რიგი ადგილები შესცვალა, შეამცირა მომქმედ პირთა რაოდენობა, დაუმატა მთელი რიგი ადგილები და, სხვათა შორის, ლოცვის სცენა, სადაც სიმონ ლიონიძე ამბობს მონოლოგსა: „ღმერთო მაღალ! ეს ქვეყანა შენი ხევედრია... შენს მეოხებას ნუ მოაკლებ ამ ტანჯულ ხალხსა“... ეს ადგილი მან ამოიღო ილია ქაფჯავახის პოემა „აბრდილიდან“.

მუშაობა გადაკეთებაზე დაასრულა აგვისტოს ბოლოს რიცხვებში და ჩამოიტანა თბილისში მწერალთა და თეატრის მუშაკთა შორის წასაკითხად. აი რას გვიამბობს ამაზე ჩვენი ცნობილი მსახიობი კოტე შესხი:

„1881 წელს, კარგად მახსოვს, მაროშისთვეში, „დროების“ რედაქციაში ვიყავით: ჩემი ძმა სერჯეი, სანდრო ყახბეგი, ვ. აბაშიძე და კიდევ ორი სამი გახეთის თანამშრომელი; გაიღო კარები და დავითი შემოვიდა სოფლიდან ახალი დაბრუნებული. ყველას მაშინვე ერთი აზრი მოგვივიდა, რომ დავითს უსათუოდ ახალი რამ ექნებოდა დაწერილი თეატრისათვის, და თითქმის ერთხმად მივაძახეთ:

— აბა, რა მოგვიტანე? რა დაგვიწერე?
 — მომაქვს, მომაქვს, — მღვდღეარებით და დაჩქარებით მოგვაცაბა დავითმა, — დასწდით და ყური უკდეთ... — და დავითმა წაბუკითხა „სამშობლო“.

პიესამ მსმენელებზე დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა, თურმე. პიესის გარშემო გაიშართა მსჯელობა. გადაწყდა მისი დადგმა და იმავე წლის შემოდგომის მიწურულიდან შეუდგნენ კიდევ სამხადისს. პიესის დადგმა იკისრა თვით დ. ერისთავმა. სისტემატურად, ყოველდღე იმართებოდა რეპეტიციები. მოამზადა კიდევ დასადგმელად, მაგრამ იგი მარტო თავის თავს არ ენდო და მოიწვია დახმარებისათვის იმ ხანად ცნობილი მცოდნე სათეატრო ხელოვნებისა — მიხეილ ბებუთოვი. იგი ხშირად სწერდა ნიკიერ რეცენზიებს ქართულ და სხვა ენაზე წარმოდგენების შესახებ და ცნობილია მწერლობაში „ემბეს“ ფსევდონიმით. მიხ. ბებუთოვიც დიდის ხალისით შეუდგა მუშაობას დავითთან ერთად.

* თავ. დავით ერისთავის დრამატული ნაწერები გვ. XXXIII.

მაგრამ პიესის მომხადების გარდა, საქართველო იყო მისი მხატვრულად გაფორმება: ახალი ტანისამოსი, დეკორაციები, ბუტაფორები და სხვა. ყოველივე ეს კი კარგა ბლომად ფულს მოითხოვდა, რის ჩვენი თეატრის იმდროინდელ ანტრეპრენიორებს, ვ. აბაშიძეს და კ. მესხს, საკმაო რაოდენობით არ გააჩნდათ. დახმარებისათვის მათ მიმართეს იმ ხანად ცნობილ მდიდარს—ბანკირს ივანე ბაგრატიონ-მუხრანელს (მუხრან-ბატონს). ფულის სათხოვნად წავიდნენ თვით ანტრეპრენიორები—ვ. აბაშიძე და კ. მესხი. ისინი იმ დროს მივიდნენ მასთან, როდესაც დიდი ფეოდალი თავის კაბინეტში მარტო-მარტო იყო სავარძელზე მისვენებული. მსახიობებიც მოკრძალებით შევიდნენ. მუხრან-ბატონი მისვლისთანავე შეეკითხა მათ:

— აბა, რა გინდათ, რა თეთრი მოგიტანიათ?—მისვლებმაც აუბნეს საქმის ვითარება და სთხოვეს სესხად ექვსი თვის ვადით 500 მანეთი. მუხრან-ბატონმა მათ მტკიცე უარი უთხრა, მაგრამ მოციქულები მაინც არ მოეშვნენ... უმტკიცებდნენ, რომ ქართული თეატრი ეროვნული საქმეა, რომ მის აღორძინებას, მკვიდრს ნიადაგზე დაყენებას დიდი მნიშვნელობა აქვს და სხვ. ფეოდალი კი სდუმდა... რამოდენიმე ხნის შემდეგ იგი ერთბაშად შეინძრა და სიცილით შეეკითხა ვ. აბაშიძეს:

— შენ არ იყავი გუშინწინ წარმოდგენაში, რომ შებტი, შემობზრიალდი და ყველანი აცინე?

— მე ვიყავი,—მიუგო ვასო აბაშიძემ.

— აბა, ვხლაც შებტი-შემობზრიალდი და ფულს მოგცემთ.

ვასომ ასე სამასწორად აგდება იუკადრისა, იწყინა, მაგრამ მუხრან-ბატონი არ ეშვებოდა... ვასო აბაშიძე სიბრაზისაგან აცახცახდა... კ. მესხმა გაითვალისწინა ფეოდალის ზეპრული ცინიანობა და ვ. აბაშიძეს ჩურჩულით ურჩია: „რა გენაღვლება, შებტა, ეგებ ფული დავაძროთო“. ისიც მიუხედა გულისტქმას და სიბრაზისაგან თავდავიწყებული შებტა, ცალფეხზე შემობზრიალდა და თან დააცოლა სიტყვები:

— იფ, კინაზუჯამი—მუხრანკის სიცილ-ხარზარი აუვარდა. შემდეგ, როცა დამშვიდდა, ამოიღო 500 მან. და გადმოწულაგა მათ.

ჩვენს ანტრეპრენიორებს დაავიწყდათ თეატრისა და თეატრის მოღვაწეთა ასე სასაცილოდ აგდება და ფულის შოვნით აღფრთოვანებულნი დაბრუნდნენ თეატრში.“ *

* იონა მეუნარგიას ეს ამბავი უფრო სზვანაირად აქვს მოთხრობილი, მორიდებით თუ სხვა მოსახრებით, იგი გადმოგვცემს: „...მუხრან ბატონს მოეწონა მათი სითამამე და ფული მისცა—აბა, ესეც თქვენი 50 თუმანი, მაგრამ ერთი კი უნდა დატრიალდე შენებურად,—უთხრა აბაშიძეს გამოთხოვებაზე მოზუცმა ფეოდალმა“.. (დ. ერისთავის დრამატული ნაწერები, გვ. XXXIV). ჩვენ კი ამბავს ვწერთ ისე, როგორც ეს თვით შესანიშნავ მსახიობ ვ. აბაშიძისაგან გაგვიგონია.—(ს. გ.).

ეს ფაქტი ფრთხვ დამაბასათებელია იმდროინდელი ქართველი საზოგადოების ერთი ნაწილისათვის, რომელიც თეატრულ საქმიანობაში დიდად არ აფასებდა და უბრალო გასართობად, ანდა, რთვორცთავე მაშინ ეძახოდნენ, „კომენდიანოკობად“ მიაჩნდა... მაგრამ დავუბრუნდეთ ძირითად ამბავს.

წარმოდგენისთვის ტანისამოსის შეკრება შევეყვითე იმ ხანად ცნობილი მხატვრის გაგარინის პროექტის მიხედვით... დაიბატა სპეციალური დეკორაციები—ვეტების ციხე და სხვ. სამუშაოები შეასრულა იტალიელმა მხატვარ-დეკორატორმა ეიუსტიმ. როლები მსახიობთა შორის ასე იყო განაწილებული: ქეთევან ასრულებდა ბაბო ხერხეულიძე-ავალიშვილისა, სიმონ ლიონიძეს—კოტე ყიფიანი, ლევან ხიმშიაშვილს—ლადო მესხიშვილი, შაჰ-აბაზს—ეპოპო აბაშიძე, ფაიზუს—მაკო საფაროვი-აბაშიძისა, გოცია დიკონს—კოტე მესხი, დიმიტრი დადიანს—ალექსანდრე მოხევე-ყაზბეგი, დედაკაცს—ნატო ჭაბუნია-ცაგარლისა, ისკანდერ ბეგს—ა. აწყურელი, ისრაფელ-ბანს—ნ. თამაშვილი, მამუდ-ბეგს—ადამ ჩუბინაშვილი და სხვ.

1882 წლის 20 იანვარს მტკვრის პირას თეატრში (სადაც ახლა გლუბთა სასახლეა) გაიმართა „სამშობლოს“ პირველი წარმოდგენა. ამ პიესის დადგმით გასაკუთარი ამბავი მოხდა ქართულ სცენაზე. იონა მეუნარგიას სიტყვებით რომ ეთქვათ: „ეს პირველი წარმოდგენა კი არ იყო „სამშობლოსი“, არამედ ეს იყო პირველი ნამდვილი წარმოდგენა ქართულ ენაზე.“

წარმოდგენას თითქმის მთელი ქართველი კულტურული საზოგადოება დაესწრო; დაესწრნენ აგრეთვე სომხებიც, რუსებიც და სხვა ტომის წარმომადგენელი. თეატრი გაქედილი იყო ხალხით... და ყველა რაღაც აღფრთოვანებას გრძნობდა, გრძნობდა, რომ ქართულ თეატრის ისტორიაში ახალი გარდატეხა მოხდა.

„მე პირველად ამ საღამოს გამოიარა ტანში ყრუანტელმა და ვიგრძენი ქეშმარიტი კმაყოფილება ქართული ხელოვნებისა“,—ამბობს ი. მეუნარგია და განაგრძობს: „საფაროვისა, ავალიშვილისა, აბაშიძე, ჭაბუნია, მესხი, მესხიშვილი, ყიფიანი (ალფავიტი) ერთიერთ-მანეთზე უკეთესი იყვნენ. თეატრი იმტვრეოდა შედუღებულის ხალხის ტაშის კვრისა და ვაშას ძახილისაგან. წარმოდგენა რომ გათავდა, ავტორს დაფინის გვირგვინი მიაართვა საზოგადოებამ ატლასის აფიშით და თავადს ბებუთოვს დაფინის ჩანგი ამგვარსავე აფიშით. როცა ეს ორნი გამოვიდნენ თეატრის კარიდორზე, საზოგადოებამ აიტაცა ისინი და ხელდახელ წაიყვანა ეკიპაჟამდის. აქ უცდიდა მათ გაღერებიდან ჩამოსული ხალხი, რომელმაც ავტორი და რეჟისორი ნაბიჯ-ნაბიჯ გააკილა ბენგალურ ცეცხლით და ტაშის კვრით ერისთავის სადგომამდე, ვარანცოვის ძეგლის მახლობლად. მაჟურებლებით მთლად გაიკედა მიხეილის ხიდი, ასე რომ ერთ დროს მოძრაობა მთლად შეჩერდა. ღამის მეორე საათზე წარმოდგენის

ყველა მონაწილე არტისტები ვაზშანზე ისტდენ ერისთავის სახლში და გამარჯვებას ულოცავენ ერთმანეთს". *

ორი დღის შემდეგ, ი. ი. 22 იანვარს, წარმოდგენა ისევ გაიმართა რეს... თეატრში ტყვა არ იყო... ხალხში იგივე აღჭურათოვანება, იგივე ენთუზიაზმი.

შემდეგ ამისა წარმოდგენები გაიმართა ქუთაისში, ფოთში და ბათუმში... ქუთაისში წარმოდგენაზე საზოგადოებამ ავტორიც მოიწვია... აქაც თეატრი გაბედული იყო ხალხით... საზოგადოების აღჭურათოვანებამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია: „როდესაც მესამე მოქმედებაში ყიფიანმა (სვიმონ ლიონიძე) მუხლი მოიყარა და საქართველოს დროებით ხელში დაიწყო ილია ქავჭავაძის „ღმერთო მაღალო, ეს ქვეყანა შენი მვედრია...“ ერთი ნაწილი საზოგადოებისა ფეხზე წამოდგა, ეს იმას ნიშნავს, რომ მწერალი სწავდა მსმენელის გულში პატრიოტულ სიმებს". **

უნდა აღინიშნოს, რომ „სამშობლო“ იმ ხანად ერთადერთი პიესა იყო, რომელიც იმდროინდელ პირობების მიხედვით სრულიად გამართული იყო სცენიურად, მისი ტექნიკურა წყობა, შინაგანი დინამიკა მსახიობს საშუალებას აძლევდა, თუ იგი ნიჭით იყო დაჯილდოებული, საესეებით გაეშალა ფრთები თამაშის დროს...

პრესა დიდი აღტაცებით შეხვდა წარმოდგენას. გაზეთი „დროება“, აკვიწრის იმ ეფექტს, რომელიც წარმოდგენას ახასიათებდა, და გადმოგვცემს, რომ ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება ელ. მესხიაშვილმა (სიმონიაშვილი) და კ. ყიფიანმა (ლიონიძე) დასტოვაო.

ერთნაღი „იმედი“ უფრო დაწვრილებით ებება წარმოდგენის დადგმას და ამბობს:

„ითქვა სიტყვა, რომელიც მოხვდა ყველა ქართველის გულს, აატოკა და შეათამაშა ქართველების ძარღვი. ცუცხლი, რომელსაც შემოხვეოდა ნაცარი და აღარა ჩანდა, ახლა გამოიყურებოდა ისე, რომ შორი მანძილიდანაც სჩანს, დეივის თანდათან. „სამშობლომ“ მოკვცა შემთხვევა, რომ ქართველები რამდენიმე ხანი ერთად ეფიქრობდით, ერთად გამოვიგრძენით არა რომელიმე კერძო კითხვა, არამედ საყოველთაო, საზოგადო საგანი... მოკვცა შემთხვევა, რომ განცალკავებული ხალხი, გან-განზე მოსიარულე, ერთმანეთის მიუხედავად, შეიკრიბა ერთ ადგილას და მისმა წევრებმა გადააბეს ერთმანეთზე თავიანთი გულის მოძრაობა, სულის ვითარება. მიენდნენ ერთმანეთს და გაიმაგრეს გული იმ იმედით, რომ ერთსა და ორს კი არ შესტკივებია გული სამშობლოსათვის, არამედ მთელს ხალხს.“

ამრიგად, ქართველი საზოგადოება პიესას დიდი თანაგრძობით შეხვდა.

მაგრამ „სამშობლოს“ დადგმა და მისგან გამოწვეული ენთუზიაზმი

* დ. ერისთავის დრამატული ნაწერები, გვ. XXXV.

** იქვე გვ. XXXVI.

არაფრად ექაშნიკათ შავრაზმელებს ქართველი ხალხის ასეთ გამოძახილში ისინი ხედავდნენ სეპარატიზმისაკენ მიხრავებმას და ამიტომ დორბლების ყრა დაიწყეს. თავის უკმაყოფილებებს ისინი აშკარად გამოსთქვამდნენ საზოგადოებაში მოვლენას გამოვხადებდა რუსული შოვინისტური პრესაც... და იმევე წელს მოსკოვში არსებულ რუსეთის მონარქისტების გახეთ „Монархистские Ведомости“-ში, რომელიც გამოდიოდა მონარქისტ მ. ნ. კატკოვის რედაქტორობით, დაიბეჭდა თბილისელ კორესპონდენტის წერილი, რომელიც „სამშობლოს“ დადგმას შეეხებოდა. ამაზე ააგო რედაქტორმა მოწინავე წერილი და ეს ორივე წერილი დიდ უკმაყოფილებას და საყვედურს გამოსთქვამდა „სამშობლო“-ს დადგმისა და იმის გამო, რომ დ. ერისთავი, რომელიც ოფიციალურ „კავკაზ“-ის რედაქტორად ითვლება, სწერს ისეთს პატრიოტულს პიესებს, რომლებიც ქართველ ხალხში სეპარატიზმის გრძნობებს აღვიძებს... გახეთი აგრეთვე გაკვირვებას გამოსთქვამდა, რომ კავკასიის ცენტრამ ნება დართო ასეთი პიესა დაეღვათ. და ბოლოს, ასე ეთქვათ, „დანოსითაც“ არ უკმაყოფილდება და ისეთ თავებედობამდე მიდის, რომ აცხადებს: იქ ქართულ ერთეულ დროშების სტენაზე გამოტანას განა ის არ სჯობდა, რომ ეგ დროშები თბილისში არსებულ გოდფრუვას ცირკისთვის მიეღვიდათ, სადაც ისინი პანტომიმებს დაამშვენებდნენ...

მონარქისტულ გახეთის ასეთმა უმართებულო და თავებედურმა გამოსვლამ დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია რატორც ქართველებში, ისე პარაგრესიულად მოახროვნე რუს და სხვა ერთეულებათა საზოგადოებასა და პრესაშიც... ყველანი აღმფოთებული იყვნენ კატკოვის ასეთი გამოსვლით.. ასეთი შეურაცხყოფის დატოვება პასუხის გაუცემლად შეუძლებელი შეიქნა, ეს მით უმეტეს საჭირო იყო იმისთვის, რომ ქართველი ხალხი არამც თუ არ ფიქრობდა სეპარატიზმზე, არამედ მისი კულტურული, პოლიტიკური და ეკონომიური განვითარება იყო გადაუკვეთელი რუსეთის ხალხზე და ზრუნავდა ამ კავშირის განმტკიცებაზე.

პირველად ამ საკითხზე ხმა აღიმალლა თბილისის მაზრის თავად-ახნაურობის წინამძღოლმა შაქრო მალალაშვილმა... მან გაგზავნა საპასუხო წერილი მოსკოვის გახეთ „გოლოსის“ რედაქციამში, რომელმაც წერილი მოათავსა გახეთის მე-70 ნომერში.

წერილის ავტორი, სხვათა შორის, ამბობს:

„დედამიწის ხურგზე არ არის ისეთი ბარბაროსი, რომელიც პატივს არ სცემდეს ხალხის იმ წმინდათა-წმინდას, რომელიც ერთეულ პატიოსნების და თავმოყვარეობის ემბლემად ითვლებაო“. და შემდეგ ესება რა ცირკისთვის დროშების მიყიდვის საკითხს, განაგრძობს: „რომელი დროშა უნდა გადავკეთ ცირკს, რომელ დროშებზე ლაპარაკობს „მოსკოვსკი ვედომოსტი“, იმ დროშაზე ხომ არა, რომელსაც მთელი თორმეტი საუკუნის მეტ მანძილზე ამაყად ატარებს ქართველი ხალხი, თავის შვილების მიერ დაღვრილ სისხლით პატიოსნად იცავდა მას, არაუის წააბილწვინა იგი და ასე

შეურცბვენლად მიიტანა მეცბრამეტე საუყენის ბჭეებამდე... ეგრე
ლაპარაკია იმ დროშებზე, რომლებიც ნაბოძები აქეს ქართველ
ხალხს, ერთი—იმერატორ ნიკოლოზ პავლეს-ძის მიერ, ტაბატაშვილი
კულუბისა და სამშობლოს წინაშე დამსაბურებისათვის... შეურც
კი, გიორგის სახელობისა, რომელიც მას განსვენებულმა იმერატორ-
მა ალექსანდრე ნიკოლოზისძემ უბოძა იმის გამო, რომ ქართველ-
მა ცხენოსანმა ჯარმა ბრწყინვალედ გაიმარჯვა ჩოლოქზე თათრებ-
თან ბრძოლაში 1854 წლის 4 ივნისს. აი, ყველა ის დროშები, რომ-
ლებსაც ქართველები ამჟამად და პატრიოსნად იცავენდენ, ამართლებ-
დნენ იმ ნდობას, რომლითაც ისინი აღჭურვა რუსეთის მონარქმა:
მცირე აზიის მიწდგრებზე მერქეხების, ჩეჩნების და დაღესტნის სი-
მაგრებებთან ბრძოლების დროს, სადაც რუსეთის საუყეთესო შეილებ-
თან ერთად იღვრებოდა ქართველების სისხლიც*.

ბოლოს ავტორი კითხულობს: „რას გვიბრძანებს, როგორ გვირ-
ჩეეს „მოსკოვსკიე ვედომოსტო“, ამ დროშებიდან რომელი ქართვ-
ლი დროშა გადაეკეთ ცირკს მისი კლოუნების დასამშვენებლად“-ო”

წერილი პატარაა და ოსტატურად დაწერილი. მან დიდი შთაბეჭ-
დილება მოახდინა ყველაზე... საკითხი მოხერხებულად იყო დაყენ-
ბული. ამ გარემოებამ კი კატკოვი და მისი დამქაშებიც გაჭირვ-
ბულ მდგომარეობაში ჩააყენა, მათ იფიქრეს: „სადაც არა სჯობს,
გაცლა სჯობსო“ და დადუმდნენ...

მაგრამ არ დადუმდა პრესა.

ამ საკითხს გამოეხმაურა ცნობილი პუბლიცისტი ნ. კ. მიხაი-
ლოვსკი „Отечественныя записки“-ში; ამ გაზეთში მაშინ მიხაი-
ლოვსკი წერილებს სწერდა სავრთო სათაურებით: „ხაპისკი სოე-
რემენიკა“. ამ სერიის ერთი წერილი ებება აღნიშნულ ინტანდენტს
და მას აქეს გაკეთებული ასეთი სათაური: „ყველაფერს ფრანგები
გვიფუჭებენ“.

1882 წლის აპრილის ნომერში ავტორი თავის ღრმად მოსაზრ-
ბულ წერილში ამბობს:

„მ. მაღალღვმა სთქვა, რომ დედამიწის ზურგზე არ არის ისეთი
ბარბაროსი, რომ ხალხის იმ წმინდათა წმინდას პატკეს არ სცემ-
დეს, რომელიც ითვლება ერთენულ ღირსების ემბლემადო“, მე ამ
საქმეში მცირე რამ გამეგება, მაგრამ ვფიქრობ, რომ ბ. მაღალღვი
მაინც მართალი უნდა იყვეს“. **

მიხაილოვსკი ასკვნის: „...ჩვენ მხოლოდ ფრანგები გვიფუჭებენ
საქმეს? რას ბრძანებთ, რომელი ფრანგი, ფრანგი კი არა, აქ, სრუ-
ლიად უბრალოდ უნდა ვთქვათ, თვით პატონი კატკოვი აფუჭებს
საქმეს“. ***

ამავე საკითხზე ახმაურდა ქართული პრესაც. ილია გვაჭავაძემ
1882 წელს გაზეთ „დროებაში“ 23 თებერვლის № 40 მთათავსა

* გაზეთი „Голос“, № 70, 1882.

** Сочинения Н. К. Михайловского, С. Петербург, 1897 г.
том V, стр. 04, 605, 606.

*** იქვე გვ. 605—608.

სპეციალური წერილი „კატკოვს—პასუხად“. წერილი ილიასებური სარკახშით არის დაწერილი და ამათრახებს კატკოვსა და მის მემკვიდრეებს:

„უბედურება რომელიმე ერისა, დიდი ერი იგი თუ პატარა, სხვათა შორის—ილიც არის, როცა ერთგვარს ბეზღობას, რომელსაც პოლიტიკურ ბეზღობას ეძახიან, დიდი ავალა მიეცემა, ფართო გზა გაეხსნება და აღებ-მიცემობის საგნად გახდება“—ასე იწყებს თავის წერილს ილია ქავჭავაძე და განაგრძობს:—„როცა ბეზღობა—უბუწმინდური ძალღონე გაცვეთილ კაცისა, პირაბდილი დაიარება, არამც თუ უსირცხვილოდ, თავმოწონებთათუ ფარფაშობს და ლუჯმა პურს აწვდის მახეულარს, მაშინ პირდაპირ შეგვიძლიან ვთქვათ, რომ საზოგადოების წყებას საძირკველი შერყვეიან და აღსასრული მოახლოვებიაო“.*

„გაცვეთილ კაცისაგან ყველაფერი მოსალოდნელია“...**
 შემდეგ თავისებური სიმკაცრით ამათრახებს ილია ქავჭავაძე კატკოვს და წერილს ასე ათავებს: „თუ ჩვეულებრივმა გრძნობამ მართებულობისამ არ შეაყენა ბ-ნი კატკოვი, იმას მაინც უნდა მორიდებოდა, რომ უპატიურად ხდის მთელს ერს, რომელი შეფარებია რუსეთს მართო თავის პატიოსნების და ღირსების დასაცველად. თვით ბარბაროსიც კი არ იკადრებდა ეგრეთ გაუპატიურებას მთელის ერისას. მაშ, ბარაქალა კატკოვს და მის მომხრეებსა, რომ იკადრეს ის, რასაც თვით ბარბაროსიც-კი ითაკილებდა. ესა დაგვრჩა ნუგეშად მის იმედისა დიდისა.“***

როგორც მიხალაოვსკის, ისე ილიას სტატიაში დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა საზოგადოებაზე და ილიამ ამის გამო ბევრი სამადლობელი წერილიც მიიღო საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან.

რუსული და ქართული პროგრესიული პრესის გალაშქრებამ კატკოვს და მის თანამოზიარებებს ენა ჩაუგდო... მათ სპასუხოდ კრინტიც არ დაუძრავთ... მაგრამ ისინი დაფარულის გზით მოქმედებდნენ, გაფლენა მოახდინეს ზემდგომ ხელისუფლების სათანადო ორგანოებზე, რომლებმაც საიდუმლო მიწერილობის საშუალებით „სამშობლოს“ სცენაზე დადგმა აკრძალეს.

მაგრამ პიესამ მაინც თავისი გაიტანა... უფრო ერთი, რომ მან მკვიდრი საფუძველი ჩაუყარა ქართულ სცენაზე ისტორიული ხასიათის წარმოდგენების დადგმას და სცენაზე გამოჩნდა, მაგალითად, ისეთი პიესები, როგორიც არის ანტონ ფურცელაძის ისტორიული პიესა „დიდი მოურავი“ და სხვები, რომლებიც „სამშობლოსზე“ გაცილებით უფრო ადრე დაიწერა, მაგრამ უქმად იდგა.

ამის გარდა, ისტორიული პიესების წერას სხვა მიწერლებმაც მიჰყვეს ხელი.

* ი. ქავჭავაძე—წაწერების სრული კრებული, „ქართ. წიგნის“ გამოც. 1928 წ. ტომი IX, გვ. 3.

** იქვე გვ. 6.

*** იქვე გვ. 9.

ეს პიესები, მართალია, ისეთის სიძლიერის არ იყვნენ, როგორც „სამშობლო“, მაგრამ ქართულ საზოგადოების მოთხოვნის შესაბამისად მანინე აკმაყოფილებდნენ.

ეს პიესები იყო: აკაკის „პატარა კახი“, „თამარ ბატონიშვილი“, ალ. ყაზბეგის „ქეთევან წამებული“, აქვს. ცაგარელის „ქართული დედა“, ილ. ჭავჭავაძის „დედა და შვილი“, ვალერიან გუნიას „დამა“ და მთელი სერია კ. ყიფიანის, კოტე მესხის და სხვათა ისტორიული პიესებისა.

„სამშობლოს“ დადგმით საბოლოოდ გამომჟღავნდა, რომ ქართულ მსახიობებს შესწევთ ნიჭი, რთული როლები შეასრულონ და დაამუშაონ ფსიქოლოგიურად, თავის განცდები სავსებით გადაშალონ საზოგადოების წინაშე.

„სამშობლოს“ დადგმის შემდეგ ვხვდებით, რომ ჩვენს სცენაზე უკვე ახალმა სიომ დაბერა და ამას მოყვა ცხოველი მზის შუქი, რომლის წიაღიდან გამოჩნდნენ შექსპირისა და სხვა დიდ დრამატურგთა გმირების უკვდავი სახეები.

ამ პიესის დადგმით ქართულ სცენაზე დამკვიდრდა პატრიოტული დრამა და საერთოდ ისტორიულ-რომანტიული მიმართულება.

„სამშობლო“ კარგა ხანს იყო აკრძალული, მაგრამ შემდეგ, 1891 წელს, ბაბო ავალიშვილმა კავკასიის მთავარმართებლის, შერემეტოვის, წინაშე აღძრა შეამდგომლობა, რათა მისთვის მიეცა ამ პიესის დადგმის ნებართვა. შერემეტოვიცა ნება დართო აღნიშნულ მსახიობ ქალს, დაედგა იგი თავის საბენეფისოდ. ამის შემდეგ იგი ქართულ სცენას არ მოშორებია და მრავალი წლის განმავლობაში ამ პიესით იზსნებოდა სეზონი, როგორც თბილისში, ისე ქუთაისშიც. იგი აგრეთვე იდგმებოდა სხვა ქალაქებსა და დაბებშიც.

წარმოდგენები ყოველთვის დიდძალ მაყურებელს იზიდავდა და მათში დიდს ემოციებს იწვევდა.

არა მარტო სპექტაკლი, არამედ თვით ამ პიესის წაკითხვაც კი დიდ შთაბეჭდილებას სტოვებდა.

ზედმეტი არ იქნება მოვყვანათ ერთი მოგონებაც ამ საკითხთან დაკავშირებით, რომელიც ეკუთვნის ეპისკოპოს ლეონიდეს (შემდეგ სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქს). მოგონება მან ადრესის სახით გაუგზავნა მსახიობ კონსტანტინე ყიფიანს მისი მოღვაწეობის 45 წლის იუბილეს დროს—1914 წელს:

„ჩემმა აღზრდისა და ცხოვრების პირობებმა არ მარტყნეს წილად, რომ შენაბა ქართული სცენა,—სწერს იგი და განაგრძობს:— მიუხედავად ამისა, მე მაინც მიზიდავდა სასცენო ნაწარმოებთა კითხვა და, თუ კი რამ ასეთი დაიბეჭდებოდა, როგორც იქნებოდა, ვიშოვნოდი და წაეკითხავდი. არ მიწონებდა ასეთ საქციელს და ხანდისხან მტუქსავდა კიდევ ხოლმე ჩემი განზრდული და მშობეული მამის ბადალი, დაუფიწყარი ბიძა, ეპისკოპოსი ალექსანდრე, ეს

ტიპიური მატარებელი ჩვენს დროში უძველეს ასკეტურის მსოფლ-
მხედველობისა. 1891 წელს ქართულა გაზეთები აღებადებდნენ, რომ
ამ და ამ დღეს დადგმული იქნება „სამშობლო“—თუშეცა—
რამდენიმეჯერ წაკითხული მქონდა ხსენებული დრამა, მაინც დაეძიე
წიგნებში და ერთს საღამოს ჩაუჯექი მის კითხვას. თურმე ნუ
ბრძანებთ, კითხვაში გაერთობილდარ; ბიძაჩემი შემოსულა ჩემს სა-
მეცადინო ოთახში, რამდენიმე წამს თავზე მდგომია და მე ვერ
შემინიშნავს ეს. ბოლოს, როდესაც ვივრძენ, რომ თავზე ვილაღ
მადგას და შეეწყვიტე კითხვა, მკაცრად მომმართა ბიძამ: „რა შენი
ხელობაა, თუ ოხერი და ტიალი არა ხარ, აგრე ჩაცვიებით კითხვა
რალაცა სათეატრო წიგნებისა. ფუ, შენს ჩერობასაც და შენს გა-
ნათლებასაც“. პატარა ბავშვივით მივედარი ბიძას, დავეკონე რ-
თავე ხელები და შევედარე: თუ მართლა გიყვარვართ, თუ რამეღ
გიღირვართ, თუ შეილად მთვლით, ხუთი წამს მაჩქეთ. ხუთ წამს
უხდეთ ყური ჩემ კითხვას და მერე, რაც გნებავთ, ის დამავალეთ,
რაც გინდათ, ის მომთხოვეთ, ყველაფერს შეგისრულებთ და ყველა-
ფერში მორჩილ მოწაფედ გავიხდებით-მეტქი... დამთანხმდა. დავი-
წყე კითხვა, გავიდა ხუთი წამი, გავიდა ათიც და ბიძაჩემი არაფერს
ბრძანებს. შეგერდი და მოვახსენე: ახლა კი თავისუფალი ბრძანდე-
ბით, ჩემგან გამოთხოვილი დრო გავიდა და მეტს აღარ შეგაწუ-
ხებთ-მეტქი კითხვით.

ცხონებული დიდათ დაინტერესდა გაცხნილით და თავისებური
ოხუნჯური კილოთი მიბრძანა: დაუჯარი, გიყა ნუ ხარ, კარგი რამა
ყოფილათ.

შევუდექი კითხვას. მოხუცებული ისე მძლავრად მოიცვა დრამის
შინაარსმა, რომ კითხვისაგან დაღლილი რომ შეგჩერდებოდა ხოლმე,
მაშინვე მიბრძანებდა: „დაიწყე კითხვა, ჩქარა გავიგოთ, ლიონიძე
რა გზას დაადგება, ხიშიაშვილი რას იზამს, ქეთევანი როგორ გა-
დარჩება და სხვა“. საოცრებო სანახაობას წარმოადგენდა ბიძაჩემი
პიესის გათავებისას: მან რალაც ხეჭვიწიური სახე შეიმოსა, ბრჭყეი-
ალა ცრემლები გადმოგვიდა ქუთუთოებზე და წარმოსთქვა: „ღეთი-
საგან ნაკურთხი ყოფილა ის სახლი, რომელშიც ამისთანა დიდებუ-
ლი წარმოდგენებით იფაქიხებენ მაცურებელ-მსმენელნი გულსა და
გონებასაო“ მერე დღესვე დაიბარა თავისთან თბილისის სასული-
ერო სემინარიის მოწადებნი—ჩემი უნცროსი ძმა და ბიძაშვილი,
უბოძა მათ ფული და დაავალა, რომ უთუოდ წასულიყვნენ თეატრ-
ში, როდესაც „სამშობლო“ დაიდგმებოდა და, საზოგადოთ, ნება
მისცა მათ ევლოთ ქართულ თეატრში. თუ საშოცდაათი წლის ას-
კეტის გაციებულ გულს ესოდენ ღრმად ჩასწვდა სასცენო ნაწერის
ძალა, ისიც მართო წაკითხვით, რა გავლენას მოახდენდა მაცურებ-
ლებზე წარმოდგენა.“... და სხვ. (საქართ. საზ. სათეატრო მუზეუმი
№ 1-7 კ. ყოფიანის არქივი).

პიესა „სამშობლოს“ ჩვენს დიად სოციალისტურ მშენებლობის

ეპოქაშიც არ დაუკარგავს მნიშვნელობა. სამამულო ომის პერიოდში როდესაც ქართველი ხალხი მთელ ჩვენ მოქმე რესპუბლიკების ხალხებთან ერთად თავდადებულ და სამკედრო-სახიოცოებლო პირობას აწარმოებდა ვერაჯი მტრის წინააღმდეგ და საჭირო იყო მოსახლეობაში გამოჩენილი სულიკვეთების გაძლიერება და მტერზე გამარჯვების ურყევი რწმენის განმტკიცება, ეს პიესა ისევე გამოჩნდა სტენაზე.

ამ პერიოდში „სამშობლო“ დადგა პირველად თბილისის ლენინის ორდენის რუსთაველის სახელობის თეატრმა 1942 წლის 17 დეკემბერს და დღემდე მის რეპერტუარს არ ჩამოსცილებია.*

მთავარ როლებს ასრულებდნენ: სვიმონ ლიონიძე—ა. ვასაძე, აკ. ხორავა, ქეთევანს—თ. ჭავჭავაძე, ლევან ბიშშიაშვილს—გ. დავითაშვილი, გ. საღარაძე, შაპ-აბასს—დ. მეფია, სტ. ჯაფარიძე, გოგია დიაკვანს—დ. ხუციშვილი, და სხვ. პიესა დადგა სტალინური პრემიის ლაურეატმა, სსრკ ხახ. არტისტმა აკ. ვასაძემ.

ამას გარდა, ეს პიესა დადგა მთელმა რიგმა საქალაქო და რაიონულმა თეატრებმა, როგორც მაგ. ქუთაისის, ბათუმის, გორის, ფოთის, თელავის, მესხეთის (ახალციხის), ტყიბულის და სხვა.

გველა თეატრებში, ყოველ სპექტაკლის დროს დარბაზი სავსე იყო მაყურებლებით, რომლებზეც ის წარუხოცელ შთაბეჭდილებას სტოვებდა.

„სამშობლოს“ ტექსტი გადმობეჭდილია უცვლელად დავით ერისთავის ნაწერებიდან, რომელიც გამოიცა 1910 წელს.

სერგო გერსამია

ქ. თბილისი,
30-V—1947 წ.

* აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რუსთაველის სახელობის თეატრმა თვით ვიქტორიენ სარდუს პიესა „Patrie“—„სამშობლო“ დადგა 1941-42 წლის სეზონში, რომელიც თარგმნა მწერალმა გ. ქიქოძემ „ფლანდრია“-ს სახელწოდებით.

ს ა მ შ მ ბ ლ მ

მომკმედნი პირნი

- სვიმონ ლიტნიძე
 - ქეთევან, იმისი ცოლი
 - ლევან ხიმშიაშვილი
 - დიმიტრი დადიანი, მთავრის შვილი
 - გოგია, დიაკვანი
 - ზაზა სოლოლაშვილი
 - როინ ამირაჯიბი
 - ესტატე ციციშვილი
- } ქართველნი შეთქმულნი
- დედაკაცი
 - პატარა ბიჭი
 - ბერი
 - მოახლე და მოსამსახურე ლიტნიძისა
 - შაჰი აბასსი
 - ფაიხთშ, იმისი ქალი
 - ირაფილ-ზან
 - ისმაილ-ბეგ
 - ალლავერდი
 - ისკანდერ-ბეგ
 - დაუდ-ბეგ
 - მაჰმედ-ბეგ
- } შაჰის მსაჯულნი
- ჯალათი
 - ჯაშუში
 - ჯარი, ხალხი და სხვანი
- } შაჰის მხლებელნი

მოკმედება სწარმოებს მეჩვიდმეტე საუკუნეში თბილისს

მოქალაქე პირველი

სცენა წარმოადგენს დიდ მოედანს თბილისში, ზამთარია და თოვს. მოედანზე დაბანაკებულია სპარსეთის ჯარი; რამდენსამე ალაგას უნთიათ ციცილი და გვერდით უსხედან. შორი-ახლოს მოსჩანს სპარსული ურბები, გავსილი ავეჯეულობით; რამდენსამე ალაგას ყრია ბარგი-ბარბანა—სპარსეღთა ნადავლი. მოისმის შორიდან ნალარის ხმა და თოფის სროლა.

გამოსვლა პირველი

ისკანდერ, დაუდ, მაჰმედ (წამოწოლილნი ცეცხლ-პირას) და ჯარისკაცი.

ისკანდერ—ეს რა ამბავია?

დაუდ—(გაიხედავს ქუჩისაკენ) ტყვეები მოჰყავთ!

ისკანდერ—რა ღმერთი გაუწყრათ! დღეს, მგონი, მეოცედ მოჰყავთ!.. ახლა სად დავციო მაგდენი ხალხი?..

მაჰმედ—აი, აქ ახლოს, მგონი, ბოსელია, იქ შევრეკოთ!..

ისკანდერ—(ადგება) აბა, ერთი ვნახოთ!.. თქვენ, ჰეი! პატარა შეშა შეუყეთეთ ამ ცეცხლს!.. საშინელი ყინვაა!.. (გავა მარცხნივ).

მაჰმედ—(მეომარს) შეშა მოიტანე, ვერა ხედავ, ლამის გავიყინოთ!

ჯარისკაცი—შეშა აღარ გახლავს!..

მაჰმედ—აღარ გახლავს რას მიქვიან!.. ახლავ იშოვნე!.. წადი, სახლი დააქციე სადმე და მოიტანე!..

ისკანდერ—(შემოდის) აი, კიდევ მოჰყავთ ტყვეები!.. დაუდ-ბეგ, მე მივდივარ და შენ რაც გინდა, ის უყავ ამ გაიურებს! (გავა)

გამოსვლა მეორე

იგინოვგ, სვიმონ და დადიანი

დაუდ—(ჯარის-კაცი) აბა, შოიყვანეთ ტყვეები!.. (დადიანი და სვიმონ შემოჰყავთ მარჯვნივ; ორსავე გვერდით ჯარისკაცი მოსდევნ)

უფრ. მეომარი—გამოიარეთ ჩქარა!

დადიანი—(შესდგება და მშვიდობიანად) შოიცა, ძმაო!..
თუმცა ხმალი ამხსნეს, ეს ჯოხი ხელში მიჭირავს და
თუ კიდევ ჩემთვის ხელი გიხლია, ღმერთს გეფიცები,
ზედ ზურგზე დაგამტვრევ!..

ჯარისკაცი—(ამოიღებს ხმალს) შენ როგორ ბედავ!
(უნდა დაჰკრას)

დადიანი—(ჯოხს გაართვამს მკლავში, ხმალს გააგდებინებს
და მერე ჯოხითა სცემს) აი, როგორა ვბედავ! ხომ შე-
იტყე!.. (ჯარისკაცი უნდა მივარდეს დადიანს, ამ დროს მაქმედ
და დაუდ მივარდებიან და გააშველებენ)

დაუდ—(დადიანს) ლუკმა-ლუკმა ხომ არ გინდა, რომ
დაგკუწონ! რას შერები?

დადიანი—თქვენ ვინა ბრძანდებით?

დაუდ—დაუდ-ბეგ, დიდებული შაჰის მზღებელი!..

დადიანი—მე დადიანი გახლავარ, მთავრის შვილი და
მეგობარი ქართლის მეფისა... და თუმცა ტყვე ვარ,
მაგრამ ხორციელ კაცს ნებას არ მივცემ, რომ ხელი
მახლოს!.. ეს იცოდეთ, ბატონო!.. არა გაქვთ-რა
რომ ჩამოგჯდე, დალაღული ვარ!..

დაუდ—უკაცრავად, ბატონიშვილო, თქვენი ვინაობა
არ ვიცოდით!.. აი, ბატონო, ამ გოდორზედ ჩამოგე-
ქით...

დადიანი—ჰო, ეგ კარგი მოგონებაა! (უნდა გოდორი
აიღოს, ამ დროს სვიმონსაც უნდა ალუბა და ორივენი შესდგე-
ბიან) უკაცრავად, ბატონო!..

სვიმონ—(თავს დაუყრავს) ინებეთ, შენი ჭირიმე!..

დადიანი—თქვენს შემდეგ!..

სვიმონ—თქვენ, ბატონო, როგორც მეგრელი, აქ სტუ-
მარი ბრძანდებით და მე კი აქაური ვარ, მაშასადამე,
მე აქ მასპინძელი გახლავართ!

დადიანი—კითხვა არ უნდა, კეთილშობილი ბრძანე-
ბულხართ!

სვიმონ—მე გახლავარ თავადი სვიმონ ლიონიძე—
თქვენი უმორჩილესი მონა!

დადიანი—მთავარ დადიანის შვილი დიმიტრი—აგ-
რეთვე თქვენი უმორჩილესი მონა!.. მაშ, ბატონო

ჩემო, თუ აქაური ბრძანდებით, ერთი მიბრძანეთ, სადა ვართ? მე ამის მეტად არა ვყოფილვარ ქართულში!
ს ვ ი მ ო ნ — თქვენ ბრძანდებით თბილის ქალაქში, ქალაქის მოედანზე, რომელიც აობრებულა შაჰ-აბასისაგან...

და დ ი ა ნ ი — წარმოიდგინეთ, სამეგრელოდგან მოვდიოდი ბატონიშვილ დავითთან, სანადიროდ მომიწვია, და ქალაქს რომ მოვუახლოვდი, დამეცა თათრის ჯარი და დამიჭირა ტყვედ!.. მე არ ვიცოდი, რომ შაჰ-აბასს საქართველოზე გამოელაშქრა...

ს ვ ი მ ო ნ — ვერ წარმოიდგენთ, ბატონიშვილო, როგორ ააობრა ამ ურჯულომ საცოდავი საქართველო! სადაც ამისმა ჯარმა გაიარა, მტერად აქცია, დედამიწასთან გაასწორა! სოფლები სულ ცეცხლით გადაბუვა, ქვა ქვაზე არ დატოვა!.. ყოველ სახლის წინ სისხლის მორევი სდგას და შიგ ქრისტიანები იღრჩეებიან უპატრონოდ, მგლების კერძად!.. ყოველ ხეზე იმდენი ჩამობრჩობილია, რომ ხეებს ტოტები ზედ ატყდებათ!.. შაჰმა გასცა ბრძანება, ქრისტიანი არავინ დაინდეთო: კაცი, დედაკაცი თუ ბავშვიო. მგონი, ამ ურჯულოს ადამიანისა სახის მეტი არა აქვს-რა!.. მაგრამ არა... წარმოიდგინეთ, რომ მამობით კი ძალიან გულჩვილი მამაა და გაგიყვებით უყვარს თავისი ქალი!.. ავიდ არის... გული სტკივა და მამა თავისაგან არ იშორებს, გვერდით ჰყავს... ეს საშინელი ყინვა ძალიან სწყენს. თვით მამა—აღბათ ღვთის განგებაა!—თავის ქალს დღეს უმოკლებს: ამდენ საცოდიობას რომ ხედავს, გული უკვდება... დაინახავს თუ არა ხანჯალს, ქრისტიანზე მოქნეულს, საწყალ ქალს თავისი ემართება, თითქო ხანჯალს თვითონ იმას სცემენ გულშიო.

და დ ი ა ნ ი — ღმერთო დიდებულო!.. განა გადურჩა კიდევ ვინმე?.. აგრე ხომ ამოსწყვიტა მთლად ქართველები?

ს ვ ი მ ო ნ — არა, ბატონიშვილო... ქართველები აგრე მალე არ ამოიწყვიტებიან!.. ქართველები აგრე ადვი-

ლად როდი დასთმობენ თავის სამშობლოს!.. ბევრი ამისთანა შავი ღღე უნახავს საქართველოს, მაგრამ ისევ ისე ფეხზე დამდგარა, ისევ გამობრუნებულა, ისევ ისე ამალღებულა!.. ცოტა ხანს დაიცადეთ... ერთი ბატონიშვილი დავით მოგვეშველოს და მერე ჩვენ ვიცით, როგორც გადავუხდით ამ ურჯულოს ჩვენს აოხრებას!.. მაგრამ ვინ იცის, მოვესწრები ამ დღეს თუ არა?.. (ისმის შორით ნაღარის ხმა) მგონი, ეს ხმა ისრაფილ-ხანის მოახლოვებასა ნიშნავს!

და დ ი ა ნ ი—მაგ ხანმა უნდა გადასწყვიტოს ჩვენი ბედი? ს ვ ი მ ო ნ—დიახ!.. შაჰ-აბასს ძალიან უყვარს! (ნაღარის ხმა მოახლოვდება) აი, ბატონიშვილო, მოახლოვდნენ. იქნება ეს უკანასკნელი წამი იყოს ჩვენთვის და ნებას მიბოძებთ, ერთი რჩევა მოგცეთ?..

და დ ი ა ნ ი—ბრძანეთ, ბატონო!..

ს ვ ი მ ო ნ—თუ რჯულზე გკითხონ რამე... ნუ ეტყვი, რომ ქრისტიანი ბრძანდებით... უსათუოდ თავს მოგკვეთენ...

და დ ი ა ნ ი—ბატონო ჩემო, მე რომ თქვენთვის ეგ მერჩია, განა აასრულებდით?

ს ვ ი მ ო ნ—არა...

და დ ი ა ნ ი—მაშ, დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, რომ ყოველთვის თქვენ იქნებით ჩემი მაგალითი... და შით ავასრულებ ჩემს მოვალეობას!

ს ვ ი მ ო ნ—(გადაეხვევა) იქნება მართალი ბრძანდებოდეთ... ღმერთი იყოს თქვენი მფარველი!

და დ ი ა ნ ი—აგრეთვე თქვენი! (დადგება მარჯვნივ)

გამოსვლა მესამე

იგნივე და ისრაფილ-ხან, ისმაილ, ალლავერდი, თან ჯარის-კაცი მოსდევნ

ი ს რ ა ფ ი ლ—(სასტიკად) ეს რა სიცივეა აქა!.. შეშა!..

ჯ ა რ ი—(შორიდან) შეშა! შეშა!..

ი ს მ ა ი ლ—მაშხალები ანთეთ! საცაა კაცი ველარას დაინახავს!..

და უ დ—მაშხალები!..

ა ლ ლ ა ვ ე რ დ ი — აბა, ჩქარა საქმეს მივეყოთ ხელი!
(შემოეხვევიან ცეცხლს. ალლავერდი ამოიღებს სიებს და სწავრობს)
კალამს)

ი ს რ ა ფ ი ლ — (ფეხებს ითბობს) ისკანდერ-ბეგი სად არის?
და უ დ — ბევრი ტყვეები დაუპერიათ და იარაღის ასახს-
ნელად წავიდა!

ი ს რ ა ფ ი ლ — კარგი... მართლა, ლევან ხიმშიაშვილი
იპოვნეს თუ ვერა?

ს ვ ი მ ო ნ — (შემკრთალი, თავისთვის) ლევან! ღმერთო ჩემო,
რა უნდათ იმ საცოდავისაგან? (ჯერს უგდებს სულგანა-
ბული)

და უ დ — შინ ვერ მოვასწარით, ბატონო!

ი ს მ ა ი ლ — ვინ არის ეგ ლევან?

ი ს რ ა ფ ი ლ — შეთქმულთა მოთავეა. მთელი ჯარი შე-
ეყარა... ქალაქი რომ დავიჭირეთ, ბრძანება მივეცით,
იარაღი აპყაროს ჯარსა და ჩვენთან მოიტანოს, მაგ-
რამ ჯერაც არ აუსრულებია ჩვენი ბრძანება! მიკვირს,
რატომ აქამდის არ ჩამოვიხრჩვით!..

ი ს მ ა ი ლ — უფრო ცუდი იქნებოდა!.. უიშისოდ მისი
ჯარი იარაღს როდი დაგვანებებს... სულ ერთია,
დრო კიდევ წინა გვაქვს, იშის ჩამოღრჩობა ადვილია...

ს ვ ი მ ო ნ — (სიხარულით) გადარჩა!

და დ ი ა ნ ი — (დაბლა) ხელამდის...

ს ვ ი მ ო ნ — (დაბლა, იმედიანად) ოჰ, ოღონდ ხვალინდელი
დღე გაგვითენდეს და...

და დ ი ა ნ ი — თქვენ, ბატონო, იშისთვის უფრო ზრუ-
ნავთ, ვიდრე თქვენთვის!..

ს ვ ი მ ო ნ — მართალსა ბრძანებთ!.. ლევან მიყვარს, რო-
გორც ღვიძლი ძმა... თითქმის როგორც შვილი...

ი ს რ ა ფ ი ლ — აბა, დაუდ-ბეგ, დავიწყეთ!.. რამდენია
ტყვე?

და უ დ — ასორმოცდაათი, დიდებულო ხანო!

ი ს რ ა ფ ი ლ — მაშ, აბა, მოიყვანეთ! (ჯარიაციი მსაჯულთ
გარს შემოეხვევიან; თავების მეტი არა ჩანს-რა. ღამდება და
სცენა ცეცხლით და მასხალეებით არის განათებული; შემოჰყავთ
ხელ-გაკრული ბერი)

და უ დ — ვინა ხარ?

ბერი — ბერი გახლავარ... (მოისმის ჯარისკაცთა უსაბუდე-
ნების ხმა)

ისრაფილ — მაშ, ბევრი ლაპარაკი საქიროს არ არის,
წაიყვანეთ!

ჯარისკაცი — მოჰკალით!.. მოჰკალით!..

დაუდ — დავხვრიტოთ?

ისრაფილ — არა, ჩამოახრჩეთ!..

დაუდ — ბატონო, თოკი აღარ გახლავს!..

ალღავერდი — მაშ, დახვრიტეთ!..

ისმაილ — აბა, ტყუილად წამელს რად აფუქებთ? ამა-
ზე უკეთესებისათვის გამოგვადგება!.. ცეცხლს შეუ-
კეთეთ, ისა სჯობია!..

ისრაფილ — მართალს ამბობ!.. მაშ, გაიყვანეთ!.. (მეო-
მართ ბერი მიჰყავთ)

დაუდ — აბა, ეხლა სხვა მოიყვანეთ! (შემოჰყავთ 14 წლის
ბავშვი)

ისმაილ — ამ ბავშვს რა დაუშავებია?

დაუდ — მოლა შეხვედრია და თავი არ დაუკრავს!..

ყმაწვილი — (ტირის) მაბატიეთ... არა მესმის-რა...
ჯერ ყმაწვილი ვარ!..

ისრაფილ — ეგ უფრო ცუდი! შენისთანები რომ გა-
იზრდებიან, ქვეყანას ამოაგდებენ... (ჯარისკაცთ) წაიყ-
ვანეთ!..

ყმაწვილი — (მუხლებზე ვხვევა ჯარისკაცთ) მაბატიეთ...
შემიბრალებთ...

ისრაფილ — წაიყვანეთ-მეთქი!.. მაგათ რომ ყური უფ-
დოთ, დამნაშავე არავინ იქნება!.. არ გესმით, წაათ-
რიეთ-მეთქი!..

ყმაწვილი — (რომელიც ძალად მიჰყავთ) მაბატიეთ... შე-
მიბრალებთ... არ წამოვალ!.. გამიშვით!.. ვაინე, დედაც
მიშველეთ!.. (გაიყვანენ)

დადიანი — (სვიმონს) საზარელი სანახავია!..

სვიმონ — საწყალი ბავშვი!.. ვინ იცის, ეხლა დედა
როგორ მიელის!..

ისრაფილ — აბა, კიდევ მოიყვანეთ! (შემოჰყავთ დედაცოცა)
და უდ — დედაცოცია!

ო ლ ა ვ ე რ დ ი — (ნაზავს სიაში) ჩვენი კაცები დაუბოცნია...
(ჯარისკაცთა გაჯავრებული ხმა მოისმის)
ი ს რ ა ფ ი ლ — მართლა ჩვენი ჯარისკაცები დაგიბოცნია?
ნია?

დ ე დ ა კ ა ც ი — დიახ! ათი კაცი მოვკალი!
ჯ ა რ ი ს კ ა ც ნ ი — (ყვირიან) მოჰკალით!.. კუდიანი!.. შამ-
ფურზე ააგეთ!..

ი ს რ ა ფ ი ლ — გაჩუმდით!.. (დედაკაცს) რად დაგიბოცნია
მაგდენი ხალხი?

დ ე დ ა კ ა ც ი — კიდევ მკითხავეთ, რად დამიბოცნია?.. მაშ,
მოგახსენებთ!.. მე სოფლელი გახლავარ... თქვენი ჯა-
რი შემოგვესია, სუყველაფერი ააოხრეს... ჩემი ქმარი
ჯოხით მოჰკლეს... შვილი თორწეში დამიწვეს... ესეც
არ მაკმარეს!.. ჩემი ქალი, ჩემი უმანკო თექვსმეტი
წლის ქალი გააუბატიურეს, ნამუსი ახადეს და იქამ-
დის აწვალეს, სანამ სირცხვილით სული არ ამოუვი-
და!.. მე ამ დროს ღმერთს ვევედრებოდი... ღმერთს
ვიწვევდი საშველად, მაგრამ არ გამიგონა!.. ვანა
ჩვენთვის ღმერთია?.. (ისმის გაყვირების ხმა ჯარისკაცთა)
ოჰ! მართალს ეამბობ, თქვე შეჩვენებულემო!.. თუ
ღმერთი ჩვენზე მწყალობელი იყოს, ვანა გაგიშვებ-
დათ, რომ ეგრე გეწვალეზინათ ქრისტიანები?.. მაგ-
რამ კარგად კი ამოვიყარე თქვენი ჯავრი!.. როცა
სახლში შემომიცივიდნენ, მე გარედ გამოვვარდი, კა-
რები გამოვიკეტე და სახლს ცეცხლი წაუკიდე!..
ცოცხლები დავწვი, გესმით თუ არა, თქვე შეჩვენე-
ბულემო!.. მე სიამოვნებით ყურს ვუგდებდი, რო-
დესაც ისინი იხრაკებოდნენ და იმათის კენესით გუ-
ლი დავინშვიდე! მე მიხაროდა, ვიცინოდი და მხო-
ლოდ ისა მქონდა საწმუხბარო, რომ მალე დაიწვენენ!..
ეხლა იმას ვწუხვარ, რომ არ შემეძლია თქვენ სუყვე-
ლას ერთად ამ ფრჩხილებით გული დაგიკაწროთ და
ამ კბილებით ლუკმა-ლუკმა გაქციოთ!..

ჯ ა რ ი ს კ ა ც ნ ი — (გაჯავრებულნი) მოჰკალით ეგ კუდი-
ანი!.. მოჰკალით!..

ი ს რ ა ფ ი ლ — (აღლაფერდისა და ისმაილს) მოდი, ეს დედა-
კაცი ამ მეომართ ვაჩუქოთ, რაც უნდა, უყონ!..

ის მაილ—კარგი იქნება!..

ის რაფილ—მეომარნო, ეს დედაკაცი თქვენთვის მიჩუქებია!.. რაც ვინდათ, ის უყავით!.. (მოისმინს სიშარღლის ხმა და დედაკაცს გაიყვანენ) აბა, დავაჩქაროთ, თორემ ძალიან დაღამდა! (დაინახავს სვიმონს) ეს ვინ არის? დიდ—აქაური მცხოვრებელია, ჯაშუსის სიტყვით დაქერილი...

ის რაფილ—რა ჰქვია?

სვიმონ—(მოუახლოვდება) მე სვიმონ ლიონიძე ვახლავარ!

ის მაილ—შენ ვაბრალეხენ, რომ შეთქმული ხარ და ბატონიშვილ დაფითს ატყობინებ აქაურ ამბავს... შენ კარგად იცი, რომ შაჰის ბრძანებაა, ქალაქის გალავნის გარეთ არავის შეუძლია გასვლა, შენ კი ოთხი დღეა ქალაქიდან გასულხარ, მაშისადამე, უთუოდ ბატონიშვილის სანახავად იქნებოდი!..

სვიმონ—მერე, მაგას ვინ ამბობს?

ის მაილ—(უჩვენებს ჯაშუსზე, რომელიც მოახლოვდება) აი ეს კაცი... აბა, სთქვი, რა იცი!..

ჯაშუსი—მე სწორედ ვიცი, რომ ეს ბატონი შაბათს სადილს უკან წავიდა სხვაგან და დღეს, სამშაბათს საღამოზე დაბრუნდა...

სვიმონ—ეს კაცი ჩემი მეგობრებია; მე ვგჭურდობის გამო ვავაგდე სახლიდან... ჯაშუსობის ხელობისთვის ათი ფარა აქვს დღეში და მე ახლა ოცი რომ მივცე, სახარებაზე დაიფიცებს, რომ მე შინიდან ფეხი არსად გამოდგამს!.. (ჯარისკაცი იცინიან და ამბობენ: მართალია)

ჯაშუსი—არა, ბატონო...

ის რაფილ—გაჩუმდი!.. (ჯაშუსი გაქრება) კიდევ სხვა საბუთია!.. გუშინ შენთან შაჰის მხლებელი იყო და შინ არ დახვედროდი!..

სვიმონ—დიახ, იმ დროს შინ არ ვიყავი!..

ის რაფილ—ეგ კარგი, მაგრამ უნდა დაამტკიცო, რომ შინამ დაბინდებოდა, შინ მოხვედი!.. შენი შინ ყოფნა შეუძლია დაამტკიცოს მხოლოდ ისკანდერ-ბეგს, რომელიც შენს სახლშია დაყენებული...

ს ვ ი მ ო ნ — ბატონი ბრძანდებით, ჰყითხეთ!..

ი ს რ ა ფ ი ლ — ისკანდერ-ბეგს დაუძახეთ!.. (ჯარისკაცნი მირბიან დასაძახებლად) შეგიძლია დაჯდე! თუ ისკანდერ-ბეგმა დაამტკიცა, რომ შინ არ ყოფილხარ, მაშინ აშკარაა, რომ ქალაქიდან გასულხარ ბატონიშვილის სანახავად... დანარჩენს ჯალათი გათქმევინებს!

ს ვ ი მ ო ნ — აღსრულდეს ნება ღვთისა! (მოდის თავის ალაგას) და დ ი ა ნ ი — მოგილოცავთ, კარგად გადარჩით!..

ს ვ ი მ ო ნ — (დაბლა) თუ დავიღუპე, ბატონიშვილო, ეხლა დავიღუპე!

და დ ი ა ნ ი — ღმერთო ჩემო! მაშ, მართალია, ქალაქიდან გასულხართ?..

ს ვ ი მ ო ნ — ოთხი დღით... ისკანდერ-ბეგ იტყვის ჩემს წასვლას და, მგონი, ერთი წაში აღარ მაეცოცხლონ!.. გავკადნიერდები, ბატონიშვილო, და სიკვდილის ეამს ერთ სამსახურსა გთხოვთ...

და დ ი ა ნ ი — ბრძანე!

ს ვ ი მ ო ნ — თუ ამ შეჩვენებულების ხელიდან დაიხსენით თავი — რაზედაც მე დარწმუნებული ვარ — გაისარჯეთ, ბატონო ჩემო, იპოვნეთ ჩემი სახლი, იქ იკითხეთ ჩემი მეუღლე და აუწყეთ, რასაც მიზმენ ეს ღვთის მგმობელნი...

და დ ი ა ნ ი — პატიოსნებას გეფიცებით, ავასრულებთქვენს თხოვნას!..

ს ვ ი მ ო ნ — ბატონიშვილო... ერთბაშად კი არ უბრძანოთ... ჯერ მოამზადეთ... ხომ მოგეხსენებათ... სასაცილო კია ამ ქალარა თმის პატრონისათვის, მაგრამ უნდა გაგიტყდეთ, ჩემი მეუღლე მიყვარს, როგორც ოცი წლის კაბუკს!.. და თუ ეხლა აქ სიკვდილი მიმძიმს, მიმძიმს ისე კი არა, როგორც მამულიშვილსა, არამედ როგორც კმარს, რომელიც შორდება თავის საყვარელს და არა რცხვენის მისთვის ცრემლი დაღვაროს!..

და დ ი ა ნ ი — დარწმუნებული იყავით ჩემზე, პატიოსანო გვამო!

და უ დ — ისკანდერ-ბეგ გეახლათ!

გამოსვლა მეოთხე

ქართული
საქმიანობა

იგნივე და ისკანდერ-ბეგ

- ისრაფილ—წინ წამოდექი!.. შენ ამ ლიონიძის სახლში
სდგებარ?
- ისკანდერ—დიახ, ბატონო...
- ისრაფილ—რამდენი ხანია?
- ისკანდერ—ორი კვირა მეტი იქნება...
- ისმაილ—კეთილი! შეგიძლია სთქვა, რომ ეს უკანასკ-
ნელი ოთხი დღე ლიონიძე შინ იყო და არსად წასუ-
ლა? მაგალითად, გუშინ ხომ არ გინახავს?
- ისკანდერ—გუშინ დილით არ ვინახავს...
- ქველანი—ოჰო!
- ისკანდერ—მაგრამ... გუშინ-ღამ კი ვნახე...
- სამივე—(გაკვირვებით) გუშინ-ღამ!.. (სვიმონ შეერთება)
- ისკანდერ—დიახ, ბატონებო, გუშინ-ღამ ვნახე შინა!
- ისმაილ—კარგად დაფიქრდი! დარწმუნებული ხარ,
რასაც ამბობ?.. სწორედ გუშინ-ღამ ნახე ლიონიძე?..
- ისკანდერ—დარწმუნებული ვარ, ჩხუბიც მომივიდა
ამასთან!..
- სვიმონ—(თავისთვის გაკვირვებული) ჩემთან?..
- ისრაფილ—გვიამბე, როგორ იყო?
- ისკანდერ—გუშინ-ღამ, ბატონებო, დუქანში ვახშამი
გიახვლით და ცოტა ხაშიშიც ზედ დავატანე... თითქ-
მის დარეტიანებული ვიყავ... მივედი სახლში, ბნე-
ლოდა... კიბეზე ავდიოდი, ხმალი მეკირა და იმით
ვიგნებდი გზასა... ვნახოთ, ზევიდინ, სადაც ამათი
საწოლია, კარი გაიღო, ვიღაც გამოვიდა და ერთი
ქალი გამოჰყვა სანთლით!.. ის კაცი უეცრად დამე-
ტაკა. „ვინა ხარ-მეთქი“, დავუყვირე?—„შენ თვითონ
ვინა ხარო? სახლშიაც არ მასვენებთ, თქვე ურჯუ-
ლოებოო?..“ წამომწვდა, ხმალი წამართვა, ძირს ვად-
მომიგდო და შემომიტია, დაიკარგეო... იმდენი ძალა
აღარა მქონდა, რომ ჩამოვსულიყავ და იქვე, კიბეზე
დამეძინა...

ისმაილ—გაიგონე, ლიონიძე?..

დადიანი—(სვიმონს) თქვენ გელაპარაკებიან!..

სვიმონ—(ძალდატანებით) დიახ, ბატონო, გავეგონე? მესმის...

ისრაფილ—მართალს ამბობს?

სვიმონ—(ცდილობს, რომ მღელვარება დამალოს) მართალს მოგახსენებთ!

ისმაილ—მაშ, შენ იყავი რაღა?

სვიმონ—(ფერწასული) მაშ, იმ დროს ჩემი საწოლიდან ვინ გამოვიდოდა, თუ არა მე? განა თვით ისკანდერ-ბეგს ეპვი აქვს?

ისკანდერ—სრულიადაც არა!

სვიმონ—ხომ დარწმუნდით, ბატონებო, რომ გუშინ-ლამ შინა ვყოფილვარ?

ალლავერდი—უნდა დავიჯეროთ, მეტი ღონე არ არის...

ისრაფილ—ისმაილ, რას ფიქრობ?

ისმაილ—(დაბლა) გაევანთავისუფლოთ, კიდევ გაებმის რამეში და დავიჭერთ, ნუ გეშინიათ!..

ალლავერდი—წავიდეთ, ვახშამი ეკამოთ!..

ისრაფილ—დღეს გვეყოფა!.. ლიონიძე შენ თავისუფალი ხარ?..

დადიანი—(გახარებული, მალდა) მადლობა უფალსა, გადარჩით!..

სვიმონ—(დაღონებული შეხედავს და არას იტყვის)

ისრაფილ—(დაინახავს დადიანს) ეს ვილაა?

დადიანი—ნუ სწუხდებით, ბატონო, ჩემთვის! ისა სჯობია, ვახშამი მიირთვათ...

ისრაფილ—მაინც, ვინა ხარ?

დადიანი—არავინ... მთავარ დადიანის შვილი ვარ!

ისმაილ—დადიანი!.. (სამივენი მდაბლად თავს დაუკრავენ)

ისრაფილ—მერე, ტყვედ დაგიპირეს?

დადიანი—როგორცა ხედავთ!..

ისრაფილ—მერე, ხომ თავს მოგჭრიან!..

დადიანი—(მხიარულად) დარწმუნებული ვარ, რომ მაგას არა იქნ!

- ისრაფილ—ვითომ რატომო?
- დადიანი—გეუბნებით, რომ მაგას არა გეტყვი: მე ახლა ათას ოქროთა ვღირვარ—ასე და-
მაფასეს. თავი რომ მომკრათ, ერთ ფარათაც არ ვე-
ღირები... დარწმუნებული ვარ, შაჰმა თელა იცის და
ათას ოქროს ერთ ფარაზე არ გასცვლის!..
- ისმაილ—მართალს ამბობს, აი!..
- დადიანი—მაშ, მიბრძანდით და ვახშამს შეიქცით,
ჩემს მაგიერ შაჰს მოკითხვა მოახსენეთ!..
- ისრაფილ—ისა სჯობია, მოკითხვა თქვენ თვითონ
მოახსენოთ!.. აი, გამოგვეყვით, დარბაზში მივდი-
ვართ!..
- დადიანი—წამოვალ, მაგრამ ერთის პირობით: მე კი
არა, თქვენ გამომყევით! მე გაგიძღვებით წინ!..
- ისმაილ—თქვენი ნება გახლდეს!..
- დადიანი—(მივა სვიმონთან) მშვიდობით, პატრონო
გვამო!.. ღმერთმა ინებოს, რომ ერთმანეთს კიდევ
შეგხვდეთ!.. (მსაჯულებს) აბა, ბატონებო, გამომყევით!..
(წინ მიუძღვის; ისმის ნალარის ხმა; ჯარისკაცი ცეცხლთან
მიდის)

გამოსვლა მეხუთე

სვიმონ და ისკანდერ-ბეგ.

- სვიმონ—(ერთბაშად გამოერყევა ღრმა ფიქრებისაგან და
ისკანდერ-ბეგს, რომელიც მიდის) ბატონო ჩემო, ერთ წამს
მოითმინე!..
- ისკანდერ—დიდის სიამოვნებით...
- სვიმონ—შენ ეხლა სიკვდილისაგან დამიხსენ, მაგრამ...
მაგრამ გამოტყდი, რომ სულგრძელობით ცოტა
იმტყუნე...
- ისკანდერ—ვიმტყუნე? განა შენ თითონ არ იცი,
როგორც იყო?
- სვიმონ—(სევდიანად) არა, არ ვიცი... უკაცრავად, ბა-
ტონო ჩემო, ისე გადარეული ვარ ამ ტყვეობის გამო,
რომ არა მესმის-რა... არა, კარგად მოიგონე... რო-
გორც ამბობ, ხაშიშ ნაჰამი იყავი... პნელოდა... და
სიბნელეში ბევრი რამ ერგენება კაცს... აი, მე თითონ
კარგად არ მახსოვს, გამოვედი გუშინ-ღამ ოთახიდან
თუ არა?

ისკანდერ—როგორ არ გამოხვედი!.. ნე კარგად მახსოვს, ხელი მკარი და კიბეზე დავგორდი... ამ მუხრანეხლაცა მტკივა!

სვიმონ—კარგად დაინახე, რომ ქალი მინათებდა სანთელს?

ისკანდერ—დამცინი თუ რა არის? როგორც ეხლა შენა გხედავ, ისე წუხელის შენი მეუღლე დავინახე და მახსოვს, შენ უთხარი კიდევ: „ქალო, შინ შებრძანდი, არავინ დაგინახოსო!“

სვიმონ—ეგ მე ვთქვი?

ისკანდერ—სწორედ ამ ლექსით!

სვიმონ—მერე, კარები შეიხურა?

ისკანდერ—იმ წამსვე... მოგაგონდა განა?

სვიმონ—დიახ, დიახ!.. მადლობელი გახლავარ...

ისკანდერ—ნუ სწუხდები... მართლა, ხელი როგორა გაქვს?

სვიმონ—ხელი?!

ისკანდერ—დიახ, ხელი საშინლად უნდა გაგეჭრა, როდესაც ხმალი გამომტაცე...

სვიმონ—დიახ... მე...

ისკანდერ—დაიყვირე კიდევცა... დილაზე ჩემი ხმალი მთლად სისხლიანი ვნახე...

სვიმონ—დიახ... მართალია!.. (ხელს მაღავს) არა უშავსრა, ერთ-ორ დღეზე მოშირჩება...

ისკანდერ—მართლა!.. სრულებით დაგვაფიწყდა, რომ მსაჯულებს ვერ უჩვენეთ ეგ კრილობა, როგორც დამამტკიცებელი საბუთი...

სვიმონ—დიახ... (თავისთვის) ამ ნიშნით თუ ვიპოვნი!.. (ისკანდერს) მშვიდობით იმყოფებოდე, ბატონო ჩემო!

ისკანდერ—ნულარ დაიგვიანებ, ბატონო! საცაა ქუჩაში აღარავის ვაატარებენ, მიეშურე შინისკენ, ეხლა ხომ მორჩი ტანჯვას!.. (გადის)

სვიმონ—(ხარდაცემული). „მორჩი ტანჯვას“... განა ტანჯვას ბოლო აქვს! მოვრჩი კი არა, ეხლა დაიწყო ჩემი ტანჯვა!.. (მიდის ნელა)

მოქმედაა გიორგი

სტენა წარმოადგენს ოთახს სვიმონის საბღოში

გამოსვლა პირველი

ქეთევან და მოახლე

ქეთევან—(მოახლეს რომელიც შემოდის) ლევან ხომ არ მოსულა?

მოახლე—არა, ბატონო! ეახშამს ხომ არ ინებებთ?

ქეთევან—არა... ჯერ მოიკადე...

მოახლე—(გაიზედავს) აი, ლევანიც მობრძანდება... (გადა)

გამოსვლა მეორე

ქეთევან—ლევან (სახე-გაფითრებული და დაღონებული)

ქეთევან—რა დაგმართნია, ყმაწვილო? ხელი ხომ არ გაწუხებს?

ლევან—არა, არაფერია...

ქეთევან—აბა, მაჩვენე... გეტყობა თუ არა?

ლევან—(აჩვენებს ხელს) ცოტა მეტყობა, მაგრამ არა უშავს რა, ვინ რას შემატყობს...

ქეთევან—იმ თათარმა რომ ვნახოს?..

ლევან—აბა, რა ეხსომება! არც კი იცის, დამჭრა თუ არა!..

ქეთევან—მაშ, რა არის, რადა ხარ ეგრე დაღონებული?

ლევან—(ძალ-დატანებით) სვიმონ დაბრუნებულა...

ქეთევან—შეუძლებელია!

ლევან—სწორედ! თითონ როინს უნახავს...

ქეთევან—შინ კი არ მოსულა!

ლევან—არ მოსულა, მაგრამ სწორედ ვიცი, რომ ქალაქშია!..(ტანტუე დაეშვება)

ქეთევან—(ფერ-წასული) მოვიდოდა, მაშ, რას იქმოდა!..

ლევან—ოჰ, ქეთევან, ისე ამბობ მაგ სიტყვებს, თითქო იმედი გქონიყო, რომ ველარ დაბრუნდებოდა!..

ქეთევან—შენ კი გქონდა იმედი?

ლევან—(სიჩქარით) ოჰ, ღმერთმა დამიფაროს მაგ, რა ჩემი
რისაგან!

ქეთევან—მაშ, თუ ეგრება, გაგიტყდები და გეტყვი,
რომ იმისი დაბრუნება ყოველ იმედს მართმევს და
მაშფოთებს! თათრებს მაინც დაეჭირათ... მაშინ თა-
ვისუფალი მაინც ვიქნებოდი!..

ლევან—ქეთევან, შენ მაძრწუნებ მაგისტანა ლაპა-
რაკით!..

ქეთევან—მაშ რა ვქნა?! თვით ჩენი ცხოვრება შე-
მაძრწუნებელი და გაუთავებელი ტანჯვია!..

ლევან—მართალს ამბობ!..

ქეთევან—უნდა გადავწყვიტოთ რამე... ესეთი ცხოვ-
რება შეუძლებელია...! რა ვქნათ?

ლევან—რაც აქამდე გვიქნია: ვიტყუოთ, ვითვალთმაქ-
ცოთ...

ქეთევან—ნუთუ ამისთანა ყოფა შენ არ გაშფო-
თებს?.. საძაგლობა არ არის, დღისით ერთმანეთის-
თვის ხმა ვერ გაგვიცია შიშით, ვაი, თუ ეტყვი აილოს
ვინმემო! საშინელებაა ჩემთვის, თუ ის კაცი ისევ შინ
დაბრუნდა! წარმოიდგინე, შენ მიყვარხარ და იმისი
კი ვარ!..

ლევან—ქეთევან!

ქეთევან—შენ რა გიპირს! შენ რა გენალვლება, ის
თუნდ დაბრუნდეს, თუნდ არა! შენ არაფრად მიგაჩ-
ნია იმის გადახვევნა, მაგრამ ზოგი მეც მკითხე!.. უკა-
ნასკენლად გეუბნები, ლევან, ამისთანა ცხოვრება მე
აღარ შემიძლია!.. დავილაღე, ველარ ავიტან!..

ლევან—ოჰ, ღმერთო ჩემო!.. შენ შენს ტანჯვაზე
ლაპარაკობ... განა, მოტყუება ტანჯვა არ არის?.. ყო-
ველი შეხედვა, ყოველი ლაპარაკი, ყოველი ჩემი ნა-
ბიჯი—სულ მოტყუებაა!.. სწორედ რომ მეც დავილა-
ღე და აღარ შემიძლია ამისთანა ცხოვრება!..

ქეთევან—მე არ მესმის შენი ტანჯვა!.. შენას სიყვა-
რულის გულისათვის მე ვეწვალები სააქაოს და დავი-
ტანჯები საიქიოს... მის მაგიერ შენ რას მიხედი?..

ლევან—როგორ თუ რას გიხდის?... შენ ის შემოგწირე, რაც კი კაცს ქვეყნად სადიდებელად აქვს მისი პატიოსნება და ღირსება!.. შენ შემოგწირე ჩემის სინდისის მშვიდობიანობა, ჩემი ამპარტაუნობა!.. ჩემი ნუგეში... ის ნუგეში, რომლითაც ადამიანს შეუძლია უთხრას თავის თავს, „მე პატიოსანი კაცი ვარ და ჩემს მოვალეობას ვასრულებო!“ შენ საიქიოს ტანჯვაზე ლაპარაკობ, მეკი აქ ვიტანჯები!.. ამ სოფლად მე ჩემი ტანჯვა გულში დამაქვს, იგი არა მშორდება... ეს ტანჯვა თვით ჩემის თავის სიძულვილია!..

ქეთევან—ლევან!..

ლევან—დაფიქრდი, როგორ ვიქცევი მე ამ სახლში!.. იმ კაცს, რომელიც მეგობარს მეძახის, რომელსაც ძმურად ვუყვარვარ, რომელსაც სული და გული ჩემთვისა აქვს შემოწირული... იმ პატიოსანს და დიდსულოვანს კაცს ვატყუებ, უნამუსოდ ვღალატობ!.. მერე, ნეტავი ყოველის ღირსებით სავსე მაინც არ იყოს და თვით მე თაყვანს არა ვცემდე იმის კაცურს სიკეთეს... ოჰ, საშინელებაა ამისი წარმოთქმა, სიგიჟესა ჰგავს, მაგრამ მართალი კია!.. იმ კაცს ჩემის ხელით დავალჩობდი, რომელიც გაბედავდა მის მოტყუებას, როგორც მე ვატყუებ!.. და მე კი შენი საყვარელი ვარ!.. ოჰ, ნეტავი შენსავით მძულდეს იგი, მაშინ აღარ ვინაღვლიდი! შენ ბედნიერი ხარ, რომ გძულს, მაგრამ მე მიყვარს!.. დიახ, მიყვარს და ეს ყველაზე უფრო საშინელია!.. მიყვარს და ვატყუებ. მიყვარს და ვღალატობ!..

ქეთევან—(შეშინებული) ოჰ, ღმერთო ჩემო!.. აღარ გიყვარვარ? სწორედ მითხარი, ლევან?

ლევან—ნეტავი კი შემეძლოს!..

ქეთევან—აი, ხედავ!..

ლევან—ვხედავ, ვხედავ, რომ უძლური ვარ, ამოვიგლიჯო ამ გულიდან ის დაწყევლილი სიყვარული, რომელიც ქურდულად შემომეპარა!.. შენ მომწამლე, მომაჯადოე შენის სიყვარულით და მე უნებლიედ დაგნებდი!.. შეგვიყვარე, მიყვარხარ და მეყვარები!.. და

ის წუთი, როდესაც მე ვწვევლი შენს სიყვარულს, ის წუთია—როცა ფეხ-ქვეშ გივარდები, როგორც შენი მონა, და რაოდენადაც მინდა შეგიძულო, იმოდენად უფრო მემატება სიყვარული! (ქეთევანის ფეხებზე დაეცემა)

ქეთევან—(გახარებული) ოპ, სთქვი კიდევ ეგ სიტყვა!.. მაშ, გინდა შენზე მეტი გამბედაობა გამოვიჩინო?.. გინდა, გაგანთავისუფლო?

ლევან—ქეთევან!..

ქეთევან—მაშ, კარგი... მშვიდობით!.. დამეკარგე!.. აღარ მინდობარ!

ლევან—(ადგება) აბა, გაპბედე და შერე ცოცხალია დარჩები!..

ქეთევან—(გახარებული მოეხვევა) მაშ, გიყვარვარ?.. გივიდრები, დამიხსენ იმ კაცის ხელიდან, მომიტაცე... წამიყვანე!..

ლევან—სად წაგიყვანო?

ქეთევან—საცა იყოს!.. წავიდეთ, მარტო ორნი, თავისუფალნი... ამაღამ, თუნდ ეხლავ... წამო!..

ლევან—ეგ ყოვლად შეუძლებელია!..

ქეთევან—რატომ?

ლევან—იმიტომ, რომ ქალაქის კარი დაკეტილია და არავის უშვებენ! (კარი გაიღება)

ქეთევან—მართალს ამბობ... მაშ, ხვალ!..

ლევან—დაჩუმდი ვილაც მოდის!

გამოსვლა მესამე

მსახური, შემდეგ გოგია

მსახური—ბატონო, გოგია გაახლათ... ცუდი ამბავი მოიტანა.

ლევან—ცუდი ამბავი?!

გოგია—(საჩქაროდ, შეწუხებული) ბატონი არ დაბრუნებულა?

ქეთევან—არა.

გოგია—მაშ, უბედურება რამ იქნება იმის თავს... დღეს შუადღის შემდეგ დაიჭირეს!..

ლევან—დაიჭირეს?!

გოგია—ღიახ, ბატონო!..

ლევან—მაშ, წავალ!..

ქეთევან—რისთვის?

ლევან—საშველად, თუ შესაძლებელია...

ქეთევან—როგორ?! შენ იმას უნდა უშველო?

ლევან—ღიახ, მე... მე უნდა ვუშველო!.. აბა, გოგია, წავიდეთ!.. (გოგია საჩქაროდ გადის)

ქეთევან—(გზაზე დაუფეხბა) როგორ?.. შენ იმას უნდა უშველო? გაგიჟებულხარ! მე ნებას არ ვაძლევ!

ლევან—რომ დაიღუპოს?

ქეთევან—მერე რა?

ლევან—(შეშინებული უკან დაიწევს) ოჰ, ქეთევან, მაშინებ...
ნებ...

ქეთევან—უბედურო, ვითომ გიყვარვარ!.. ჩემი დახსნის მაგივრად, შენ შენს მეტოქეს იხსნი!..

ლევან—ახლა მეტოქე არ არის... მე ვიხსნი პატიოსან კაცს, ვასრულებ ჩემს მოვალეობას და შენსასაც!..

ქეთევან—მართალია!... წადი დაიხსენ... ჩემი ქმარი, ჩემი ბატონი...

ლევან—ოჰ, ქეთევან, შენ დედაკაცი კი არა, ქაჯი ხარ!..

ქეთევან—(უნდა გადაეხვიოს) ლევან!.. ჩემო საყვარელო!..

მსახური—(შემოვა მზიარულად) ბატონა მობრძანდა!..

გამოსვლა მეოთხე

ივინივე და სვიმონ.

ლევან—(მიეგებება და გადაეხვევა) მადლობა ღმერთს!.. როგორ მორჩი იმ მტანჯველებს?

სვიმონ—განა იცოდი ჩემი დაქერა?

ქეთევან—ეს არის ეხლა გოგიაშ გვითხრა, საშინლად შეგვეშინდა...

სვიმონ—(გამოართმევს ორივე ხელს, შუბლზე აკოცებს და დაღონებული თვალებში უყურებს) მართლა... მთლად განკალებ, ქეთევან!

ქეთევან—გონზე ვერ მოვსულვარ... მერე უეცრად შემობრძანდი... (დაეშვება ტახტზე).

სვიმონ—დამშვიდდო, ჩემო კარგო!.. ხომ მოვედი შინა, ჩემს საყვარელთ შუა ვარ... რა არის, ნამცეცი ფერი არ გაძევს?

ქეთევან—(ძალად იღიბება) არა, არაფერია...!

ლევან—შიშისაგან...

ქეთევან—არა, უფრო სიხარულისაგან...

სვიმონ—(თავისთვის, ხმალს იხსნის) ნეტავი ევრე იყოს!..

ლევან—(დაბლა ქეთევანს) ოჰ, რა სიმდაბლეა, რასაც ჩაედივართ!..

ქეთევან—(დაბლავე) ამაზე უარესი კიდევ წინა გეაქვს!.. (სვიმონს) ბატონო ჩემო... ვახშამი არა გნებავთ? მშიერი იქნებით...

სვიმონ—ჯერ ცოტა დამაცადე, ლევანთან საქმე მაქვს! უბძანე, არავინ შემოვიდეს!...

ქეთევან—ბატონი ბრძანდები! (გავა)

გამოსვლა მეხუთე

ლევან, სვიმონ, გოგია.

სვიმონ—გოგია, კარები მოიხურე და დადექ, არავინ შემოვიდეს!

გოგია— ეხლავ, ბატონო!..

სვიმონ—(ლევანს) აბა, ჩქარა... როინი ნახე და იმან გითხრა ჩემი დაბრუნება?

ლევან—გოგია გამოეგზავნათ ესტატესა და ზაზას და იმან მითხრა.

სვიმონ—რაც ამბავია, ხომ ისიც შეიტყე?

ლევან—ყველაფერი... ბატონიშვილი დავით მოდის ქალაქის დასახსნელად, ამილამ შემოვა...

სვიმონ—ეხლა, ჩემო ლევან, ბატონიშვილი დავეით...
მალულია თავის ჯარით დიღმის ტყეში... და რომ
დაბინდდება, ქალაქს მოახლოვდება...

ლევან—ძლივს!.. მაშ, ამაღამ რაღა?

სვიმონ—სწორედ ამაღამ!..

ლევან—ღმერთო დიდებულო, შენ იყავ შეშწე და დამ-
ხსნელი საქართველოსი!..

სვიმონ—აგრე, ჩემო ლევან!..

ლევან—რომ იცოდე, სვიმონ, რა რიგად მოველი იმ
სანატრელ დროს, როდესაც მომეცემა შემთხვევა სამ-
შობლოს დახსნისათვის სისხლი დავღვარო...

სვიმონ—ეგ დროც ახლოა! ხომ ყველაფერი მზად
არის?

ლევან—ყველაფერი, თათრებმა მიბრძანეს, შენს ჯარს
იარალი აპყარეო. მე ამაღამ მოვითხოვე, რომ დარა-
ჯები აღარ იდგნენ გალაენის კარებთან, რადგან კა-
ცები დამჭირდება-მეთქი იარალის მოსატანად... მა-
შასადამე, ქალაქში შემოსვლა შესაძლებელი იქნება...
მე აქ ჩემი ჯარით მზად ვიქნები!..

სვიმონ—მაშ, შუალამისას მეტეხში მოხვალ?

ლევან—სწორედ იქ გავჩნდები!..

სვიმონ—გოგია!

გოგია—ბატონო, შენი ჭირიმე!

სვიმონ—როინმა ხომ მოგცა დარიგება?

გოგია—დიახ, ბატონო!

სვიმონ—მაშ, ეგრე, ჩემო გოგია!.. როცა დრო იქნე-
ბა, გეტყვიან და მაშინვე დარეკე ზარი... არ შეგცდეს
კია!.. თუ უბედურება მოხდა რაღე და გაგვიგეს, გლო-
ვის ზარი დარეკე, ტყუილად ბატონიშვილი დავით არ
შემოვიდეს... გესმის თუ არა, გლოვის ზარი თუ
გავგეცა ვინმემ... წადი და ხმა არ ამოიღო, ნე-
ტადრე შენს დედაკაცთან!..

გოგია—აბა, რას მიბრძანებ!.. (გავა)

სვიმონ—მე პატარა ხანს შემდეგ წავალ; ქალაქის
ხევში შევიყრებით ზაზა, როინ, ესტატე და იქ უკა-
ნასკნელად მოვილაპარაკებთ... შენც ხომ მოხვალ?

ლევან—დიახ...

სვიმონ—წადი, ლევან, წადი!.. მოდი, გადაიმეხვიე... მე
მინდა ჩემს გულთან მივიკრა შენი პატოსანი და მხნე
გული.

ლევან—(შერცხვნილი) მაშ, ამაღამ გნახავ!..

სვიმონ—ამაღამ!..

ლევან—(კარებთან) ოჰ, ჯოჯოხეთის ტანჯვავ!.. ამას კი
გავექცევი, მაგრამ ჩემ თავს როგორ გავექცევი?! (გავა)

სვიმონ—(მარტო) საყვარელო სამშობლოვ!.. ვერას და-
მაყვედრებ... ჩემს საქმეზე შენი საქმე წინ გავირიგე!..

გამოსვლა მეექვსე

სვიმონ, ქეთევან.

ქეთევან—(შეშოდის) ეხლა, ბატონო ჩემო... (დადგება)
ლევან აქ აღარ არის?

სვიმონ—არა, წავიდა... მოსამსახურეებსა სძინავთ?

ქეთევან—ღიახ...

სვიმონ—კარგია... მე მინდა, სრულიად მარტო ვიყუ-
ნეთ, რადგან რაც მინდა ვითხრა, დიდი საიდუმ-
ლოა!..

ქეთევან—(შეშინებული) საიდუმლოვ?.. მე?.. რა ამბავია?
როგორღაც აღელვებული ბრძანდები!..

სვიმონ—(მტკიცედ უყურებს) ქეთევან!.. ერთი საქმე მო-
მხდარა ჩვენს სახლში ჩემს შინ არ ყოფნის დროს...
ხომ არა გაგიგონია რა, ვითომ წუხელის ვიღაც კაცი
ენახოთ, შენი საწოლიდან გამოსული?..

ქეთევან—(სახქაროდ) ჩემი საწოლიდან?!

სვიმონ—ღიახ!..

ქეთევან—არა, ტყუილია!..

სვიმონ—ტყუილი კი არა, მართალია!.. მაშ, აღიარე
და მითხარი, როგორ გაჩნდა ის კაცი შენს საწოლში?

ქეთევან—მე რა ვიცი!..

სვიმონ—აბა, ვიფიქროთ... გავიხსენოთ...

ქეთევან—იქნება ჩემს მოახლესთან იყო ვინმე...

სვიმონ—მოახლე რომ ყოფილიყო, ის კაცი რად იტყვოდა—„შებრძანდი, ქალოო“! (შეთევან შეერთება) სწო-
რედ ვიცი, რომ „შებრძანდი“ უთქვამს!..

ქეთევან—(თავზარდაცემული) ტყუილია!..

სვიმონ—ტყუილი კი არა, სწორედ არის ეს სიტყვები ვაგონილი!..

ქეთევან—(უნებლიედ აღმოხდება) არას დროს... იმ თათარს უტყუენია!..

სვიმონ—(აღშოთხდება) მაშ, რა იცი, რომ თათარი იყო?

ქეთევან—(შერცხვენილი) აჰ!

სვიმონ—(განრისხებულს) მაშ, მართალია, შე შეჩვენებულო?.. შენი საყვარელი იყო?..

ქეთევან—ბატონო ჩემო...
სვიმონ—აბა, გაბედე უარის თქმა!.. საყვარელი იყო?

ქეთევან—დიახ!..

სვიმონ—ღმერთო დიდებულო!..

ქეთევან—შენვე მათქმევინე და გეუბნები...
სვიმონ—მერე აგრე შეუნანებლივ... ურცხვად... აღარც კი მაღავ, შე სულმდაბალო!

ქეთევან—რა ვქნა, მეტი აღარ შემიძლია... მოტყუებას პირში თქმა სჯობია... დიახ, ჩემი საყვარელი იყო და მე დამნაშავე ვარ!..

სვიმონ—დამნაშავე?!.

ქეთევან—დიახ, დამნაშავე ვარ და ნურც შემიბრალებ... მომკალი, აი მზადა ვარ, შენ ნება გაქვს!.. არა, მეტი მოტყუება აღარ შემიძლია, ღონე აღარა მაქვს, აღარ შემიძლია თვალთმაქცობა!.. ეხლა ყველაფერი იცი, მომკალ, გამსრისე და მოჩჩი!..

სვიმონ—(მორბილებული) მერე, შენ მეუბნები მაგას?

ქეთევან—ოჰ, რომ იცოდე, რა მდგომარეობაში ვარ... ღმერთს გეფიცები, რომ ეხლა სიკვდილი ჩემთვის დახსნა იქნება!.. სიკვდილი დამიხსნის ორპირობისაგან და ჩემი სახე სიძულვილის მაგივრად საყვარულს აღარ გიჩვენებს...
სვიმონ—სიძულვილისაო!..

სვიმონ—(მორბილებული) მერე, შენ მეუბნები მაგას?

ქეთევან—ოჰ, რომ იცოდე, რა მდგომარეობაში ვარ... ღმერთს გეფიცები, რომ ეხლა სიკვდილი ჩემთვის დახსნა იქნება!.. სიკვდილი დამიხსნის ორპირობისაგან და ჩემი სახე სიძულვილის მაგივრად საყვარულს აღარ გიჩვენებს...
სვიმონ—სიძულვილისაო!..

სვიმონ—(მორბილებული) მერე, შენ მეუბნები მაგას?

ქეთევან—ოჰ, რომ იცოდე, რა მდგომარეობაში ვარ... ღმერთს გეფიცები, რომ ეხლა სიკვდილი ჩემთვის დახსნა იქნება!.. სიკვდილი დამიხსნის ორპირობისაგან და ჩემი სახე სიძულვილის მაგივრად საყვარულს აღარ გიჩვენებს...
სვიმონ—სიძულვილისაო!..

სვიმონ—(მორბილებული) მერე, შენ მეუბნები მაგას?

ქეთევან—ოჰ, რომ იცოდე, რა მდგომარეობაში ვარ... ღმერთს გეფიცები, რომ ეხლა სიკვდილი ჩემთვის დახსნა იქნება!.. სიკვდილი დამიხსნის ორპირობისაგან და ჩემი სახე სიძულვილის მაგივრად საყვარულს აღარ გიჩვენებს...
სვიმონ—სიძულვილისაო!..

ქეთევან—ღიახ!

სვიმონ—მე გძულვარ?

ქეთევან—ღიახ, მძულხარ!..

სვიმონ—ოჰ, შე სულმდაბალო, უმადურო, უპატიუ-
რო კმნილებავ!.. მერე ეგ მადლობის მაგიერია? რის-
თვის დაგისხენ, შენ და მამაშენიც ტყვეობიდან,
რისთვის მოგანათვლინე, რისთვის გაგზარდევ?.. მე
რომ არა ეყოფილიყავ, უბრალო თათრის ბოშა გა-
მობვიდოდი; ლუკმა პური არ გექნებოდა საქმელად!..
მამ, რისთვის მოგეცი ჩემი სიზმდიდრე, ჩემი ხარისხი,
ჩემი სახელი?.. იმიტომ, რომ შემოძულე?.. განა ცუდი
ქმარი ვიყავ? შენის ბედნიერების მეტი ქვეყანაზე
არა მახსოვდარა, ისე გიფრთხილდებოდი, როგორც
თვალის სინათლეს... შენზე ელოცულობდი, შენზე
ვიბრუნებდი სულს, შენთვის მიცემდა გული... რის-
თვის, რადა, რა დაგიშავე?.. იქნება თქვა, რომ მე
ვიყო დამნაშავე?

ქეთევან—ღიახ.. შენა ხარ...

სვიმონ—როგორ? მე?..

ქეთევან—ღიახ, შენ... მართალია, ჩემთვის სიკეთის
მეტი არა გიქნია.რა, და ეს ათი წელიწადია, რაც მა-
გიერს გიხდიდი... ღმერთი ხომ მოწამეა, რომ შენს
სახლში უმანკო შემოუედი იმ განზრახვით, რომ შენი
ერთგული მეუღლე ეყოფილიყავ... მერე, რასა ეხე-
დავდი შენგან! განა ფიქრობდი ჩემზე? შენდამი
მადლობა სევდად გადამექცა და სიყვარული მძულვა-
რებად...

სვიმონ—განა ვერა ხედავდი ჩემს სიყვარულს?

ქეთევან—შენს სიყვარულს... ჰო, კარგი, მამ, შენ
სიყვარულზე ვილაპარაკოთ!.. გგონია, რომ არ ე-
ცოდე, ვინც ჩემზე მეტად გიყვარს? მე კარგად ვიცი,
ვინც არის ჩემი მეტოქე, შენი საყვარელი!.. ის არის
საქართველო... შენი სამშობლო, როგორც ამბობ
ხოლმე, ის არის ნამდვილი შენი სატრფიალო! შენ
იმისთვის გიცემს გული, ის არის და არა მე!..

სვიმონ—ისლა გაკლია, რომ შეურაცხყო ერთადერ-
თი წმინდა საგანი, რომელიც მე დამარჩენია!..

ქეთევან—დაფიქრდი, რა სიცოცხლე მომანიჭე ამ ათწელიწადში? შენი ფიქრი, გონება, შენი სიცოცხლე შესწირე რაღაც თავისუფლებას... სამშობლოს სნას... და მე კი ყურს არ მიგდებდი!.. მე ვიყავ შენგან განდევნილი, თავ-დანებებული და მარტოობამ აღძრა ჩემში მხოლოდ შური!.. „ის იმაზე ფიქრობს-მეთქი“, უამბობდი ჩემს გულში... შენ არ გინახავს, არ დაგითვისია ჩემგან ცრემლით გათენებული ლამაზობა... შენ არც კი ვაგონდებოდა, რომ გვერდით გვაგადა საცოდავი ქალი, რომელსაც თანაგრძნობა ეკირვებოდა, რომელიც ვთხოვდა სიყვარულს და სიყვარულის მაგიერად სამშობლო ესმოდა!.. რაში მეჭირვება შენი სამშობლოს თავისუფლება?.. მე ქალი ვარ და სამშობლო ჩემი სიყვარულია!.. ერთი მგასედიც რომ გეზრუნა ჩემთვის, რამდენსაც სამშობლოსთვის ზრუნავდი, მაშინ ამ მდგომარეობაში არ ჩავეარდებოდი... მე პირდაპირ გეუბნები, რომ არ მესმის შენი სამშობლოსადმი სიყვარული!..

სვიმონ—ეხლა დაერწმუნდი, რომ შენ ძარღვებში დაწყვეტილი თათრის სისხლი არ გამშრალა!..

ქეთევან—მართალსა ბრძანებ! სპარსეთი და საქართველო თავის დღეში ვერ შეერთდებიან! გამოცდილი კაცი იყავი და ეს უნდა გქონოდა მხედველობაში, როდესაც მირთავდი... კარგია, გავათავოთ... მომკალი, გეუბნები, მზადა ვარ!..

სვიმონ—არა, მე სიკვდილით არ დაგსჯი!..

ქეთევან—მაშ, რა გნებაავს?

სვიმონ—მაშინ გეტყვი, როდესაც შენი საყვარლის სახელი მეცოდინება, რომელიც ეხლავ უნდა მითხრა!..

ქეთევან—(ღიმილით) ტყუილად ირჯები, იმის სახელს ვერ გაიგებ!..

სვიმონ—ვინ არის-მეთქი?

ქეთევან—არ გეტყვი!..

სვიმონ—(მივარდება და ხელებს დაუძვრს) მითხარი-მეთქი-ეხლავ!..

ქეთევან—(ცივად) მარტო თათრებს არა სცოდნიათ დედაკაცის წვალება!..

სვიმონ—(გაუშვებს ხელს) მართლა!.. უკადრისი საქმეა მამაკაცისათვის!.. უშენოდაც ვიპოვნი, ისეთი ნიშანი აქვს (ხელზე უჩვენებს და მიდის ხმლის ასაღებად)

ქეთევან—(შეშინებული) ხელი!..

სვიმონ—(სიტყვაზე დაიქვრს) დიახ, ხელი, მართალი ბრძანეთ!..

ქეთევან—(შეშინებული) ღმერთო ჩემო, სცოდნია!.. დაჭრილია, იპოვნის და მოკლავს!..

სვიმონ—მაგაზე კი დარწმუნებული იყავ, რომ მოგკლავ!..

ქეთევან—არა, მე მომკალ, იმას ნუ! მე წინ ავეუთარები...

სვიმონ—(ისმის ნაღარის ხმა, ერთბაშად მოაგონდება) ღმერთო ჩემო!.. დრო არის წასვლისა!.. საყვარელო სამშობლოვ!.. ჩემს საქმეს თავს ვანებებ... ამას მოვესწრები... და მივდივარ ჩემი ვალის შესასრულებლად! (მიდის) მაშ, ხვალამდის, ქალბატონო, როცა შენს საყვარელს მოგკლავ!

ქეთევან—მოჰკლავს! ჩემს ლევანს?! დროს კი მოგცემ!.. (ჩადრს იხურავს და საჩქაროდ გადის)

ფ ა რ ჯ ა

მოქალაქე მასაჟი

სურათი პირველი

დარბაზი შაჰის სადგომში

გამოსვლა პირველი

შაჰი, ისმაილ, ალლავერდი, ჯალათი (შაჰი ზის ტახტზე, ღრმად ჩაფიქრებულია; ისმაილ და ალლავერდი შორი-ახლოს დგანან; ჯალათი კარებთან დგას)

ა ლ ლ ა ვ ე რ დ ი—(ისმაილს) რაღა ბრძანდება ეგრე მოწყენილი დიდებული შაჰი?

ი ს მ ა ი ლ—საბრალო ქალის ავადმყოფობა აწუხებს.. სადილზე საშინელი ხველა აუტყდა, ასე რომ ვერა მიირთვა-რა!

ა ლ ლ ა ვ ე რ დ ი—დიახ, დიდებულ შაჰს დიდი რჩევა ჰქონდა მაგახე ექიმებთან; მგონი, ექიმმა ურჩია, თერიანში გაგზავნე, აქაური ჰაერი სწყენსო...

ი ს მ ა ი ლ—ძნელი კი იქნება შაჰისთვის ქალის მოშორება, ვაგიჟებით უყვარს!

შ ა ჰ ი—(თითქო გამოიღვიძებს) ჯალათი სად არის?

ჯ ა ლ ა თ ი—აქ გახლავარ, შენი ჭირიმე!

შ ა ჰ ი—რას მეუბნებოდით წელან?

ჯ ა ლ ა თ ი—იმას მოგახსენებდით, თქვენო დიდებულე-ბავ, რომ თოკები შემოგვაკლდა...

შ ა ჰ ი—ისმაილ! უბრძანე, რომ ამალამ თოკები დაგრიხონ! მერე?

ჯ ა ლ ა თ ი—მერე, ბატონო, ქალაქში ადგილი აღარ გახლავს, რომ მკედრები დაეფლათ...

შ ა ჰ ი—ქალაქს გარეთ გაიტანეთ და ხევში ჩაჰყარეთ! სხვა?

ჯალათი—სხვა აღარაფერი, ბატონო! ხომ აღარას მიზრძანებთ?

შაპი—აქ მოიცადე, იქნება დამჭირდე!.. (აღაზა და ფანჯარაში იხედება) ოჰ, რა სიბნელე და დუმილია ამ ქალაქში... სინათლე არსად მოსჩანს... ხმას ვერ გაიგონებ... არ მიყვარს ამისთანა სიჩუმე... (იფურება) ეს დუქნები რად არის დაკეტილი?

ისმაილ—უნდა მოგახსენოთ, თქვენო დიდებულებავ, რომ თერამეტმა მედუქნემ პირობა შეჰკრეს, დუქანი აღარ გააღონ...

შაპი—თერამეტმა?

ისმაილ—დიახ!

შაპი—მერე, რა განკარგულება მოახდინეთ?

ისმაილ—დრო შივეციოთ მოფიქრებისა და რომ არ დათანხმდნენ, ორმოში ჩაყარეთ...

შაპი—მაშ, ეგრე!.. ჯალათო, მოამზადე ახალი თოკები და ხეალ ვათენებისას ეგ თერამეტი მედუქნე თავიანთ კარებ წინ ჩამოაღრიეთ... გესმის თუ არა... თავიანთ დუქნის წინ!.. წადი და უთუოდ აასრულე! (აღლაფერდის) რა ამბავი იციოთ?

ალლავერდი—საქმე კარგად მიდის... დაღესტნიდან ჯარი მალე მოგვეშველება...

შაპი—ბატონიშვილას დავითის ამბავი ვერა შეიტყე რა?

ალლავერდი—როგორ არა, ბატონო... ერთმა ჯაშუშმა დამარწმუნა, რომ ბატონიშვილი ეს ორი კვირაა, რაც კახეთს გაქცეულა თურმე...

შაპი—კარგია!

ისმაილ—მე მეორე ჯაშუშმა მითხრა, რომ იმერეთისაკენ გაიქცაო!

ალლავერდი—არა, კახეთისკენ!

ისმაილ—გეუბნები იმერეთისკენ!

შაპი—(გაჯაფრებული) ეს რა ამბავია! კარგი ჯაშუშები გყოლიათ! დაგვეცინიან, თუ რა არის!.. ერთ საათს ვადას გაძლეეთ, უთუოდ უნდა შემატყობინოთ, სად არის ბატონიშვილი, თორემ თავებს დაგაყრევინებთ!.. იმის მეტისა არავისი შეშინია!..

გამოსვლა მეორე

ივინიე და ისრაფილ

ისრაფილ—თუ ეგრეა, დამშვიდებული ბრძანდებოდეთ!

შაპი—როგორ?

ისრაფილ—აი უკანასკნელი ამბავი: ეს ერთი კვირაა კახეთისკენ წასულა თავის ჯარით; ალაზნის ხიდზე რომ მისულა, ერთბაშად ხიდი ჩასტეხია, ჩაეარდნილა წყალში და დამღვრივალა...

შაპი—ბარაქალა! ეს კარგი ამბავი მომიტანე!.. სხვა ხომ არა იცი-რა?

ისრაფილ—მშვიდობა, ნურას შესწუხდებით და მშვიდობიანად მოისვენეთ!

შაპი—კეთილი... ღამე მშვიდობისა!... (უნდა წასვლა, ამ დროს კარებში შეხედება ფაიხოშს, რომელიც ორ მოახლეს მკლავდაქერილი შემოაქვას)

გამოსვლა მესამე

ივინიე და ფაიხოშ

შაპი—როგორა ხარ, ჩემო საყვარელო?

ფაიხოშ—უკეთ, მამავ!

შაპი—კიდევ გახველებს?

ფაიხოშ—ცოტათი გადამივარდა... (ახველებს)

შაპი—ისმაილ, ფანჯარა მოხურე, სიციფე შემოდის! დაჯექ, შვილო... ექიმს დამპირდა, დავაძინებო...

ფაიხოშ—ნუ სწუხდები, მამავ, დამეძინება!

შაპი—სიცხე კიდევ გაქვს... აი, ხელები ცხელი გაქვს!

ფაიხოშ—არა უშავს-რა, გაიფლის, მამავ!.. გარწმუნებ, ეხლა უკეთა ვარ...

გამოსვლა მეოთხე

ივინიე და ისკანდერ

შაპი—(ჰოცნის) ჩემო საყვარელო შვილო, ჩემო ნუგეშო!.. (ამ დროს შემოვა ისკანდერ; ყველანი ჩურჩულობენ და თითქო რილაცს თქმა უნდათ და ვერ გაუბედნიათ; ბოლოს ისრაფილ მიმართავს შაპს კრძალვით)

ისრაფილ—თქვენო დიდებულეზე!

შაჰი—კარგი, მე არა მინდა-რა, წადით!..

ისრაფილ—ბატონო... საქირო საქმეა...

შაჰი—კიდევ!.. რა არის, ერთ წამს არ დამაცლით, შეილის ყურებით დავსტკბე!.. რა არის, რა ამბავია?..

ისრაფილ—ხიმშიაშვილი გიახლათ! ბრძანება მივეციით, თავის ჯარს იარაღი აჰყაროს და ამბობს, ვიდრე დიდებულ შაჰს არა ენახავ, არ შემოძლიაო...

შაჰი—(აღგება) ჰო, კარგი, შემოვიდეს და გავათავოთ, კმარა!

გამოსედა მეხუთე

იგინივე და ლევან

ისკანდერ—მობრძანდით!

ფაიხოშ—(თავისთვის) ის კაცი!..

შაჰი—შენ როგორ გაჰბედე, რომ ჩემთან ხმლით შემოხვედი?

ლევან—როგორც ჯარის უფროსს, მე შეგონა...

შაჰი—რა ჯარი? შენ ჯარი აღარა გყავს! მოიტა ეგ ხმალი!.. (ლევან მდაბლად თავს დაუკრავს, შემოიხსნის ხმალს და მისცემს ისრაფილს).

ფაიხოშ—მამავ... გთხოვთ, ნუ გაჯავრდებით... მე რომ გაჯავრებულსა გხედავთ, მწყინს...

შაჰი—კარგი, შეილო, კარგი... (მშვიდობიანად ლევანს) რა საქმე გაქვს?

ლევან—ბრძანება მივიღე თქვენი დიდებულებისა, რომ თუ ამალამ ჩემს ჯარს იარაღი არ აეყარე, თავს გამაგდებინებო... (ფაიხოშს მამის ხელი უჭირავს; ამ სიტყვებზე კანკალს დაიწყებს)

შაჰი—მერე?

ლევან—მაგ ბრძანების აღსრულება ყოველად შეუძლებელია, თუ ქალაქის გალავნის კარის დარაჯები არ

გადააყენეთ ამილამფე. იმდენი იარაღის შემოტანას ვერ მოვასწრობთ... უოველ წამს გზას გვიკრავენ. თუ ქალაქიდან ამილამ თაგისუფალი გზა არ იქნება, ვიმეორებ, თქვენო დიდებულეებავ, თქვენს ბრძანებას ვერ ავასრულებ...

ფ ა ი ხ ო შ — მართალს ამბობს!

შ ა ჰ ი — მერე რომ არ გადავაყენო?

ლ ე ვ ა ნ — მაშინ ისა სჯობია, ეხლავე თავი გამაგდებინოთ!

ფ ა ი ხ ო შ — (მამას) სწორედ ლაპარაკობს!

შ ა ჰ ი — ისრაფილ, დაბრკოლებას რასმეს ხომ არა ხედავ დარაჯების გადაყენებისას?

ი ს რ ა ფ ი ლ — ერთი ღამით არა უჭირს-რა!

შ ა ჰ ი — მაშ, გადააყენეთ... და თავი დამინებეთ!.. (ღვეან თავს დაუკრავს და წასვლას დააპირებს)

ფ ა ი ხ ო შ — (საჩქაროდ) მამავ, ჯერ ნუ გაუშვებ...

შ ა ჰ ი — მოიცადე! (ჩუმად ფაიხოშს) რა გინდა?

ფ ა ი ხ ო შ — გთხოვ, მამავ, ხმალი დაუბრუნო... ვაე-კაცისათვის მაგისტანა სირცხვილი არა არის-რა!

შ ა ჰ ი — მერე ეგ რა ვაე-კაცია?

ფ ა ი ხ ო შ — როგორ, ვაე-კაცი არ არის... მე თითონ ვიცი...

შ ა ჰ ი — საიდან?

ფ ა ი ხ ო შ — იმ დღეს, გახსოვს, ქალაქში სასეირნოდ რომ წავედი, ხალხი დამეხვია და კინაღამ ქვევით ჩამქოლეს...

შ ა ჰ ი (კბილების კრატუნით) ვიცი, მახსოვს!

ფ ა ი ხ ო შ — მაგან დამიხსნა...

შ ა ჰ ი — ამან?

ფ ა ი ხ ო შ — დიახ, მაგან...

შ ა ჰ ი — მერე, რატომ აქამდის არ მითხარ? (მალა ღვეანს) აქ მრახლოვდი, ყმაწვილო! ჩემი ქალი მადლობას გიხდის...

ლ ე ვ ა ნ — სრულიად არა ვარ ღირსი, ბატონო ჩემო... მე მხოლოდ ჩემი მოვალეობა ავასრულებ...

შ ა ჰ ი — რადგანაც მაგ ხმლის მოხმარება ეგერე კარგადა

70000

გკოდნია... ამიტომ ნებას გაძლევ აილო... და დასა-
ჯილდოვებლად გნიშნავ ჩემს ახლო მზღებელად...

ფაიხოშ—ოჰ, მამავ, რა მადლობელი ვარ!
ლევან—ბოდიშს ვიხდი, დიდებულო შაჰო, მაგრამ
ხმლის აღება არ შემიძლიან...

შაჰი—რატომ?

ლევან—(იღებს ხმალს) იმიტომ, დიდებულო შაჰო, რომ...
რომ ეს ხმალი სულ სხვანაირად არის დაჩეუული... იგი
სკრის და მუსრავს მტერს, იფარავს დაღებულ სამ-
შობლოს... ესარჩლება ბერსა, დედაკაცსა, ყმაწვილ-
სა... ამისთანა საქმეში თითონ ამოდის ხოლმე ქარქა-
შიდან და ბრწყინავს მზეზე... მხოლოდ თუ უბრძანეს
თავისიანებზე გალაშქრება... მაშინ, დიდებულო შაჰო,
მე კარგად ვიცნობ ჩემს ხმალს: იგი ამჯობინებს, რომ
ჩემს გულში გადატყდეს ვიდრე თავის მტერს ემსახუ-
როს... მე და ჩემი ხმალი ქართველები გახლავართ
დიდებულო შაჰო!.. (გადააგდებს ხმალს)

შაჰი—(ფერ-წასული დაიფიქრებს) ისრაფილ!

ფაიხოშ—(საჩქაროდ) მამავ, დამშვიდდი...

შაჰი—(შეიმაგრებს თავს და ცრტა ხნის შემდეგ) ღმერთს
მადლობა შესწირე, რომ ჩემი ქალი დაგიხსნია, თო-
რემ აქედან ცოცხალი ვერ გახვიდოდი! გამეცალე!..
(ღვეან თავს დაუკრავს ფაიხოშსა და მიდის)

ისრაფილ—დარაჯები გადავაყენოთ? (ღვეან შედგება)

შაჰი—აკი ვოქვი, გადააყენეთ! (ღვეან გახარებული გადის).

ფაიხოშ—ოჰ, ღმერთო, რა უბედურებაა!..

შაჰი—აი, შენი გულ სთვის რას ჩაედივარ, საძაგელო...

ფაიხოშ—მე მინდოდა, რომ ერთი კაცი მაინც გვეყო-
ლოდა მადლიერი... არავის ეუყვარვართ... ყველასა
ვძულვართ... (დაიწყებს ტირილს)

შაჰი—შვილო, ჩემო სულო, დამშვიდდი...

ფაიხოშ—მიშველეთ, გამიყვანეთ... ველარა ვსუნთქავ...
ჭაერი...

შაჰი—(შეშინებული) ისმაილ, ჩქარა ეჭიმი!.. (მოახლეები
შემივლენ და გაიყვანენ მტირალ ფაიხოშს, შაჰი თან მისდევს)

გამოსვლა მეექვსე

იგინივე და ისკანდერ

ისრაფილ—(რომელსაც ისკანდერმა ვერში რაღაც უთხრა)
ბატონო ჩემო... ერთი სიტყვა კიდევ უნდა მოგახსენოთ...

შაჰი—არა, არას მოვიხსენებ! თავრ დამანებეთ!

ისმაილ—ძალიან საჭირო საქმეა...

შაჰი—(გაჯავრებული) ჩემს შვილზე უფრო საჭირო არა იქნება რა...

ისრაფილ—გვედრებით, ბატონო!

ისმაილ—ერთ დედაკაცს უნდა თქვენი დიდებულების ნახვა...

შაჰი—მერე, რა უნდა?

ისრაფილ—რაღაც საიდუმლო საქესო...

შაჰი—გიეი იქნება ვინმე, ხვალ იყოს!

სამივე—დიდებულო შაჰო...

შაჰი—(გაჯავრებული) გეუბნებით, ხვალ იყოს-მეთქი!
(უნდა შევიდეს ფაიზონის ოთახში)

გამოსვლა მეშვიდე

იგინივე და ქეთევან

ქეთევან—(შემოდის პირბადით უკანასკნელი სიტყვების დროს)
ხვალ? მერე დარწმუნებული ბრძანდებით, რომ ხვალინდელი დღე გაგიტენდებათ?

შაჰი—ეს დედაკაცია?

ქეთევან—დიახ, მე გახლავარ, დიდებულო შაჰო! გვედრებით, მომისმინეთ...

შაჰი—გამიფრთხილდი, თუ სისულელე მითხარი რამე... ისა სჯობიან უკანვე წახვიდე, თორემ აქედან ცოცხალი ვეღარ გახვალ!

ქეთევან—გირჩევთ, ჩემო ბატონო, გამიგონოთ... იმიტომ რომ თქვენი სიცოცხლე ჩემ ხელთ არის...

შაჰი—(ცივად) მაშ, კარგი! (მზღებელთ) გადით, როცა დაგიძახოთ, მაშინ შემოდით... (ხველანი გადიან)

გამოსვლა მერვე

შაჰი, ქეთევან

შაჰი—(დაჯდება ტახტზე) აბა, ახლა მოკლედ მითხარ რამ მოგიყვანა ჩემთან?

ქეთევან—(ფერ-წასული) მოკლედ მოგახსენებ... ერთი კაცია, რომელიც ძალიან მძულს... წუბელ იმ კაცმა კინალამ მომკლა... ეგ კიდევ არაფერი, უფრო უარესი უნდოდა... სხვა კაცი უნდა მოეკლა, რომელიც მე მიყვარს... ჩემი საყვარელი... აი, ამიტომ გიახელი...

შაჰი—მერე?

ქეთევან—ჯერ მათქმევინეთ...

შაჰი—აკი გითხარ...

ქეთევან—დამაცადეთ, ყველაფერი მოგახსენოთ... გგონიათ, რომ სრულ ჰკუაზე ვიყო? გონებაზე რომ მოვიდე აღარას ვიტყვი... გირჩევთ, ჩემს გიჟურ ლაპარაკს ყური დაუგდოთ... იგი სიკვდილისაგან გიხსნით...

შაჰი—(გაკვირვებული) ჰო... თქვი... მერე?

ქეთევან—რას ვამბობდი... კიდევ დამავიწყდა... ჰო, დიახ, ჩემი მოკვლა უნდოდა... მერე სადღაც მიემურობოდა... ჩემ გულში ვთქვი, ეს უთუოდ შეთქმული არის-მეთქი და ვაფხვევი... თქვენა გგონიათ, ჯარი რომ დააყენეთ და უშლით ყრილობას, არსად იკრიბებიან? ათასი კაცი შეიარაღებული მზად არის, რომ დაგეცეთ თავს... შენ გინდა ჩემი საყვარელი მოკლა-მეთქი, ვთქვი ჩემ თავად... ვერ მოგაკვლევინებ, წავალ და გაგცემ-მეთქი...

შაჰი—კარგი გიქნია...

ქეთევან—არა, ვიცი, რომ კარგი არ მიქნია... ვიცი რასაც ჩავდივარ, სისამაგლეა, მაგრამ ღმერთს გავცემ ამის პასუხს... ჯერ ჩემი საყვარელი გადავიარჩინო... მერე მოვინანიებ ცოდვას...

შაჰი—მერე იმ კაცს გაჰყევი?

ქეთევან—დიახ, გავყევი... მიდის, მეც მივდეგ, მირბის, მეც მივრბი... ვნახოთ, ერთ ხევთან მივედით... იქ კაცები იყვნენ დამალულნი...

შაჰი—მერე?

ქეთევან — რომ მიუახლოვდი, ვილაცამ დამიძახა: „ვინა ხარო?“ მე სული გაგკმინდე... არ გაევიძარი... ამოვიდა... გადვიხედუ, არავინ იყო... აედექი, პატარა ქედს რომ გადავცილდი, ერთბაშად დავინახე... იქ იყვნენ, ლაპარაკობდნენ...

შაპი — რას ლაპარაკობდნენ?

ქეთევან — ჯერ მეგონა, სალოცავად შეყრილან-მეთქი... რადგან საყდარში ლოცვას უშლით... არა, მლოცველნი კი არ იყვნენ, შეთქმულნი იყვნენ... ის კაცი, რომელსაც გარს ეხვეოდნენ, ნღედელი კი არა, იმათი წინამძღოლი იყო... განმათავისუფლებელი, როგორც ამბობდნენ... თქვენი შტერი — ბატონიშვილი დავით...

შაპი — დავით! შეუძლებელია! რას ამბობ, ქალო!

ქეთევან — შეუძლებელი კი არა, ჩემის თვალით დავინახე...

შაპი — მე მითხრეს, ალაზანში დაიხრჩოო!

ქეთევან — რის დაიხრჩო... ქალაქის გალავანთან არის ეხლა!

შაპი — ღმერთო ჩემო, თუ მართალია... ისრაფილ, ისმაილ!

გამოსვლა მეცხრე

ივინივე და ისრაფილ, ისმაილ, ალლავერდი

შაპი — ერთი აქ მოდით... იცით, რა შევიტყვე? ბატონიშვილი დავით ქალაქის გალავანთან დგას, თურმე...

ისმაილ — ბატონიშვილი?

ალლავერდი — მოუგონიათ... მერე, ვის უნახავს?

შაპი — აი, ამ ქალს უნახავს!

ისმაილ — დაუჯერებელი საქმეა!

ალლავერდი — როგორ შეიძლება!

შაპი — კარგი, დაწყნარდით!.. ვთქვათ, ნახე შენის თვალთ, ქალო... მერე, გაიგონე რამე? არა ულაპარაკნიათ-რა!

- ქეთევან—როგორ არა... (ყველანი გარს შემოებევევან ქეთევანს)
- შაჰი—მერე, რას ამბობდნენ?
- ქეთევან—ხედვით კი კარგა ვხედავდი, მთვარე იდგა... მაგრამ ვაგონებით ბევრი არა გამიგონია-რა... თრიოდე სიტყვას მოვკარ ყური...
- შაჰი—აბა, რა სიტყვებს, მოიგონე!
- ქეთევან—შეტეხი... დიახ, სულ შეტეხზე ლაპარაკობდნენ...
- ისრაფილ—შემოსვლის ნიშანზე ხომ არა უთქვამით-რა?
- ქეთევან—როგორ არა... ზარს დარეკენო...
- შაჰი—მერე?
- ქეთევან—მთელი ქალაქი აღსდგებაო...
- ისმაილ—იარალი სადა აქეთ?
- ალლავერდი—მერე, ბატონიშვილი?
- ქეთევან—რა წამს ზარის ხმას გაიგონებს, იმ წამს თავის ჯარით შემოვა...
- შაჰი—ბევრნი არიან?
- ქეთევან—რვა ათასი კაცია...
- ყველანი—(შეშინებულნი) რვა ათასი!!
- ქეთევან—დიახ, რვა ათასი, კარგად ვაგიგონე... დიდ გალაგნის კარებიდან შემოვლენ... დარაჯები ამაღამ არ იქნებიან... ერთს იმათგანს უკისრნია—მე გადავყენებინებო. აქ უნდა მოსულიყო... განა, არ მოვიდა?
- ისმაილ—მოვიდა.
- ქეთევან—(გაზარებულნი) ვერა ხედავთ, რომ მართალია?
- ისრაფილ—ეს არის ეხლა აქ იყო...
- ქეთევან—მერე, ვერ შეატყვეთ სახეზე, რომ გატყუებდათ? (დაინახავს ხმაღს) აი, ხმაღს ვერა ხედავთ, იმისი ხმაღია!
- შაჰი—რითი იცნობ?
- ქეთევან—ვერა ხედავთ, ტარზე წითელი ძაფი აბია... ეგ იმათი ნიშანია... ჩქარა ის კაცი დაიჭირეთ, თორემ დაგლუპავთ, ის არის იმათი მოთავე...
- შაჰი—იმას მალე დავიჭერო, ნუ გეშინია... კარგად

ვიცნობთ, ვინც არის... შენ სხვები გვითხარ, ხომ
იცნობ?

ქეთევან—სუყველას!

შაპი—აღლავერდი, აბა, დასწერე იმათი სახელები!
(აღლავერდი საწერ-კალამს აიღებს)

ქეთევან—(შეშინებული) იმათი სახელები!..

შაპი—დიახ!

ქეთევან—(შეშინებულად შეხედავს ყველას) განა უნდა და-
ვასახელო კიდევ?

შაპი—სწორედ! პირველად იმ კაცის სახელი გვითხარ,
რომელიცა გძულს...

ქეთევან—ოჰ, იმის სახელს ადვილად ვიტყვი! იმასა
ჰქვია...

ყველანი—რა?

ქეთევან—(ერთბაშად შესდგება) ოჰ, ღმერთო ჩემო, რას
ჩავდივარ!

ისმაილ—სთქვი!

ქეთევან—არა, არ შემძლია... თავი დამანებეთ...
შეშინია...

შაპი—მერე, შენი საყვარელი რომ მოჰკლას, ის ემჯო-
ბინება?

ისმაილ—იქნება სვიმონ ლიონიძე იყოს? (ქეთევან შეა-
რთება).

შაპი—უთუოდ შენი ქმარი იქნება!

ქეთევან—(თავხარდაცემული) მე ხომ არ მითქვამს...

შაპი—არა, მე თვითონ მივხვდი! მაშ, შენი ქმარი ყო-
ფილა... აღლავერდი, ჩასწერე ლიონიძე!

ქეთევან—ოჰ, დიდებულო ხელმწიფევე, ჩემი სული
ხომ წაწყდება!

შაპი—სხვების სახელი!

ქეთევან—ვინ სხვებისა?

ისმაილ—იმათ მომხრეებისა!

შაპი—მათი სახელი... ჩქარა!

ქეთევან—იმათ ხომ არა დაუშავებიათ-რა ჩემთვის?
იმათ სახელს რად გეტყვით!

შაპი—გვეტყვი!

ქეთევან—არა, ვერ გეტყვით... მაგ სისაძაგლეს ვერა
ვიქ... იმათ არა დაუშავებიათ—რა ჩემთვის... არ ვიცი
იმათი სახელი!

შაჰი—კარგად იცი... იმათი სახელი-მეთქი!

ქეთევან—არა, ბატონო... გამიშვით... მინდა წავიდე...
გამიშვით...

შაჰი—(დააჯუნებს და სასტიკად) აქედან ვერ გახვალ! ჯერ
დამისახელე!

ქეთევან—(შეშინებული) ბატონო ჩემო, შემიბრალებთ!

შაჰი—სთქვი-მეთქი!

ქეთევან—არას დროს!

შაჰი—(მივარდება, ხელსა სტაცებს და დააჩოქებს) სთქვი...
სთქვი, შე უბედურო, თორემ ეს არის ეხლაე გაწა-
მებ... ჯალათი აქ არის!..

გამოსვლა მეათე

იგინივე და ჯალათი

ქეთევან—(დაჩოქილი, ჯალათს რომ დაინახავს, გიჟივით) ოჰ,
ღმერთო ჩემო, მიშველე! რისთვის მოვედი!

შაჰი—პირველი ვინ არის?

ქეთევან—(ხმა დაბლა, შეშინებული) ზაზა სოლალაშვილი..

შაჰი—(ისრაფილს) ზაზა სოლალაშვილი.

ისრაფილ—(აღლაფერდის) ზაზა სოლალაშვილი.

შაჰი—მეორე?

ქეთევან—როინ ამირაჯიბი... მე მგონია... დარწმუნ-
ებული კი არა ვარ...

შაჰი—(ისრაფილს და აღლაფერდს) როინ ამირაჯიბი. მეორე?

ქეთევან—(ღონე წახული) აღარავეინ ვიცი!

შაჰი—ჯალათო!

ქეთევან—(ტირილით) შემიბრალებ, დიდებულო ხელ-
მწიფევე!

შაჰი—ერთიკა და გაგიშვებ!

ქეთევან—ღიაკვანი... გოგია... (აღლაფრდი სწრაფად)
შაპი—ესტატე ციციშვილიც იქნება?
ქეთევან—ღიახ... მე მეგონია... ოჰ, მოეკვდი! (დაიფხვრა)
შაპი—(ხელს გაუშვებს) კმარა! ეხლა თქვენ ხმა არ ამო-
იღოთ!

ისრაფილ—ბატონი ბრძანდები... დარაჯები?
შაპი—როგორც ნათქვამია, გადაყენებულნი იყვნენ!
ისრაფილ—იმ კაცისას რას ბრძანებ?
შაპი—მართლა, ან მკვდარი, ან ცოცხალი ლევან აქ
უნდა მომგეაროთ!

ქეთევან—(ადგება) ლევან?

ისრაფილ—მოვკლათ?

შაპი—არა, მე თვითონ ჩამოვალრჩობინებ!

ქეთევან—ჩამოვალრჩობინებო... ლევანს?!

ისრაფილ—ხიმშიაშვილს!

ისმაილ—(უჩვენებს ხმაღზე) ღიახ, ამ ხმლის პატრონს!

ქეთევან—(თავზარდაცემული) იმას? როგორ? ოჰ, ღვთის
განგებავ! ჩემს ლევანს... მერე, მე ვარ მიხეზი! არა,
მაგას ვერა იქო, ვერა! (გაიქცევა კარებისაკენ და ჯალის
მიეხლება)

შაპი—(მივა და მოიყვანს) უკაცრავად, ქალო... ჯერ ვერ
წახვალ!

ქეთევან—(უნდა ხელიდან გამოეცალოს) გამიშვით, რა გინ-
დათ ჩემგან?... გამიშვით!..

შაპი—(სვილას) თქვენ გადით და ყოველ კარებთან
მცველები დააყენეთ! (გადიან)

ქეთევან—ოჰ, თქვე ურჯულოებო, შეჩვენებულნი,
დაწყევლილნი!

შაპი—(მოიყვანს ახლო) ხვალამდის აქედან ვერსად წახვალ!

ქეთევან—მერე, მანამ ხომ მოჰკლავ, შე შეჩვენებულ-
ლო! არა, შემიბრაღეთ, თქვენო დიდებულეებ...
მოხევეა, მუხლებზე) შემიბრაღეთ... აპატიეთ... მოწყა-
ლება მოიღეთ... ყველა დასაჯეთ, მაგრამ იმას ნუ...
ჩემს ლევანს... მიყვარს... თქვენ მაგას არ იკადრებთ...
საშინელებაა... მე თვითონ როგორ ვიყო მიხეზი ჩემი
საყვარლის სიკვდილისა...

შ ა პ ი — (გამოეცლება) სჯობს ილოცო იმის სულისთვის!

(გაგა და კარებს დაიკეტს)

ქ ე თ ე ვ ა ნ — (მარტო დარბის სენაზე) პატარა მოითმინეთ, ბატონო! აი, ამ კარებიდან გაეალ... (ნაზავს) დაკეტულია! (გახარებული) ამ ფანჯრიდან! (მივა ფანჯარას გააღებს და რკინები დახვდება; კარებთან მივა და აბრაახუნებს) გამიღეთ! ეინა ხართ, მიშველეთ! მე მოვკალ, მე! (ტირის) მე უბედურმა, მე მოვკალ ჩემი ლევან!.. (გონებაშიზდილი დაეცემა)

ფ ა რ დ ა

სურათი მეორე

სცენა წარმოადგენს ოთახს მეტეხის ციხეში. ოთახში რამდენიმე კარია; არის აგრეთვე კიბეები, შალა ასასვლელი ბნელა. ფანჯრიდან მოვარის შუქი შემოდის

გამოსვლა პირველი

გოგია და როინ

(გოგია წინ მოუძღვის და ფანარს უნათებს. ორი ხმალი შემოაქვს)

გოგია — აქეთკენ მობრძანდით, ბატონო!

როინ — სადა ვართ?

გოგია — მეტეხის დიდ დარბაზში... აქ უწინ ჩვენი წინამძღოლნი შეიყრებოდნენ ხოლმე, როცა მტერი კარზე მოადგებოდათ. საქართველო ბევრჯერ განთავისუფლებულა მტრისაგან, აი, ამ დარბაზიდან...

როინ — ნუ გეშინია, ჩემო გოგია, ეხლაც ეგრე იქნება პატარა დაგვაცალე!

გოგია — აი, ორი ხმალი ეიშოვნე; მთელი დღე ამას ვლესავდი!

როინ—ოჰ, გოგი, შენც უნდა იომო!

გოგია—მაშ, რა ვქნა, ბატონო, დავითნს რომეცაღა...
მაკითხებენ!.. (ფანარს დასდგამს)

გამოსვლა მეორე

სვიმონ, როინ და შემდეგ ლევან

სვიმონ—შენა ხარ, როინ?

როინ—მე ვარ.

სვიმონ—ლევან აქ არ არის?

ლევან—(შემოდის) აქა ვარ, ძმაო, აქა...

როინ—რა ამბავია?

ლევან—მშვიდობა!

როინ—თათრები?

ლევან—სრულიად არა იციან-რა... მე ეხლა შაპთან
ვიყავ, იქიდან მოვდივარ.

სვიმონ—დარაჯები?

ლევან—მე თვითონ გადავყენე.

სვიმონ და როინ—(სიხარულით) კარგი ამბავია!

სვიმონ—მაშ, სრულებით ექვი არა აქვთ? გზაზე რაღა
ამბავია?

ლევან—არაფერი, საცა დარაჯები დგანან, ყველას
ჩასძინებია...

სვიმონ—შენი ჯარი?

ლევან—მზად არის... რომ მოვდიოდი, გზაზე ყველას
ჩამოვეუარე, კარი დავუკაკუნე და მანიშნეს, მზადა
ვართო... შაზა აქვე გვიცდის თავის კაცებით... ესტა-
ტეტე მეორე მხრიდან მოგვეშველება... მთელ ქალაქში
კაცი არ მოიპოვება, რომ შეიარაღებული არ იყოს
და ჩვენს ბრძანებას არ ელოდეს...

სვიმონ—მაშ, მოვეშხადოთ, ძმანო, სანატრელი დრო
მოახლოვდა! როინ, წადი შეატყობინე ესტატეს და
სხვებს, რომელნიც გვიცდიან, რომ აქ შეგროვდნენ...
აქ შევიყაროთ, პირ-ჯვარი გადავიწეროთ და შეუდ-
გეთ სამშობლოს განთავისუფლებას... (გადაიან)

გამოსვლა მესამე

სვიმონ და ლევან

სვიმონ—აბა, ლევან, მოახლოვდა დრო და ნება მომეც გითხრა, რასაც მოველი შენგან!

ლევან—სთქვი!

სვიმონ—იმიტომ შეეყარე ჩენი წინამძღოლნი ამ ალაგას, ლევან, რომ ეს პირველი ციხეა საქართველოსი... ციხე—აშენებული თვით ხალხისაგან თავის არსებობისა და ღირსების დასაცველად... აქ, ჩემო ლევან, ჩვენ წინაპართ სისხლით დაუცავთ საქართველოს თავისუფლება, აქედან გამოსულა პირველი თავისუფალი ხმა, აქ უცემია საქართველოს ძარღვს—ეს არის თვით გული საქართველოსი! და აწ ხომ ხედავ, რა მდგომარეობაშია იც არის ჩენი სამშობლო! იმის ძარღვებში სისხლი შემდგარა, სამშობლო დღეს უძრავ გვამად გადაგვექცევი... მაგრამ აღსდგეს ეს მკედარი!.. გამოიღვიძოს ამ შუალამისას ჩვენს ძახილზე, ჩვენის ხმლის ტრიალზე, და დაიძახოს: „სიკვდილი მტერთა!“ მაშინ იმედ-დაკარგული ხალხი მიხედება, რომ საქართველოს კიდევ შეუძლია თავისუფალი ცხოვრება. იგი დაინახავს თავის სანატრელ სამშობლოს გამოღვიძებულს და თავს დასდებს მისდა საბედნიეროდ...

ლევან—(ქუდს მოიხდის და პირჯვარს დაიწერს) ამინ!

სვიმონ—როგორც გითხარ, ლევან, ეს ადგილი საქართველოს გულია... ეს ციხე უნდა გავამაგროთ როგორც იყოს, სანამ ჩენი განმათავისუფლებელი—ბატონი-შვილი დავით მოგვეშველებოდეს... ამ ციხეს შენ გაბარებ... შენ უნდა იყო უფროსი, წინამძღოლი!

ლევან—არა, სვიმონ, შენ უფრო შეგშენის!

სვიმონ—მე, ჩემო ლევან, მოხუცებული ვარ... ჩემი მკლავი ისე მტკიცე აღარ არის, როგორც შენი. გასწი ლევან, წინ გაუძელ ჯარს... შენ გამარჯვება ისწავლე, მე სიკვდილს ვასწავლი!

ლევან—მაშ, შენი ნება იყოს. დამლოცე!

სვიმონ—ხმალი სადა გაქვს?

ლევან—შაჰმა ამხსნა...

სვიმონ—მაშ, აი ხმალი! (ხმალს აიღებს და უნდა მისცეს, ამ დროს ლევან დაჭრილ ხელს გაუშვებს ხმლის გამოსართმევად)

სვიმონ—(ხელს გაუსინჯავს და შეჰყვირებს) ოჰ, ღმერთო!..

ლევან—(გაყვირებული) რა არის?

სვიმონ—(ფერწასული უყვირებს) ეს ხელი?

ლევან—მერე რა?

სვიმონ—გაქრილი რადა გაქვს?

ლევან—არა უშავს-რა... ეს არ დამიშლის ჩემი მოვალეობის აღსრულებას... (გაუშვებს ხელს)

სვიმონ—მერე, შენ შეასრულე შენი მოვალეობა?

ლევან—რა გინდა მაგითა სთქვა?

სვიმონ—ეგ ხელი... სად გაიჭერი?

ლევან—(ენა ებზის) იმ დღეს... ხმალს ცუდად მოვაყლე ხელი...

სვიმონ—თათრის ხმალსა?

ლევან—როგორ თუ თათრის ხმალს?

სვიმონ—წუხელის, ჩემს სახლში...

ლევან—(თავზარდაცემული) ოჰ!..

სვიმონ—(მრისხანედ) მაშ, შენა ყოფილხარ, უბედურო.

ლევან—სვიმონ...

სვიმონ—(ხმალს ამოიღებს) ოჰ, შე უსირცხვილო კაცი, ჩემი პატიოსნების ამხდელი! ეხლავ მოგკლავ!

ლევან—(დაეცემა იმის მუხლებთან) ოჰ, მომკალ, მომკალ! შენის ხელით სიკვდილი ჩემთვის შეება იქნება... მომკალ! მართალი ხარ, უნდა მომკლა!..

სვიმონ—ოჰ, შე სულმდაბალო, გინდა თავი შემამბრალო!..

ლევან—თუ ღმერთი გწამს, სვიმონ, მომკალ, ჩქარა... შენი სიტყვები ხანჯალზე უარესად გულს მიკოდავს!.. მართალია, სულ-მდაბალი, უპატიოსნო კაცი ვარ... და სისხლით მინდა ჩამოვიბანო ჩემი სირცხვილი... აი, მუხლ-მოდრეკით გვეუდრები, სვიმონ, მომკალ!

სვიმონ—(ხმალი ხელიდან გავარდება; უცქერის ლევანს თავის წინ დახოჭილს. ცრემლმორეული) ოჰ, საცოდავო, რა რიგ

მიყვარდი!.. მერე, იმ ქალის გულისთვის... იმისი
ლალატი კი არ მეყოფოდა, რომ შენც არ გელაღატ
ნა? შენ, ჩემო ლევან, რომლის სულთან და გულთან
ჩემი სული და გული გაერთიანებული იყო... შენ,
რომელიც მიყვარდი, როგორც ძმა, როგორც ღვიძლი
შვილი!.. ოჰ, ღმერთო დიდებულო, რა საწამლავი
უნდა იყოს იმ დაწყვეტილ დედაკაცის სიყვარული,
რომ ეს ჰატიოსანი, ყოვლის სიკეთით სავსე კაცი
მოლაღატედ გადააქციოს! მარტო სამი სარწმენი-ლა
მქონდა- ქვეყანაზე: სამშობლო, ქეთევან და შენ...
ხედავ, ეხლა რაღა მჩიება შენის მიზეზით? ერთი
მიტხარ, რა დაგიშავე, რომ ეგრე გადამიხადე?

ლევან—ოჰ, ღმერთო! აღარ შემძლია... მომკალ და
გათავე! შენს საყვედურს სიკვდილი მიჩვენია...

სვიმონ—მერე, რა გამოვა, რომ მოგკლა, შე უბედურ-
რო? განა, შენი სიკვდილი შენგან დარღვეულ ბედ-
ნაერებას მომანიჭებს, ამ დაკოდილ გულს მოარჩინს?

ლევან—სვიმონ, გვედრები!

სვიმონ—სიკვდილი? რას მარგებს შენი მოკვლა! შური
ვიძიო? მერე, ჩვენი წმინდა მოვალეობა? მერე, ჩვენი
სამშობლო? იმას რას შეემატება? განა მკვდარი გა-
უძღვები ამდენ ხალხს საომრად?

ლევან—არა, სვიმონ, მე-ეხლა ღირსი აღარა ვარ...

სვიმონ—ღირსი ხარ, თუ არა, ეხლა მაგას თავი და-
ვანებოთ! მე რა უფლება მაქვს, რომ ჩემი გულისთვის
სამშობლოს პირველი მეომარი და წინამძღოლი წა-
ვართვა! მაშინ შე სამშობლოს წინაშე უფრო დამნაშავე
ვიქნებოდი, ვიდრე შენ-ჩემთან... მე არა მაქვს უფლება,
რომ იმას მოვაკლო შენი მამაცობა, როგორც შენ არა
გქონდა უფლება, ჩემთვის ბედნიერება წაგერთმია.

ლევან—მაშ, რა გინდა?

სვიმონ—ადექ და ეს ხმალი აიღე!

ლევან—როგორ, მე?!

სვიმონ—აიღე-მეთქი ეს ხმალი და წადი საომრად!
წადი, სადაც შენი მოვალეობა მიგიწვევს და ჩემი გა-
მოცდილება გგზავნის... და თუ სიკვდილი შეგემთხვია...

მოკვდი, როგორც მეომარი სამშობლოსათვის, როგორც გმირი, მისთვის წამებული... მაგით მაინც მოინანიე შენი ცოდვა!

ლევან — (აიღებს ხმალს და აღტაცებით) გეფიცები, რომ ცოცხალს ველარა მნახავ!

სვიმონ — (სიჩქარით) არა, ცოცხალი იყავ, ცოცხალი... ოღონდ გამარჯვებული კი გნახო!

ლევან — ეგ შენდობის ნიშანია, სვიმონ!

სვიმონ — მაშ, წადი და მაგით ჯაგრი ამომყარე! რადგან ბედნიერება წამართვი — თავისუფლება მომანიჭე, ცოლი რომ მომტაცე — სამშობლო დამიბრუნე!

ლევან — მაშ, შემიწოდებ, სვიმონ? (ხმალს) მოდი, ჩემო ხმალო! ჩვენი კაცდამი შეცდომილება სამშობლოს სამსახურით გაეასწოროთ!

გამოსვლა მეოთხე

ივინიფე და ხახა, როინ, ესტატე, გოგია და სხვანი შეიარაღებულნი

ხახა — სვიმონ, ყველანი მზად არიან და ქვევით ჩვენს ნიშანს ელიან. დროც მოახლოვდა.

სვიმონ — (უჩვენებს ლევანზე) ლევანი იქნება თქვენი წინამძღოლი!

ლევან — ყველა შეიარაღებულია და მზად არის საომრად?

ყველანი — ყველანი!

ლევან — ომში სასიკვდილოდ მზადა ხართ?

ყველანი — მზადა ვართ!

სვიმონ — აბა, მაშ, ჩვენ წმინდა საქმეს შევეუდგეთ! (ქმალს მოიხდის, დაიხოტყებს, ყველანი ქუდ-მოხდილნი დაიხოტყებენ. ლევან ამბობს „ლოცვას“ *).

„ღმერთო მაღალო! ეს ქვეყანა შენი მხვედრია...

„შენს მეოხებას ნუ მოაკლებ ამ ტანჯულ ხალხსა!

* ეს „ლოცვა“ ილია ჭავჭავაძის პოემის „აჩრდილიდან“ არის ამოღებული.

„სამღთოდ მიიღე სისხლი, რომელ ამ ხალხს უღვრია;
 „ჩაგრულთ სასოო, ნუ არიდებ მოწყალე თვალსა“

*

„ღმერთო ძლიერო! შენთვის ჰბრძოდნენ ქართლისა ძენი;
 „დასაბამითვე არ იციან, რა არს მშვიდობა.
 „იკმარე სამღთოდ მათ პატიენი და სისხლის ძღვენი;
 „თუ რომ შეგცოდეს, შეისყიდეს, ტანჯვით შენდობა!

*

„სახელოვანი განუახლე წარსულთ დღეთ ყოფა,
 „მამაპაპური სული, გული მოჰმადლე შეილსა!
 „რაცა ტანჯულა ეს ქვეყანა, ტანჯვად ეყოფა,
 „მოეცი ძალი დაერდომილსა კვლავ აღდგომისა!“

(რა წამს ამ ლოცვას გაათაეებს, მოისმის ნალარის ხმა)

ს ვ ი მ ო ნ — ეს რა ამბავია?

ლ ე ვ ა ნ — ნალარის ხმა!

ს ვ ი მ ო ნ — განგაშს უკერენ... ვილატას გაუცივართ!

ყ ვ ე ლ ა ნ ი — თათრები მოდიან!

ლ ე ვ ა ნ — მეტი ღონე არ არის, უნდა დავხედეთ! (ნალარის ხმა მოახლოვდება) ესტატი, შენ ამ კარზე დადექი! როინ, შენ კიბე გაიმავრე!

ზ ა ზ ა — აი, კიდევ კარზე მოგვადგნენ!

ლ ე ვ ა ნ — სვიმონ, შენ ეს შუა კარი გაიმავრე... გოგია, ზარი, თორემ დავიღუპებით, შემოსვლის ზარი დარეკე! (გოგია მალლა კიბეზე ადის)

გამოსვლა მეხუთე

ივინივე და ისრაფილ, შემდეგ ისკანდერ, დაუდ და თათრის ჯარისკაცნი (შუა კარს შემოამტვრევენ და შემოვლენ)

ი ს რ ა ფ ი ლ — დავგმორნილდით! იარალი დაჰყარეთ!

ლ ე ვ ა ნ — არასდროს! საქართველოს გაუმარჯოს!

ყ ვ ე ლ ა ნ ი — გაუმარჯოს საქართველოს!

ი ს რ ა ფ ი ლ — (მგომართ) ესროლეთ! (თათრები თოფებს ისვრიან; რამდენიმე ქართველი წაიჭყევა)

ს ვ ი მ ო ნ—ეხლა სიკვდილის მეტი არა დაგვრჩენია—რა!
ლ ე ვ ა ნ—გვესროლეთ თოფი, თქვე ურჯულოებო! (სარაული-
ბედავთ, რომ ცოცხლები არა გნებდებით? (ისრაული-
ბეგ ხმალს ამოიღებს და იმ დროს, როცა ნიშანი უნდა მოსდეს
სროლისა, შუა კარიდან შემოდის შაჰი, მდიდრულად ჩაცმული
თავის ამალით)

გამოსვლა მეექვსე

შაჰი, ისმაილ, ალლავერდი და სხვანი (რა წამს შაჰი შემოვა, ნა-
ღარისა და ბუკის ხმა შეწყდება)

შ ა ჰ ი—(სიჩუმის შემდეგ) ვინ არის, აქ მოთავე, თქვენი
წინამძღოლი?

ლ ე ვ ა ნ—მე გახლავარ!

ს ვ ი მ ო ნ—ომში, დიახ, ეს არის და აქ მე გახლავარ,
ლიონიძე!

შ ა ჰ ი—კეთილი... აი, მე თვითონ აქ ვეახელ ბატონი-
შვილ დავითს, რომ ვუმასპინძლო! მგონია, კარგად
მივიღებთ, აქ რომ მობრძანდება!

ს ვ ი მ ო ნ—(ღევანს) თუ შემოვიდა, დაღუპულია!

შ ა ჰ ი—მიბრძანეთ, რა ნიშანი გაქვთ იმის შემოსვლისა!

ს ვ ი მ ო ნ—(იმედიანად) მადლობა ღმერთს, რომ არა
გცოდნია, მტარვალო!

შ ა ჰ ი—ისკანდერ-ბეგ, გოგია დიაკვანი მომგვარე! (შე-
მოაყავთ გოგია ხელეზ-შეკრული) შენ იცი შემოსვლის ნი-
შანი?

გ ო გ ი ა—(ჯანყლებს) ვიცი, დიდებულო ხელმწიფე!

შ ა ჰ ი—მაშ, ხელეზი გაუხსენით და ზარი დარეკოს!
(ხელეზს უხსნიან)

ლ ე ვ ა ნ—(სახქაროდ) გოგია, არ დაგვდუპო!

ს ვ ი მ ო ნ—(აგრეთვე) არ დარეკო...

გ ო გ ი ა—(შეშინებული) რა ვქნა, თქვენი ჭირიმე... ერთი
უბედური კაცი ვარ, ცოლი მყავს, შვილები...

ლ ე ვ ა ნ—(ვბეწვება) მთელის საქართველოს შვილები
შენს ხელთ არიან... განა, ისინიც შენგები არ არიან?

ს ვ ი მ ო ნ—ბატონიშვილი დაგვიხსენი!

STERN
PICTURE

ლევან — სამშობლო დაიხსენი!

სეიმონ — აი, მუხლ-მოდრეკით გევედრები, (გოგია ხელზე-ვახსნილი ისყანდერს მიჰყავს ზევით).

შაჰი — გაათავეთ!

ქართვლები — (შემოხვევიან გოგიას). გოგია, დაგვის-სენ... არ დარეკო!

შაჰი — მაშინვე გულში ხანჯალი დაეციოთ, თუ არ დარეკოს! (გაიფანენ გოგიას) ისრაფილ, ხომ ყველა განკარგულება მიეცი?

ისრაფილ — დიახ, დიდებულო შაჰო! რა წამს ბატონიშვილი ვალაენის კარებს გამოსცილდება, ორთავ მუხრავ ჯარი დახედება და მთლად ამოვლეტენ!

შაჰი — (გახარებული) ძლივს ჯავრი არ ამოვიყვარე!

სეიმონ — ღმერთო დიდებულო, ნუ ინებებ საქართველოს დაღუპვას! (დუმილი. ხარს ჩამოჰქრავენ. ყველანი ყუბს დაუგდებენ. ხარი უჭრავს გლოვის ნიშანს. ქართველებს სახარული შეექნებათ)

შაჰი — (განცვიფრებული) ეს გლოვის ზარია!

ისრაფილ — დიახ, თქვენო დიდებულებავ!

შაჰი — განა, ეს ნიშანია?

ლევან — დიახ, ბატონო! ეს ნიშანია... ეს ნიშანია, რომელიც აცნობებს ბატონიშვილს, ნუ შემობვალ, თავს უშველო! ეს იმის დახსნისა და საქართველოს თავისუფლების ნიშანია!

შაჰი — (გაანჩხლებული) დააყენეთ ზარი! დააყენეთ! მოჰკალით ეგ კაცი, მოჰკალით! (გარეთ თოფი გაფარდება; ზარი შედგება)

ისრაფილ — მოჰკლეს!

შაჰი — გვიანლაა! მაგას რას ეაქნევ, ის გამეჭკვა... ის! (ოთხს კაცს შემოაქვს გოგიას გვამი)

სეიმონ — (ქუდას მოიხდის ცხედრის წინ და დაიჩოქებს; აგრეთვე სხვა ქართველები) საცოდავო, შენ მოკვდი წამებულის სამშობლოსათვის, და გაკურთხოს ღმერთმა! ერთმა წამმა გაგხადა თითით საჩვენებელ გმირად!.. ჩვენთა შვილთა დალოცონ შენი არსება და განთავისუფლებულმა საქართველომ მადლობით მოიხსენიოს საბრალოდიაკენის სახელი! (გააქვთ გოგიას გვამი)

ՀԱՅԿԵՐԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՆԻՆՏԵՆՏԱԿԱՆ ՊԱՅԾԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՕՁՅՅՈՒՄԱԿԱՆ ՆՐՈՒՆԴՆԵՐԻ ՄԵ

ՆՐՈՒՆԴՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ

Ե Ն Ն Տ Ն Տ Ա Կ Ա Ն

ՆՐՈՒՆԴՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

Հ Ա Յ Կ Ե Ր Ա Ն Ի Ս Տ Ր Ա Տ ՈՒ Ր

Պատմություն	1. Պատմություն
Պատմություն	2. Պատմություն
Պատմություն	3. Պատմություն
Պատմություն	4. Պատմություն
Պատմություն	5. Պատմություն
Պատմություն	6. Պատմություն
Պատմություն	7. Պատմություն
Պատմություն	8. Պատմություն
Պատմություն	9. Պատմություն
Պատմություն	10. Պատմություն
Պատմություն	11. Պատմություն
Պատմություն	12. Պատմություն
Պատմություն	13. Պատմություն
Պատմություն	14. Պատմություն
Պատմություն	15. Պատմություն
Պատմություն	16. Պատմություն
Պատմություն	17. Պատմություն
Պատմություն	18. Պատմություն
Պատմություն	19. Պատմություն
Պատմություն	20. Պատմություն
Պատմություն	21. Պատմություն
Պատմություն	22. Պատմություն
Պատմություն	23. Պատմություն
Պատմություն	24. Պատմություն
Պատմություն	25. Պատմություն
Պատմություն	26. Պատմություն
Պատմություն	27. Պատմություն
Պատմություն	28. Պատմություն
Պատմություն	29. Պատմություն
Պատմություն	30. Պատմություն

ՔՐԹՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՆՐՈՒՆԴՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

ՀԱՅԿԵՐԱՆԻ ԶՈՒՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՒՐԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՆ

შ ა ჰ ი — ჰო, გაიხარეთ, თქვე შეჩვენებულეზო! თქვენზე
ამოვიყრი ჯავრს!

ლ ე ვ ა ნ — ბატონიშვილი დავით სამაგიეროს გადაგიხ-
დით!

შ ა ჰ ი — (განრისხებული) წაიყვანეთ ეს საძაგელი! ჩამოაღ-
რჩეთ ეხლავე! (ყველანი მისევიფდებიან ქართველებს)

ს ვ ი მ ო ნ — მადლობა ღმერთს, რომ ჩვენს მეტი პრაფინ
დაღუბულა! (შას რომ დაინახავს, დაიყვირებს) საქართვე-
ლოს გაუმარჯოს!

ქ ა რ თ ვ ე ლ ე ბ ი — გაუმარჯოს! (თათრებს მიყვავთ ქართვე-
ლები. ისმის ნალარისა და ბუყის ხმა. შაჰი თავჩადუნული გა-
დის)

ფ ა რ დ ა

მოქალაქეა. კეთილი

დარბაზი. მარჯვნივ კარები წამების ოთახისა, მარცხნივ შაჰის ოთახისა

გამოსვლა პირველი

შაჰი, ისრაფილ, ისმაილ და ისკანდერ

შაჰი—(წამების ოთახიდან გამოდის) მოედანზე ყველაფერი მზად არის, ისრაფილ?

ისრაფილ—ყველაფერი, თქვენო დიდებულებავ!

შაჰი—ეგ ყველა კარგი, მაგრამ ეს როგორი საქმეა! მთელი ქალაქი ყოფილა აჯანყებული და ჩვენ ხუთი კაცის მეტი ვერავინ დავიჭირეთ! უნდა სახელები შევიტყოთ და ყველანი დავიჭიროთ!

ისრაფილ—ვაწამოთ ვინმე და ყველას შევიტყობთ!

შაჰი—მეც მაგის იმედი მაქვს... აი, ლიონიძე ვაწამოთ! ის სული და გულია ქართველთ შეთქმულთა! წადი, ჯალათს უთხარ, რომ მოემზადოს... მე მინდა, დახელოვნებულმა ხელმა აწამოს... მართლა, ის დედაკაცი, იმისი ცოლი, სად არის?

ისმაილ—თქვენი დიდებულების ოთახში ვიპოვნეთ იატაკზე დაცემული, როგორც მკედარი... გვინდოდა გამოგვეყვანა, მაგრამ ისეთი ყვირილი შექმნა, რომ თავი დაეანებეთ. შეგვეშინდა, თქვენს ასულს არ გაეგონა...

შაჰი—ღმერთმა ნუ ქმნას! არ მინდა, რომ ჩემმა ქალმა იცოდეს რამე!

ისმაილ—როგორ შეიძლება, ბატონო!

შაჰი—ხომ არა გაუგონია-რა წუხელის?

ისმაილ—არა მგონია... აი, ბატონო, თვით ექიმი მობრძანდება და იმას ეცოდინება!

შაპი—მოვიდეს, მოვიდეს! ის დედაკაციც შემოვიდეს!
ერთი მოვრჩე მაგასა და გაეთათეო!
ის მაილ—ეხლავ, თქვენო დიდებულეზავ!

გამოსვდა მეორე

შაპი, ექიმი, ქეთევან (სანამ შაპი და ექიმი დაპარაკობენ, ქეთევან მეორე მხარესა სდგას და ფერწასული ყურს უგდებს)

შაპი—ოჰ, ექიმიო, როგორ არის ავადმყოფი?

ექიმი—ღამე უკეთ გაატარა, ვიდრე მოველოდი.

შაპი—გმადლობ, გმადლობ კარგ ამბავისთვის... ხომ არა შეუტყვიარა წუხანდელის ამბისა?

ექიმი—არა, თქვენო დიდებულეზავ! მაგრამ არ დავიმაღავთ, რომ რასაც აპირებთ, მეშინია, თქვენმა ქალმა არ გაიგოს... იმ მდგომარეობაშია, რომ ცოტა მღელვარებაც ეყოფა. იმიტომ უფრო დამშვიდდა,—მაშა დამპირდა, აღარავის დავსჯიო. რომ გაიგოს ამ დილით ხუთის კაცის დაწვა მოედანზე...

ქეთევან—(იქით, შიშით) მაშ, დღესა...

შაპი—არ უნდა გაეაგებინოთ!

ექიმი—რასაკვირველია! ხუმრობა არ არის, მოჰკლავთ...

შაპი—არა, ვერ გაიგებს... უთხარი, გაადვიდონ!

ექიმი—ღვიძავს, ბატონო!

შაპი—მაშ, ჩქარა ჩააცვან ტანთა... ტრახტრევანი მოუმზადონ და სასეირნოდ დილომს წაიყვანე!

ექიმი—ბატონი ბრძანდებით, ეხლავ გეახლები!

შაპი—(დააყენებს) მაშ, მომიჩინე რაღა, ექიმბაშო? სიტყვა მომეც, რომ მომიჩინე!

ექიმი—ღვთის მოწყალებით!

შაპი—ჰო, ჰო... უნდა მომიჩინო! სულ ოქროში ჩავსვამ... პირველი ექიმი იქნები ქვეყანაზე... წადი, წადი... ხომ იცი, რომ მიყვარხარ! (ექიმი გადის)

შ ა შ ი—(მიიხედავს და, რა დაინახავს ქეთევანს, კილოს გამოიტელოს და სასტიკად) ახლა შენზე ვილაპარაკოთ! შენ გინდა, ლევანის სიცოცხლე გაჩუქო? არ შეიძლება!

ქ ე თ ე ვ ა ნ—თქვენო დიდებულებავ!

შ ა შ ი—არ შეიძლება-მეთქი! ის ჩემი მოლაღატეა და უნდა მოკვდეს... შენი ხეფწნა და ცრემლები სულ უქმია!

ქ ე თ ე ვ ა ნ—ცრემლები?! მე ცრემლები აღარა მაქვს... მთელი ღამე ვტირი...

შ ა შ ი—მერე, მე რა?

ქ ე თ ე ვ ა ნ—ახლა რომ ვსთქვათ, კარგს საქმეს ჩადიხართ?

შ ა შ ი—ქალბატონო!

ქ ე თ ე ვ ა ნ—ეგ უპატიოსნებაა! წუხელის რომ მოვედი თქვენთან, ხომ პირობა შეგკარით, გამოიტყდიოთ! აღარ გახსოვთ, მე მოგახსენეთ: „ერთი კაცია, რომელიც მიყვარს-მეთქი, მეორეს უნდა, ისიც მოჰკლას-მეთქი და თქვენცა... ჩემი საყვარელი დამიხსენით და მე თქვენ დაგიხსნით-მეთქი“. ვთქვი თუ არა ეს სიტყვები?

შ ა შ ი—რაც მოხდა, ღვთის განგება იყო!

ქ ე თ ე ვ ა ნ—სადაც მე და თქვენა ვართ, იქ ღმერთი არ გაერევა... მე ჩემი პირობა ავასრულე... მე, დედა-კაცმა... თქვენ, დიდებული შაპი, მბრძანებელი მთელი სპარსეთისა და საქართველოსი... განა პატიოსნება არა გმართებთ? მე ვითხოვ, რომ პირობა აასრულოთ!

შ ა შ ი—გამიგონე, სხვას რომ ეთქვა ეგ სიტყვები, გეფიცები, აქედან ცოცხალი არ გავიდოდა, მაგრამ შენ სამსახური ვამიწიე... და იმით გაჯილდოვებ, რომ ცოცხალს გიშვებ! მაშ, რადგან პატიოსნებაზე დაიწყე ლაპარაკი, რომელზედაც აღამიანს ხმას არ ამოვალეზინებ, განვაგრძოთ... მე შენთვის იმ კაცის სიცოცხლე არ აღმითქვამს!

ქეთევან—მაშ, აღთქმა არ იყო, რომ მოლაღატე გამხადეთ იმის გულისათვის და სხვები გავეცი... პირველად ისიც ვინა...

შაპი—საქმეც ეგ არის: კარგი სული რომ ყოფილიყავ, ქმრისათვის მოხვიდოდი და არა საყვარლისთვის!

ქეთევან—ოჰ, ეგ საშინელებაა... მე თქვენზე უკეთ ვიცი... მაგრამ ამის მსაჯული თქვენ არა ხართ! მეს სიბოროტე რომ არ ჩამედინა, დღეს დილით ხეზე ეკიდებოდით ჩამოდრჩობილი... ხომ კარგად იცით, რაც მოგელოდათ... მაშასადამე, თქვენც ურევიახართ ჩემს ცოლვაში.. რომელმაც დაგიხსნათ... მე გიფი ვიყავ და თქვენ ჩემი სიგიჟე თქვენთვის გამოიყენეთ... ოჰ, მე გავეცი უმანკო პირნი და თქვენ დაუნდობლად თავს დაეცით, მახეში გააბით და ისე დალიეთ მათი სისხლი! თქვენც ურევიახართ ჩემს ცოლვაში, თქვენც!

შაპი—გამიგონე-მეთქი!

ქეთევან—ამაზე მეტს რაღას მიხამთ? დაფიქრდით ცოტათი... მე დავიხსენი მთელი თქვენი ჯარი და თქვენ ერთი კაცის სიცოცხლე გშურთ! არა, თქვენო დიდებულებავ, თქვენ მაგას არა იქთ... იფიქრეთ... ერთი კაცი! ძაჩუქეთ მისი სიცოცხლე და გასწორებულნი ვიქნებით!

შაპი—ჩვენ გასწორებულნი ვართ! იმას კი არ ვაჩუქე სიცოცხლე, შენ ვაჩუქე!. სხვა რომ ყოფილიყო და ეგრე კადნიერად ელაპარაკა ჩემთან, აქამდის სამჯერ თავს გაეგადებინებდი! (გაჯაგრებული) დამეკარგე, დამეკარგე-მეთქი! ის კაცი უნდა მოკედეს... და თუ კიდევ ხმა ამოგიღია... (ურჯუნებს) ხომ ხედაე ამ ოთახს, ეხლავ გაწამებინებ!

ქეთევან—(შეშინებული) ოჰ, თქვენო დიდებულებავ, შემობრალეთ! ვითხოვ კი არა, მუხლ-მოდრეკით გვედრებით... (დაიყვანა) თქვენი ქალის სადღეგრძელოდ, აბატივით იმ კაცს, რომელმაც თქვენი ქალი სიკვდილისაგან დაიხსნა... თქვენო დიდებულებავ, ღმერთს შეხედეთ! მაგ წყალობას ღმერთი გადაგიხდით... განუ-

გრძელებს სიციცხლეს თქვენს მშვენიერს ქალს, უმან-
კო ანგელოზს...

შ ა შ ი — ისრაფილ!

ქ ე თ ე ე ა ნ — (იმედწართმევს) ოჰ, შე შეგვენებე! მე
ამის გულს ველაპარაკები... ამ ვეშაპს ვანა გული
აქვს?!

გამოსვლა მეოთხე

ივინივე, ექიმი, ისრაილ და შექვეგ ფაიხომ

შ ა შ ი — (ექიმს) რაო, რა ამბავია?

ექ ი მ ი — ბატონო, თქვენი ქალი მზადა ბრძანდება...
აი, თვით გიახლებათ!

ქ ე თ ე ე ა ნ — (იმედთანად) აჰ! (გადავა შარჯენივ)

შ ა შ ი — (საჩქაროდ) მოდის? აქ ნუ შემოვა! ეს დედაკაცო
გაიყვანეთ!

ქ ე თ ე ე ა ნ — არა, შე არ გავეალ...

შ ა შ ი — ისრაილ!

ქ ე თ ე ე ა ნ — არა, არ გავეალ! ხელს ნუ მახლებთ, თორემ
ან დავიყვირებ, ან სუყველას ვეტყვი!

შ ა შ ი — ხმას ამოიღებ და სულიც ამოგხდება! (როდესაც
ისრაილ მივა ქეთევანთან გასაყვანად, ამ დროს კარებში ფაიხომ
გამოჩნდება. ისრაილ უკანა დგება და ქეთევან რჩება)

შ ა შ ი — (მიეგებება ქალს, რომელიც მარტო მოდის. მხიარულად)
ოჰ, ჩემო მშვენიერო, მარტო მოდიხარ?

ფ ა ი ხ ო შ — როგორცა მხედავ, მამავ... დღეს დილით
კარგად ვარ... (ახველებს)

შ ა შ ი — ეგ ხველა?

ფ ა ი ხ ო შ — ეს არაფერია. არა, ექიმო?

შ ა შ ი — გითხრა მაგან?

ფ ა ი ხ ო შ — დიახ! გინდათ, რომ დიღომს გიახლოთ?

შ ა შ ი — მგონია, სეირნობა გარგებს!

ფ ა ი ხ ო შ — ძალიან კარგი იქნება!

შ ა შ ი — საღამოზე ისევ მოხვალ... ექიმო! ხომ ყველა-
ფერი მზად არის?

ექ ი მ ი — ყველაფერი!

- შ ა ჰ ი — მაშ, წადი, ჩემო კარგო! (ჭეთევან შეერთება)
- ფ ა ი ხ ო შ — ნახვამდის, მამაე! (დაინახავს ჭეთევანს და ხმა დაბლა) ეს ქალი ვინ არის?
- შ ა ჰ ი — (ცდილობს კარებთან მიიყვანოს) აქაური მცხორებელია!
- ფ ა ი ხ ო შ — რა დაღონებულია, საწყალი... მგონია, უტირნია...
- შ ა ჰ ი — იქნება...
- ფ ა ი ხ ო შ — უთუოდ მოწყალებას გთხოვს რასმეს?
- შ ა ჰ ი — ჰო, კარგი, წადი!
- ფ ა ი ხ ო შ — აი, მე თვითონ მივხვდი... მერე, ვერ შეუსრულე, რასაცა გთხოვს?
- შ ა ჰ ი — არა, არ შემიძლება! (ჭეთევან მიხედება, რომ იმაზე ლაპარაკობენ და ყურს დაუგდებს)
- ფ ა ი ხ ო შ — მე რომ გთხოვო?
- შ ა ჰ ი — შენა?
- ფ ა ი ხ ო შ — რომ იცოდე, რა კარგადა ვარ ამ დღლით... ხედავ, როგორ თავისუფლადა ვსუნთქავ... დიდი ხანია ეგრე არა ვყოფილვარ...
- შ ა ჰ ი — ძალიან მიხარია, შენმა გაზღამ...
- ფ ა ი ხ ო შ — მაშ, გიხარიან?
- შ ა ჰ ი — რალა თქმა უნდა!
- ფ ა ი ხ ო შ — მაშ, ღმერთს უნდა მადლობა შეეწიროთ და კეთილი საქმე მოვახდინოთ რამე. მოდი, ამ ქალს თხოვნა შეუსრულე...
- შ ა ჰ ი — არა, არ შემიძლია! წადი... კარგი...
- ფ ა ი ხ ო შ — განა, ეგეთი სამძიმო საქმეა?
- შ ა ჰ ი — ძალიან!
- ფ ა ი ხ ო შ — მაშ, უთუოდ მოხდებოდა რამე... მიშალავთ განა?
- შ ა ჰ ი — (სწრაფად) არა... არაფერია!
- ფ ა ი ხ ო შ — წუხელის თოფის სროლა გავიგონე... ნალარის ხმა...
- შ ა ჰ ი — არა ყოფილა-რა!
- ფ ა ი ხ ო შ — ხომ სიტყვა მომეც, რომ აჯარაფის დასჯი?
- შ ა ჰ ი — გეუბნები, არა ყოფილა-რა... (იქით) უჰ, ეს დედაკაცი!

ფ ა ი ხ ო შ — თუ არა არის-რა, შეუსრულე თხოვნა! აი, მე თვითონ გამოვეკითხავ... ბატონო! (ქაუფანს მიუხედავად)

შ ა შ ი — ფაიხოშ!

ფ ა ი ხ ო შ — (დაჯდება. მამას) ნახე, მე ყველაფერს მოვახერხებ! (ქაუფანს) გთხოვთ, მიბრძანოთ, რისთვის მობრძანებულხართ აქა? (შაპი ფაიხოშის იქით დადგება და ქაუფანს სასტიკად უყურებს)

ქ ე თ ე ვ ა ნ — სულ უბრალო საქმეზე ვახლავარ... იმ კაცის თაობაზედა ვარ, რომელსაც, მგონია, თქვენც იცნობთ... ლევან ხიმშიაშვილს მოვახსენებთ!

ფ ა ი ხ ო შ — როგორ არა, ვიცნობ, მერე?

ქ ე თ ე ვ ა ნ — მერე, ისა, ბატონო, რომ წუხელის დაუკერიათ... (შაპი შეირყევა. ქაუფანს უყურებს შაპს, თამამად) სრულიად უბრალო საქმეზე... აი, თვითონ დიდებული შაპიცა ბრძანებს!

ფ ა ი ხ ო შ — წუხანდელი სიტყვების გამო ხომ, არა?

ქ ე თ ე ვ ა ნ — აღბათ!

ფ ა ი ხ ო შ — (შაპს) ოჰ, მამაე, ძალიან სასტიკად მოქცევინარ!

ქ ე თ ე ვ ა ნ — მართალსა ბრძანებთ!

ფ ა ი ხ ო შ — იქნება სხვა მიზეზი იყო რამე?

ქ ე თ ე ვ ა ნ — არა, ბატონო, არა ყოფილა-რა! აი, თვით დიდებული შაპიცა ბძანებს!

ფ ა ი ხ ო შ — ეხლა იმასა სთხოვ, რომ...

ქ ე თ ე ვ ა ნ — გაანთავისუფლონ და ქალაქიდან გასვლის ბარათი უბოძონ... ეს არის ჩემი ვედრება!

ფ ა ი ხ ო შ — მართალს ამბობ! არა, მამაე?

ქ ე თ ე ვ ა ნ — ოღონდ მამათქვენმა ინებოს და!

ფ ა ი ხ ო შ — როგორ არ ინებებს... ისე, განგებ გვიხეწვიებს... აი, ნახავ... ისმაილ გაანთავისუფლებს ლევანს, არა, მამაე? მაგაზე ადვილი რა არის!

შ ა შ ი — (დაცინებით) მაგას რა თქმა უნდა!

ფ ა ი ხ ო შ — დათანხმდის?

შ ა შ ი — არა-მეთქი!

ფ ა ი ხ ო შ — (ადგება, შეწუხებული). მაშ, უთუოდ მიმაღავ რასმეს... (ქაუფანს) შენ მაინც მითხარ, რა ამბავია?

შ ა ჰ ი — (საჩქაროდ იმათ შუა ჩადგება და გააშორებს) რა უნდა
გითხრას, რომ არაფერია!

ქ ე თ ე ვ ა ნ — სხვა არა გახლავს-რა!

ფ ა ი ხ ო შ — (ტირის) მაშ, თუ ეგრეა, უარს რად შეუბ-
ნები... ოჰ, მამაე, რა შეუბრალებელი ხარ!

შ ა ჰ ი — ფაიხოშ!

ფ ა ი ხ ო შ — რა ბედნიერი ვიყავ წელან... და ეხლა კი...
მერე, რა კარგი დღე გამითენდა! (დაეცემა სულზე, აქიმი
მიეარდება)

შ ა ჰ ი — (შეშინებული) ფაიხოშ, ჩემო შეიღო... ექიმო!..
ფაიხოშ, ჩემო კარგო, რა დაგეშართა?

ფ ა ი ხ ო შ — (ზხველებს) ოჰ, რა კარგად ვიყავი წელან...

შ ა ჰ ი — არა გიშავს-რა, გაივლის... ჩემო ნუგეშო!

ფ ა ი ხ ო შ — (წყნარად) რომ შემისრულებდეს, რასაცა
გთხოვ...

შ ა ჰ ი — რაც გინდა, შენ გენაცვალე!

ფ ა ი ხ ო შ — მართლა? არ მომატყუებ?

შ ა ჰ ი — არა!

ფ ა ი ხ ო შ — მაშ, ის თავისუფალია?

შ ა ჰ ი — თავისუფალია!

ფ ა ი ხ ო შ — აბა, დაიფიცე!

შ ა ჰ ი — შენს სიცოცხლესა ვფიცავ!

ფ ა ი ხ ო შ — მაშ, ეხლავე დასწერე ბარათი!

შ ა ჰ ი — აჰა! (მივა და დასწერს)

ქ ე თ ე ვ ა ნ — (მუხლებზე მოეხვევა ფაიხოშს) ოჰ, ჩემო ანგე-
ლოზო, ჩემო ანგელოზო! ღმერთი იყოს თქვენი შემწე!

ფ ა ი ხ ო შ — მაგ უბრალო საქმეზე როგორა სტირი!

ქ ე თ ე ვ ა ნ — იმაზედა ესტირი, თქვენ რომ ეგრე გხე-
დავთ.

ფ ა ი ხ ო შ — (ქეთევანს ყურში) სუ, ცოტა განგებ თავი
მოვიცეადმყოფე!

ქ ე თ ე ვ ა ნ — (ხელებზე კოცნის) ოჰ, ანგელოზო, ანგე-
ლოზო!

შ ა ჰ ი — ისმილ, აი, ბრძანება ლევანის განთავისუფლები-
სა და ბარათი ქალაქიდან გასვლისა!

ქ ე თ ე ვ ა ნ — ოჰ, თქვენო დიდებულებავ!

შ ა ჰ ი — (ელაპარაკება, სანამ ექიმი ფაიბოშს ადგომასა შეაღოს)
 ტყუილად მადლობას ნუ მეუბნები იმ მოწყალებებისათვის,
 რომელიც ძალათი გამომგლიჯე! (მალღამო) დღეს
 საღამომდის უთუოდ ქალაქიდან უნდა გახვიდეთ შენ
 და ის კაცი! შენთვისაც დავწერე ბარათი... აბა, ფა-
 იბოშ, წაეიდეთ! მე თვითონ ჩავსვამ ტაბტრევანში!
 ფ ა ი ბ შ — (ქეთევანს) მშვიდობით, ჩემო ბატონო! (შაჰს)
 ჰხედავ, რა ადვილად სრულდება კეთილი საქმე! მე
 რომ მიგონებდნენ და ყოველთვის შენს ახლოს ვიყო...
 (გადიან)

გამოსვლა მეხუთე

ქეთევან და ისმაილ

ქ ე თ ე ვ ა ნ — (მივარდება მაგიდას და ჯიბეში ჩაიღებს ბარათებს)
 ეხლა თუნდა მთელი ქვეყანა გასწყვიტე! ის ხომ გა-
 დავარჩინე!.. (ისმაილს) შეიძლება ვნახო?
 ი ს მ ა ი ლ — ლევან? არა, აქ არ შეიძლება... ალყაფის
 კარებში დაგხვდება!
 ქ ე თ ე ვ ა ნ — კარგი! (უნდა მარცხნივ გავიდეს და შედგება)
 ეს ვინ მოდიან?
 ი ს მ ა ი ლ — შეთქმულნი, რომელნიც სასამართლოს ოთა-
 ხიდან გამოდიან.
 ქ ე თ ე ვ ა ნ — (დაიყვირებს) არა, მე იმათი ნახვა არ შე-
 შიძლია! (მოდის მარჯვნივ)
 ი ს მ ა ი ლ — მანდეთ სად მიხვალ, მანდ წამებთ ოთახია!
 ქ ე თ ე ვ ა ნ — (შეშინებული უკან დაიწევს) ოჰ!
 ი ს მ ა ი ლ — (სხვა კარებს უჩვენებს) აი, აქეთ მოდი!
 ქ ე თ ე ვ ა ნ — გამიშვით, ჩქარა წავიდეთ! (შედგება) ეს კა-
 ცი ვინ მოდის?
 ი ს მ ა ი ლ — სვიმონ ლიონიძეა!
 ქ ე თ ე ვ ა ნ — (ვიჩვივით, შეშინებული) არ მინდა მაგის ნახ-
 ვა! მეშინია... გამიშვით... ამაყდინეთ როგორმე მაგ
 კაცს... მეშინიან... გეჭვდრებით, გამიყვანეთ! მოდის
 ოჰ, ღმერთო ჩემო, ამ სახლიდან არ გაისვლება?!
 ი ს მ ა ი ლ — (მარჯვნივ უჩვენებს) აი, აქედან გადი, მხო-
 ლოდ გირჩევ, შაჰს არ შეხვდე!

ქეთევან—შაჰს, მტარვალს, ჯოჯობეთს... ოღონდ
მაგ კაცს ნუ შეეხვდები!... (ვადის და თვალები იქით რჩება)
საიდანაც სვიმონ შემოდის, რომელიც მოჰყავთ ისკანდერს და ორ
ჯარისკაცს)

გამოსვლა მეექვსე

სვიმონ, ისკანდერ და ჯარის-კაცნი კარებთან

- სვიმონ—სად მიგყვებით, ან სხვებს რად მომაშო-
რეთ?
- ისკანდერ—იმიტომ, რომ სხვებისთვის ყველაფერი
გათაყვებულია და შენთვის... უნდა გაგიმეღაწონო...
ჯერ ყველაფერი არ გათაყვებულა!
- სვიმონ—ხომ უნდა დამწვან, სხვა რაღა უნდა იყოს?
- ისკანდერ—ეჰ, ბევრი რამ არის კიდევ! აი, ამ წამე-
ბის ოთახსა ხედავ?
- სვიმონ—წამება! მართლა, ეგ კი სულ დამაფიწყდა... მაშ,
იმედი აქვთ, რომ ვიტყვი რასმე?
- ისკანდერ—დარწმუნებული არიან... მგონია, ფერი
გეცვალა, ბატონო?
- სვიმონ—ღიახ... მაგრამ ღმერთთა მოწამე, რომ
ტანჯვისა არ მეშინია... მე კარგადა მაქვს იგი შე-
თვისებული! მაგრამ ვინ იტყვის დარწმუნებით, რომ
იმისი ხორცი სულზე მდაბალი არ იყოს... და ტანჯ-
ვამ არ გამოგლიჯოს რაიმე სახელი, რაიმე საიდუმ-
ლო... მე მხოლოდ ის მაძრწუნებს, რომ ტანჯვამ მა-
ბეზლარი არ გამხადოს... მოლაღატე არ შემკმნას!...
აი, ეს მიცვლის ფერს...
- ისკანდერ—(ჩუმად) მაშ, გირჩევნია, რომ შენ თითონ-
ვე შენს თავს ბოლო მოუღო?
- სვიმონ—ოჰ, მაგის შეძლება რომ მქონდეს!
- ისკანდერ—მაშ, თუ ეგრეა... აი, რას მოგახსენებ...
მხოლოდ გაჩუმდი, ხმა არ ამოიღო, გვიყურებენ...
დადიანმა დამარიგა, წამების ოთახში რომ შეიყვა-
ნო... კარებში ჩუმად ხანჯალი მიაწოდეთ...

ს ვ ი მ ო ნ — (სიამოვნებით) ოჰ, ბატონო ჩემო, რა მადლიანი ბელი ვარ!

ი ს კ ა ნ დ ე რ — მღვდელი ხომ არ დაგჭირდებათ?

ს ვ ი მ ო ნ — არა, ბატონო... ღმერთი მეყოფა...

გამოსვლა მეშვიდე

სვიმონ, ლევან, ისკანდერ, დაუდ, მაჰმედ, ჯარისკაცი და მეშვიდე ისრაფილ (ლევან, შეჰოჰყავს დაუდსა და ორ ჯარისკაცს)

ს ვ ი მ ო ნ — ოჰ, ლევან! (ბუზად ისკანდერს, შეწინებულნი, წა-
მების ოთახზე უჩვენებს) ესეცა?

ი ს მ ა ი ლ — (ჯარისკაცთ) ლევან ხიმშიაშვილი განთავისუფლებულია!

ს ვ ი მ ო ნ — (სიხარულით) განთავისუფლებულია?!

ლ ე ვ ა ნ — მე? (ისმაილს) მე რადა ვარ განთავისუფლებული, როდესაც ესენი არ არიან?

ი ს მ ა ი ლ — დიდებულმა შაჰმა ინება თქვენი პატიება!

ლ ე ვ ა ნ — მე არ მინდა იმისი პატიება!

ი ს მ ა ი ლ — ბატონო ჩემო!

ლ ე ვ ა ნ — მერე, ვინ ეხვეწებოდა ჩემს პატიებას?

ი ს მ ა ი ლ — მათის ქალის თხოვნითა ხართ ნაპატიები!

ლ ე ვ ა ნ — იმან რომ ითხოვა, მე ხომ არ მითხოვნია?

ი ს მ ა ი ლ — შაჰმა ეგრე ინება!

ლ ე ვ ა ნ — შაჰმა რომ ინება, მე არა მნებავს! მე ჩემს ამხანაგებთან ერთად ვიყავი, ერთად გვიბრძოლნია, ერთად თავი ვაგვიწირავს... ყველას თანასწორი დასჯა უნდა მოგველოდეს. მე უფლება მაქვს, რომ ჩემი დასჯა მოვითხოვო! არ მივიღებ მაგ მოწყალეებას შაჰისაგან!

ი ს მ ა ი ლ — ბატონო ჩემო!

ლ ე ვ ა ნ — მე გთხოვთ, რომ დამწვათ! არ მინდა თქვენი პატიება! წადით, მოახსენეთ შაჰსა, რომ მე არა მსურს იმის წყალობის მიღება!

ი ს მ ა ი ლ — თუ გნებავთ, თქვენ თითონ მოახსენეთ, მე არ შემეძლია! (გადის მარცხნივ)

ლევან—ძალიან კარგი, აბა, სად არის?

სვიმონ—(აფხვებს) მართლა უნდა უთხრა?

ლევან—რასაკვირველია, ვეტყვი!

სვიმონ—(გზახე გადაუდგება) ლევან!

ლევან—სვიმონ, შენ მიშლი?

სვიმონ—დიახ, სწორედ მე გიშლი!

ლევან—გამიშვი, სვიმონ!

სვიმონ—აქ დარჩი-მეთქი, გეუბნები!

ლევან—თუ ღმერთი გწამს, გამიშვი! უნდა მოვკვდე...

ხედავ, მტარვალა შურს გიგებს!

სვიმონ—არ მინდა მტარვალის ხელით შურისგება,

შე საცოდავო! მე სრულიად არა მსურს შურისგება...

ლევან—შენი შენდობა! მინამ არაფრით მოვინანიებ!
არა...

სვიმონ—მე ხომ უფლება მაქვს მაგ წყალობისა! შენ

თვითონ არა სთქვი, რომ შენმა ცოდვამ შენი სიცო-

ცხლის უფალი გამხადა?

ლევან—რასაკვირველია!

სვიმონ—მაშ, თუ ეგრეა... ეხლა სიცოცხლეს კი არა

გთხოვ, გიბრძანებ...

ლევან—ოჰ, სვიმონ... შენი რისხვა მირჩევნია, მაგ

სიკეთეს, რომელიც მარცხვენს...

სვიმონ—(გამოართმევს ხელს) ჩემო ლევან... მე ეხლა

ისე ახლო ვარ სიკვდილზე, რომ ყოველი ქვეყნიური

უბედურება მიმაჩნია სიზმრად, რომელიც საცაა გაპ-

ქრება... დეე, მოვკვდე იმ სიხარულით, რომ ყველა-

ფერი დავიწყებული მაქვს... ისე მოვკვდე, რომ სრუ-

ლიად არ ვიყო სასოწარკვეთილი და უკანასკნელი

გული, რომელსაც მივიკრავ ჩემს გულზე, იყოს გული

მეგობრისა... მით უფრო საყვარელი, რომ მეგონა

იგი დაკარგული და აწ ვპოვებ განწმენდილს სინანუ-

ლით და განბანილს ცრემლით!.. (გადაეხვევა ლევანს)

ლევან—(კონის ხელზე) ოჰ, ღმერთო ჩემო... სვიმონ!

სვიმონ—იცოცხლე, ჩემო ლევან. იცოცხლე, რომ

კიდევ ემსახურო ჩვენს წმინდა საქმეს, რომელსაც ეხ-

ლა უფრო ეჭირვება შენი ერთგულება! ამ დღიდან

მხოლოდ სამშობლო-ლა რყოს შენი საყვარელი! მისი
სიყვარული აპატიოსნებს კაცს და, როგორცაა ჩედიკა
შეუძლიან შეაერთოს ერთ წამს ორი კაცი, რომელ-
ნიც სამუდამო მძულვარებით იყენენ განშორებულნი...
შენ ჯერ ყმაწვილი ხარ... შენ მოესწრები იმ დროს,
როდესაც ჩენი საყვარელი საქართველო განთავისუფ-
ლებული იქნება ამ მტარვალეებისაგან... იმ დღეს, ჩე-
მო ლევან, რა დღესაც დაინახავ, რომ მეტეხის ვალა-
ვანზე ქარი აფრიალებს საქართველოს დროშას...
მოიგონე მაშინ შენი ძველი მეგობარი, რომელსაც
მისთვის თავი განუწირავს... და ჩემი სული შეცით
დაგლოცავს, როგორადაც ეხლასიხარულით წარსულს
იფიწყებს...

ლევან—ოჰ, სვიმონ, თუ ეგრეა... შენი შენდობა მარ-
ტო ჩემზე ნუ შესდგება... იმასაც მიუტყეე...

სვიმონ—შემინდვია მისთვის და ყველასთვის! (ერთბა-
შად შესდგება) ყველასთვის? არა... მე ეგრე სულგრძელი
არა ვარ... არა.. მე ყველას ვერ შევეუნდობ... ამ
გულში კიდევ დარჩა ერთი სევდა, რომელსაც შურის-
ძიება ეჭირვება!

ლევან—შენ ამბობ მაგას, სვიმონ?

სვიმონ—არა, მე ჩემზე არა ვლაპარაკობ! ეხლა ჩემი
შეურაცხყოფა კი არ არის, მთელი ხალხისაა... ამის
დავიწყება, არა მგონია, თვით უფალმა მიბრძანოს!

ლევან—სთქვი რა არის?

სვიმონ—(ნელის ხმით) ლევან! ჩვენ ვიღაც გვიღალა-
ტა... ჩვენში ვიღაც წყეული, უპატიური გვამია, რო-
მელმაც შეიტყო ყველაფერი და გაგვცა!

ლევან—ეგ შესაძლებელია!

სვიმონ—უბედურება ის არის, რომ არ ვიცით, ვინ
არის... შეიძლება, ხვალ, დღეს, ეხლავე კიდევ განა-
ახლოს თავისი ბოროტება... და ყოველი კეთილად
დაწყებული საქმე დაიშლება... უმანკო სისხლი დაიღვ-
რება და თვით ხალხი მიეცემა სასოწარკვეთილებას!..

ლევან—მერე, რა გინდა?

სვიმონ—რა მინდა? ეს ჩემი ანდერძი იქნება... კარ-

გად დამიგდე ყური, ლევან! მე შენ ერთ წმინდა მო-
ვალეობასა გდებ!

ლევან—აბა, სთქვი!

სვიმონ—ის სამშობლოს გამცემი... ის ჩვენი სისხლის
გამყიდველი... გამოააშკარავე... იპოენე, ლევან, რო-
გორც უნდა დაგიჯდეს იმისი პოენა! როდესაც ხელ-
ში გეყოლება... ვინც უნდა იყოს დამნაშავე... შენის
ხელითვე დაადრჩე, გასრისე შეუბრალებლად, დატენ-
დობლად... ეგ კაცის-კელა კი არა—კანონიერი დაც-
ვაა; დანაშაული კი არა—თვით სამართალია... დაჰკა,
ლევან, მით სამშობლოს იცავ; გული გაუბე, მით სა-
ქართველოს იხსნი!

ლევან—ღმერთს გეფიცები, რომ აფასრულებ!

სვიმონ—გახსოვდეს... ეს ჩემი უკანასკნელი თხოვნა!..

ლევან—გეფიცები ყოვლად შემძლებელ ღმერთსა!
(მოიხდის ქედსა და პირჯვარს დაიწერს)

სვიმონ—ვინც უნდა იყოს?

ლევან—თვით ჩემი ღვიძლი მამაც რომ იყოს... გეფი-
ცები, ჩემი მარჯვენით იმას გული გავუბო!..

სვიმონ—აი, ხომ ხედავ, მართალი ვიყავ, რომ სი-
ცოცხლე მოგანიჭე... გამომადგა იგი თუ არა? (წამე-
ბის ოთახი იღება და ისრაფილ გამოჩნდება)

ლევან—მგონი, ვილაც მოდის!

სვიმონ—(დაინახავს მომავალ ისკანდერს) ჰო, ვიცი, რაც
არის...

ლევან—რა არის?

სვიმონ—(ღიმილით) შაჰს უნდა მკითხოს რამე!

ლევან—ხომ კიდევ აქეთ გამოივლი? ხომ კიდევ გნა-
ხავ?

სვიმონ—(აღელვებული) რასაკვირველია... დროა, ჩემო
ლევან, განვშორდეთ!

ლევან—მე აქ დაგიცდი!

სვიმონ—არა, აქ ნუღარ დადგები... შენს სიცოცხ-
ლეზე იფიქრე... აღთქმა არ დაგავიწყდეს...

ლევან—ისე მელაპარაკები, თითქო მესალმებიო...

სვიმონ—გესალმები? არა... რას ამბობ... იმედი მაქვს,
რომ კიდევ გახახავ!

ისკანდერ—(მივა) მობრძანდით, ბატონო!
სვიმონ—აი, მზადა ვარ... (ლევანს კარებიდან) ალექსანდრე!
არ დაგავიწყდეს, ლევან! ალექსანდრე გახსოვდეს! (ისრაფილს)
სვიმონ და ისკანდერ შედიან წამების ოთახში)

გამოსვლა მერვე

ლევან, დაუდ და ჯარისკაცი

ლევან—(უფურებს სვიმონის მხარეს) რა სხვანაირად შეუბნებოდა... ნეტავი ვიცოდე, შაჰს რა სურს... სად წაიყვანეს? (უნდა იქითკენ წავიდე)

დაუდ—(დააყენებს) მოითმინეთ, ბატონო, მანდ ვერ შეხვალთ!

ლევან—კარგი, მაშ, აქ დავიცდი!

დაუდ—როგორ იქნება, სულ ხომ აქ არ იქნებით... უნდა წახვიდეთ... აი, თქვენი ქალაქიდან გასვლის ბარათი!

ლევან—(ართმევს) გთხოვთ, სანამ ის გამოვიდოდეს...

დაუდ—თქვენი მეგობარი? მგონი, ბევრ ხანს შოუნდებით...

ლევან—ეგრე მგონიათ?

დაუდ—დარწმუნებული ვარ... წამებაა...

ლევან—(აღშფოთებული) წამება? დიდებულო ღმერთო!... მატყუებდა და ვერ მიგხვდი... არა, უთუოდ უნდა ენახო! (უნდა შევიდეს, იჭერენ)

დაუდ—ხომ არ გაგიეებულხართ! არ შეიძლება!

ლევან—გამიშვი, უნდა კიდევ ენახო!

დაუდ—გეუბნებით, არ შეიძლება-მეთქი! (კარი გაიღება და ისრაფილ გამოჩნდება)

გამოსვლა მეცხრე

ივანივე, ისრაფილ და ისმაილ

ლევან—აი, მოდიან!

ისმაილ—(შაჰის ოთახიდან გამოდის) რა ამბავია, ბატონო ისრაფილ?

ისრაფილ—გათავდა!

ლევან—ოჰ, ეგრე მალე?

ისმაილ—სთქვა რამე?

ისრაფილ—ერთი სიტყვა სთქვა, „სამშობლო“, და მოკვდა!

ლევან—მოკვდა?

ისმაილ—(ისრაფილს) როგორ თუ მოკვდა?

ისრაფილ—ზედ კარებთან... აი, ამ ხანჯლით, რომელიც გულში დაიცა! (ხანჯალს მაგიდაზე დააგდებს).

ლევან—(თავზარდაცემული, ტირილით) ოჰ, ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო!..

ისრაფილ—(ჯარისკაცთ) ყმაწვილებო, უნდა გასინჯოთ ხოლმე ტუსალები, როგორ შეიძლება!

ისმაილ—შაჰი გიბრძანებთ! (მიდიან)

გამოსვლა მეათე

იგნივე, ლევან, მაჰმედ და ჯარისკაცი (ჯარისკაცი შემოეხვევიან და გაკვირვებით სინჯავენ ხანჯალს, თუმცა ხელს კი არ ახლებენ)

ლევან—(ფერწასული მიუახლოვდება) ბატონებო, ეს ხანჯალი ხომ არ დაგჭირდებათ?

მაჰმედ—არა, ბატონო!

ლევან—მაშ, ნებას მიბოძებთ, წავიღო?

მაჰმედ—ინებეთ!

ლევან—გმადლობთ! (აიღებს ხანჯალს და გარბის გარეთ).

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მახათა

სურათი პირველი

სენა წარმოადგენს მოედანს. დეკორაცია პირველ მოქმედებისაა მხოლოდ შორს მოსწანს ხიდი, მარცხნივ დუქანი, დღეა. შორიდან ისმის ნალარის ხმა, რომელიც განგაშს უკრავს. მრავალი ხალხია მოგროვილი. ხმადაბლა და კრძალვით ლაპარაკობენ. საქარსეთის ჯარისკაცნი მიდიან და მოდიან

გამოსვლა პირველი

მედუქნე, მოქალაქენი, დედაკაცი, ყმაწვილნი და შემდეგ დაუდ-ბეგ და ისკანდერ

მედუქნე—ერთ კაცს გესმის, განგაშს უკრავენ! საცაა საცოდავებს გამოატარებენ...

დედაკაცი—ავლაბრის მოედანი არ გინახავთ?

მედუქნე—არა!

დედაკაცი—შუა მოედანზე საკირესავით ცეცხლი ანთია... იქ უნდა დასწვანო!

ერთი კაცი—ქალაქის კარები დაკეტილია, არავის უშვებენ გარეთ... ბრძანებაა, ხალხი უნდა შეიყაროს, რომ ნახოს, როგორ დასწვავენო!

ბერი-კაცი—ბარემ მთელ ქალაქს ცეცხლი წაუყიდონ და ყველანი ერთად ამოგვწვან, ის ემჯობინება... რით ვერ გვეყო ამდენი ტანჯვა!

კაცი—გაიგონე, სვიმონს თავი მოუკლავს! ღმერთმა აცხონოს! მაგისტანა კაცები რომ ბერი ჰყოლოდა საქართველოს, ეგრე ადვილად არ წახდებოდა...

ბერი-კაცი—ეჰ, ჩემო ძმაო, ღმერთი მოწყალეა! ისე როგორ განრისხდება ჩვენზე ღმერთი, რომ მთლად საქართველოს დაღუპვა მოინდომოს... იმედი უნდა ვიქონიოთ, შეილო, ჩვენი ლოცვა ამაოდ არ ჩაივლის...

ივანოვი, ლევან და დადიანი

(ლევან შემოდის მარჯვნივ მარტო. ღრმად ჩაფიქრებული; ყველანი
ერიდებიან და ვინც ლაპარაკობდნენ, ნელა ლევანზე თითო ზრგ-
ნებენ. დადიანი იმის შემდეგ შემოდის, სამგზავროდ მომზადებული
მათრახით ხელში. ლევანს შუა გზაზე დააყენებს)

დადიანი—ბატონო ლევან! რამდენი ხანია უკან მოგ-
ღევთ... ბოდბის ვიხდი, რომ მეგობრულად გელაპა-
რაკებით! საით მიეჩქარებით ეგრე ფერწასული და
შეწუხებული? დამიჯერეთ, ერთ ნაბიჯსაც ნუ გადას-
დგამთ იქითკენ...

ლევან—დიდად ვმადლობთ, მაგრამ ჩემი გზა აქეთ
არის... ავლაბრის მოედანზე მივდივარ, ერთი კაცი
უნდა ვნახო...

დადიანი—იქ საზარელის სანახავეს მეტს ვერასა ნა-
ხავთ... დამიჯერეთ, ბატონო ჩემო, ისა სჯობია, სხვა
ქუჩაში სადმე მოვიცადოთ, სანამ ქალაქის კარებს
გააღებენ! იქ ორი შეკახშული ცხენი მელის...

ლევან—თქვენ ისე მელაპარაკებით, როგორც ოცი
წლის მეგობარი, რისთვისაც მადლობას გწირავთ, ბა-
ტონიშვილო! მაგრამ დიდადა ვწუხვარ, რომ არ შე-
მიძლია აღსრულება თქვენი ბრძანებისა... სვიმონ
მოკვდა...

დადიანი—ღიახ, ვიცი...

ლევან—იმისმა მეუღლემ ჯერ არ იცის... მე უნდა
გავუმეღავნო... კიდევ სხვა ბევრი საქმე მაქვს აქა...

დადიანი—დიდად ვწუხვარ, ბატონო ჩემო! მაშ, მშვი-
დობით იმყოფებოდეთ!

ლევან—მშვიდობით! (უნდა მარცხნივ გავიდეს).

დაუდ—(დააყენებს ლევანს) საით მიდიხართ?

ლევან—ავლაბრის მოედანზე!

დაუდ—აქეთ არ გაისვლება!

ლევან—რატომ?

დაუდ—სანამ ტუსაღებს არ გაატარებენ, არ შეიძლება
დადიანი—ლევანს, რომელიც დაბრუნდება) უნებღებელად
დარჩით ჩემთან, ბატონო!
ლევან—მეტი ღონე არ არის!

გამოსვლა მესამე

ივანივე, ექიმი, შემდეგ ფაიხოშ ქაღების ამალით

კულისების იქით ხმა—აქეთ! აქეთ!

დადიანი—რა ამბავია?

ექიმი—(შემოდის მარჯვნივ და მიდის დაუდ და ისკანდერთან,
რომელნიც შუაგულ სცენაზე არიან) დაუდ-ბეგ, ისკანდერ!

დადიანი—ოჰ, ექიმბაშო!

ექიმი—ბატონებო, ერთი მიშველეთ, თუ ღმერთი
გწამთ! შაჰის ასული მიმყავდა დილომს... და ეს ხალ-
ხი რომ დაინახა, ისე შეშინდა, რომ უთუოდ მოინ-
დომა ნახვა, რა ამბავია? აი, აქეთ მოჰყავთ, უკანვე
ბრუნდება დარბაზში! ისკანდერ, მიშველეთ, სხვა გზა
მიჩვენეთ, რომ ხალხს არ შეხედეს!

ისკანდერ—კარგი, ბატონო! უბრძანეთ, აქეთ მოიყვა-
ნონ! ჩქარა, თორემ საცაა ტუსაღებს გამოატარებენ...

ექიმი—აქეთ, ბატონიშვილო, აქეთ! პირდაპირ არის
გზა! (ფაიხოშ შემოყავთ ტახტრეფანით; ქაღების ამალი მოს-
დევს)

ისკანდერ—პირდაპირ! დაეჩქარეთ!

ფაიხოშ—დამაყენეთ! (დააყენებენ)

ექიმი—რად შესდევით, ბატონიშვილო? ისა სჯობიან,
ჩქარა წავიდეთ! (ისმის ნალარის ხმა)

ფაიხოშ—ჯერ ცოტა მოვიცადოთ... უნდა შევიტყო,
რას ნიშნავს ამდენი ხალხი, ეს ჯარისკაცი, ნალა-
რის ხმა!

ისკანდერ—(რომელსაც ექიმი ხელით ანიშნებს) არაფერია
ბატონიშვილო... ჯარსა სინჯავს დიდებული შაჰი!

ფ ა ი ხ ო შ — მართლა? (ისმის ღორბოტის ხმა შემოდის შიკრიკი)

შ ი კ რ ი კ ი — (შორიდან) დიდებული შაპის ბრძანებით, ვუცხადებ ქალაქის მცხოვრებლებს, რომ უნდა ქუდი მოიხადონ და დაიჩოკონ, როდესაც შეთქმულებს გამოატარებენ დასაწყევად! (ისმის ხალხის ძრწუნვის ხმა შიკრიკი გადის)

ფ ა ი ხ ო შ — (შეწუხებული) რა თქვა მაგ კაცმა?

ე ქ ი შ ი — ის მოგახსენათ, რომ ჯარს გზა მიეცითო!

ფ ა ი ხ ო შ — არა, შეთქმულებზე სთქვა რაღაცა?

ე ქ ი შ ი — არა, ბატონო, ვერ გავიგონიათ! მართალს არ ვამბობ, ბატონებო?

და დ ი ა ნ ი — არაფერია, ბატონიშვილო!

ე ქ ი შ ი — წავიდეთ!

ფ ა ი ხ ო შ — მინდა ჩამოვიდე!

ე ქ ი შ ი — ბატონიშვილო!

ფ ა ი ხ ო შ — მინდა ჩამოვიდე-მეთქი!

ე ქ ი შ ი — მე ბრძანება მაქვს... (ისმის ნაღარის ხმა)

ფ ა ი ხ ო შ — რომ მე გამიგონოთ ყველაფერში! გეუბნებით ჩამოსვლა მინდა! (ჩამოდის წვალებით, ქალები შევლიან)

და დ ი ა ნ ი — თუ ფეხით გნებავთ სიარული, ნება მომეცით წამოგყვეთ!

ფ ა ი ხ ო შ — ჯერ არა... (დაინაბავს ლევანს) ოჰ, ხიმშიაშვილი! თქვენა ხართ, ბატონო? თქვენ მაინც მითხარით, რა ამბავია? (შორიდან ისმის გლოვის ხარი)

ლ ე ვ ა ნ — რაც მოგახსენეს, იმის მეტი არა არის-რა... ჯარს ათვალეირებენ!

ფ ა ი ხ ო შ — მაშ, ეს გლოვის ხარი რაღაა? ეს მოწყენალი ხალხი? თქვენც ნამცეცი ფერი არ გაძევთ!

ლ ე ვ ა ნ — მე, ბატონიშვილო, ეს არის სატუსალოოდან გამოვედი... საბდანაც თქვენის წყალობითა განმათავისუფლეს... და თუ მხიარული არავინ არის, ამისი მიზეზი ადვილი მისახვედრია!

ფ ა ი ხ ო შ — (იპკით) არა... უთუოდ მიმალავენ რასმეს... (ხალხის მოძრაობა)

ე ქ ი შ ი — ბატონიშვილო, გვედრებით წავიდეთ... თორემ

საცაა იმდენი ხალხი შეიყრება, რომ ვეღარ წევთ!

ყველანი—(ხეწნით) ბატონიშვილო!

ფაიხოშ—(შეწხებულნი) არა, ყველანი სტყუიან... (დაინახავს პატარა ბავშვს; ხელს მოაქვს და თავისთან მიიყვანს) აქმო, პატარა ბიჭო... შენც ჯარის სანახავად მოსულხარ?

ბიჭი—დიახ, ბატონო... ტუსალები უნდა დასწიან მოედანზე!

ფაიხოშ—(სახარლად შეჭყვირებს და ეშვება ქალების ხელზე. ბიჭი მიჰყავთ) წამიყვანეთ... ოჰ, საშინელებაა!.. კიდევ! აღარ ათავებენ! ოჰ, ვკვდები!..

ლევან—(მივარდება და დაიბერს) ბატონიშვილო! (ისმის შორიდან გლოვის ხარი და ნალარის ხმა)

ფაიხოშ—ღმერთო ჩემო!.. მიშველეთ! ჰაერი... ჰაერი... ვკვდები!.. (მოძრაობა; ღვეან ხელში აიყვანს ფაიხოშს და დუქანთან მიჰყავს, სადაც საჩქაროდ სელს მიიტანენ)

ლევან—ბატონიშვილო, ნუ გეშინიათ...

ქალი—(სტირის) ჩვენი საწყალი ანგელოზი... (შეპოვებვიან ქალები ფაიხოშს)

ეკიმი—(დასცქერის) ღმერთო ჩემო! გათავდა!.. (ქალები შეჭყვირებენ. ფაიხოშ ღვეანის ხელში სულს დაღევს)

ლევან—(გამოიყვლება შეშინებული) სული განუტევა!

ეკიმი—გარდაიცვალა!

ყველანი—გარდაიცვალა!

ეკიმი—ღმერთი არავის გაუწყრეს და შაჰთან არ წამოგცდეთ... ჯერ უნდა მოვამზადოთ! (ფაიხოშ დუქანში შეაქვთ, ქალები შეჭყვებიან ტირილით)

დადიანი—ღვთის შურისგებაა!

გამოსვლა მეოთხე

ლიტანია

(ჯერ ჯარისკაცნი შემოდიან; დაიწყება ლიტანია,—ნელა მოდიან, როგორც დამარხვანზე. ისმის გლოვის ხარი. ხიფზე გამოჩნდებიან ისრაფილ, ისმაილ, ალლავერდი წითლად ჩაცმულნი. შაჰი ბალდაზინის ქვეშ არის, იმის თავზე უჭირავთ ხმალი და ჯოხი;

მოსდევს ასაღა. რა წამს ბიძგე გამოჩნდება, ყველანი დაიხოქებენ, ლევანის გარდა, რომელიც მარჯვნივ კედელზე არის მიყუდებული და იქიდან უყურებს. შაჰი შუაგულ სცენაზე რომ მივა, მოისმის ტუსალების გალობის ხმა. ტუსალები გამოჩნდებიან მკლავებ გაკრულნი; ხელში კელაპტრები უჭირავენ. გალობას რომ გაიგონებენ ქალები ქვითინს მოჰყვებიან. შაჰი შესდგება და მიმართავს ისმაილს, რომელიც გვერდით დახედვება)

შაჰი—ისმაილ, ეს დედაკაცები რათა სტირიან? მე ამიკრძალავს ტირილი! (ისმაილ დედაკაცების მხარეს გაიქცევა. ექიმი უჩვენებს მკედარ ფაიზოსს. ისმაილ შეერთება და დაიხოქებს)

ისმაილ—თქვენო დიდებულებაე... ამ სახლში მკვდარი... ახალგაზრდა ქალი...

შაჰი—(შეერთება, თავისი ქალი აგონდება და დაიხოქებს) ახალგაზრდა ქალი... ღმერთო დიდებულო, შენ უფრო სასტიკი დასჯა იცი, ვიდრე ჩვენ, ცოდვილთ! (ადგება) იტირონ, ისმაილ, იტირონ! საბრალო ქალი... (ნიშანს აძლევს და ლიტანია დაიძვრება. ამ დროს შეთქმულნი შუა სცენაზე არიან და გალობენ. შუაში ჯალათი მისდევს დანით. შემდეგ ზახა, როინ და ესტატე; თითოს თითო ჯარისკაცი მისდევს. შემდეგ კიდევ ჯარისკაცი. როდესაც შეთქმულნი მარჯვნივ გაივლიან, ლევანს დაინახავენ, რომელიც დახოქილია და ტირის)

ზახა—(რომ დაინახავს, მიუხელოდება და დაბალი ხმით) უნამუსო! თავისუფალი ხარ და ჩვენ კი ვიხოცებით!

როინ—(აგრეთვე) რა მოგეცა ჩვენ გაცემაში, შე მოლალატეე?

ლევან—(წაშობტება) მოლალატე! მეე?

ესტატე—დაგწყველოს ღმერთმა, შე იუდა!

ყველანი—იუდა! იუდა! საშშობლოს გამყიდველო!..

ლევან—ღმერთო ჩემო, ეს რა მესმის?! მე მამბრალეებენ! მე, მე!.. (უნდა გამორუდავს)

დადიანი—(დაიპერს) თუ ღმერთი გწამს, დამშვიდდი!

ლევან—ბატონიშვილო, შემამბრალეთ!.. გაიგონეთ? ბატონსნებას გეფიცებით, ტყუილია! მე არა ვარ დამნაშავე!..

დადიანი—თქვენ როგორ იქნებით, როდესაც დაბრუნდებით?
მუნებულნი ვართ, რომ ქალია დამნაშავე!

ლევან—ქალი? მერე, იმისი სახელი? ოჰ, ბატონიშვილო, მიბრძანეთ, რა ჰქვია?

დადიანი—სახელი არ ვიცი და არც მინახავს, მხოლოდ ეს ვიცი, რომ წუხელის შაპთან მოვიდა... და დღეს დილით დარბაზიდან გამოვიდა და იმის გარდა შაპს არაფისთვის არ მიუცია ქალაქიდან გასვლის ბარათი!

ლევან—მაშ, გასვლის ბარათი აქვს? ეგ კარგი ნიშანია! მაშ, იმის მეტს არაფისა აქვს... იქნება ამითი ვიპოვნო! მაშ, ნახვამდის, ბატონიშვილო... მალე მოგეწყევით, ქალაქის კარებთან... იქით გამოივლის ის დედაკაცი! მაგ გზას ხომ ვერ ასცდება! იქ დამიცადეთ, ბატონიშვილო, გევედრებით!

დადიანი—ბატონი ბრძანდებით!

ლევან—ღმერთო, რა ცილისწამება დამდეს! მოვიდა ალთქმის აღსრულების დრო! განისვენე მშვიდობით, სვიმონ, შენი ალთქმა არ დამევიწყებია! (მიდის მარცხნივ; ამ დროს ლიტანია მოაფრდება და ხალხიც გადის)

ფ ა რ დ ა

სურათი მეორე

მეორე მოქმედების დეკორაცია—ლიონიძის სადგომი

გამოსვლა პირველი

ქეთევან და შოახლე

შოახლე—(ფანჯარასთან დგას; საჩქაროდ მიხურავს) ქალბატონო... ამ სახლში არ დაიდგომება! მთელი ქალაქი მოედანზეა... საცაა ტუსალებს მოიყვანენ დასაწევად...

ქეთევან—ოჰ, ის კი ჯერ არსად არის!

მოახლე—ქალბატონო, წავიდეთ სადმე! ბიჭება სულად
გაიქცნენ... აი, სწორედ ამ თანჯრის წინა სწვავენ.
წავიდეთ სადმე, რომ არ დავინახოთ...

ქეთევან—საცა გინდა წადი... მე აქ უნდა დავუცა-
დო! რომ არ მოდის... რამდენი ხანია თავისუფალია,
პირველად ჩემთან უნდა გამოქცეულიყო... სად უნდა
იყოს?

გამოსვლა მეორე

იგნივე და ლევან

ქეთევან—(დაინახავს ლევანს) ოჰ, მოდის! (მიეგებება) ოჰ,
ღმერთო ჩემო, შენა ხარ? ძლივს!

ლევან—(მოახლებუ უჩვენებს, რომელიც მიდის) მოახლე აქ
არის...

ქეთევან—ეხლა რაღა მენადვლებია! ოჰ, ჩემო ლევან,
რომ იცოდე, რა ტანჯვაში ვიყავი! მთელი დღია ამ
თანჯარაში ვიყურები! ვამბობდი, სად უნდა იყოს-
მეთქი! ნუთუ იმ მტარვალებმა არ გაანთავისუფლეს-
მეთქი! ეხლა კი გხედავ განთავისუფლებულს, დახს-
ნილს... აქა ხარ ჩემთან... ჩემი...

ლევან—(დაფიქრებული, სახარული სახით) ქეთევან!

ქეთევან—სთქვი რამე, რომ შენი ხმა გავიგონო და
მითი დავსტკბე... შენ ვერ მიხვდები, როგორ მიყვარ-
ხარ! გულში ვამბობდი... ის რომ მოკლან, მეც მაშინ-
ვე თავს მოვიკლავ-მეთქი! გგონია, გატყუებდე? სხეებ-
თან რომ წაეყვანე, ამ მოედანზე თავს გავიხეთქავდი
და უკანასკნელი ჩემი ოხერა შენი სახელი იქნებოდა!

ლევან—(ამღვრეული) ქეთევან, რა სიტყვებს ამბობ...
მერე, რა დროსა!

ქეთევან—დამაცადე გითხრა, როგორ მიყვარხარ...
ამდენი ტანჯვა არ შეყოფა? განა, სიხარული არა
მმართებს?

ლევან—არა, ქეთევან, გეფიცები, რომ სიხარულის
დრო არ არის!

ქეთევან — როგორ, როდესაც შენ გიპოვნე?

ლევან — როდესაც შენმა ქმარმა სული განუტევა!

ქეთევან — ოჰ!

ლევან — მოკვდა თავის ხელით!

ქეთევან — ოჰ, ღმერთო ჩემო!

ლევან — მოკვდა, ქეთევან, და მით უფრო უნდა ვიგლოვოთ, რომ ორივეს შეგვინდო ჩვენი ცოდვია...

ქეთევან — (ჯერ შეწუხებული მერე მხიარულად) შეგვინდო? ორივეს... მაშ, ეხლა ალარა შეგვაწუხებებს-რა... ეხლა ალარავენ გაგყარის... გათავდა... ხომ ხედავ, უპატიებია... თვით ღმერთი გვეწევა! ეხლა შემოძლია თავისუფლად შენი სიყვარული... ცოცხლები და აგრეთვე მკვდრები ვეღარას დაგვძრახავენ...

ლევან — (უფროებს გაშტერებული) მაგის მეტს ვერასა ხედავ მაგ შენდობაში?

ქეთევან — რას უნდა ვხედავდე, თუ არა ჩემსა და შენს თავისუფლებას! ეგრე რად მიყურებ?

ლევან — არაფერი... შენ სხვანაირად გვეურება ბევრი რამ, რომელიც მე მაძრწუნებს!

ქეთევან — რა არის აქ შესაძრწუნებელი?

ლევან — ეხლა დარწმუნებული ხარ, რომ შენდობა შენსავით ესმოდა და პირობა არ დაგვიდო, რომ სამუდამოდ განეშორებულყავით?

ქეთევან — ჩვენ? ჩვენ გავშორდეთ? მაშ, რას ვაქნევ მაგ შენდობას! კარგი მოწყალებაა, რომელიც ტანჯვაზე უარესია!

ლევან — ქეთევან, ეგ საშინელი გმობაა! მკვდარს... შენს ქმარს...

ქეთევან — მაშ, დაბლა ვილაპარაკოთ, თუ გეშინია, რომ არ ვაგვიგონოს! მერე, შენ დასთანხმდი მაგ პირობაზე?

ლევან — არ ვიცი!

ქეთევან — როგორ თუ არ იცი?

ლევან — არა, არ ვიცი... აი, ეხლა მე აქ იმ განზრახვით მოვედი, რომ სამუდამოდ გამოგთხოვებოდი... მაგრამ შენ რომ გხედავ... თავბრუ მესხმის... შენი

თვალეები სწვავს ჩემს თვალებს, შენი ხელები ჩემს ხელებს... სიყვარული, მოვალეობა, დანაშაული, სათნოება... ეს ყველა ერთად ირევა ჩემს თავში... შენს მეტს ვერავისა ვხედავ... არ ვიცი, მე თვითონ რა მომდის და რა არა! (დაქანცული დაჯდება)

ქეთევან—(ახლოს მიუჯდება) მე ვიცი, რომ გიყვარვარ... და ჩვენ ეხლა ერთმანეთს ვეკუთვებით! (ლევანს უნდა პირზე ხელი დააფაროს) ეხლა ნულარაფრისა ნუ გეშინია... აქ აღარ არის... გათავდა ჩვენი ტანჯვა, ლევან! წავიდეთ ამ სახლიდან, რომელიც ჩვენ აღარ გვეკუთვნის... გავიქცეთ წარსულს... წავიდეთ ორნივე, ბედნიერნი, თავისუფალნი!

ლევან—ოჰ, დამბადებელო! რა რიგ მიყვარხარ! შენ რომ გხედავ, ყოველივე მავიწყდება!

ქეთევან—მაშ, წავიდეთ! (ამ დროს შორიდან მოისმის გლოვის ხარი)

ლევან—(კანკალით) გესმის?

ქეთევან—რა?

ლევან—მოჰყავთ!

ქეთევან—ვინა? ის საცოდავები? ეგ უკეთესი! მაშ, წავიდეთ, რომ არ დავინახოთ!

ლევან—მე კიდევ ვნახე! რომ დამინახეს, მობრუნდნენ და პირში ჩამაფურთხეს... შენ გვიღალატეო! მაშ, ცოცხალი რათა ხარო! იუდაო, იუდაო, დამიყვირეს, შე სამშობლოს გამყიდველოო! ოჰ, საშინელი ბრალი დამდეს... მე, ლევან ხიმშიაშვილს! ღონისძიება არა მაქვს დაუმტკიცო, რომ სცდებიან... კინალამ გავგიჟედი!.. ჩემს გვერდით დადიანი იდგა. „ნუ სწუხარ, ყმაწვილოო, მითხრა, დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ არა ხართო!..“ რითი-მეთქი? „იმიტოო, რომ მოღალატე ქალიაო“...—შერე მისი სახელი-მეთქი? „სახელი არ ვიციო, მხოლოდ ის ვიცი, რომ წუხელის შაპთან იყო და დღეს დილით ქალაქიდან გასვლის ბარათი მიიღოო“... (მივა ფანჯარასთან) საშინელებაა, რომ არ შემიძლია დავუმტკიცო... დავუყვირო აქედან, რომ მართალი ვარ! ნეტავი ვიცოდე სახელი იმ შეჩვენე-

ბულისა, რომელმაც გაგვცა, რომ ჩემი ალთქმა გეგასა ღმრთისა რულო!

ქეთევან—ოჰ, ღმერთო ჩემო! გაქცევის მაგივრად...

ეს ალთქმაზე ლაპარაკობს... ახლა ალთქმა გამოვიჩნდა!

ლევან—ალთქმა მივეც განსვენებულს!

ქეთევან—(ფანჯრიდან ძალად მოაშორებს) რა დაგემართა, მკვდრებს თავი დაანებე, ჩემი სიყვარულის ალთქმაზე ილაპარაკო, ის არა სჯობია!

ლევან—ნუ ჰგმობ, გეუბნები, ფიცი მიმიცია... ჩემი სიცოცხლე შემოფიცავეს...

ქეთევან—რაზე?

ლევან—რომ გულში დანა დავცე, ვინც ჩვენ გვილა-
ლატა...

ქეთევან—(ფერ და ხმა-წასული) კარგი ალთქმაა! მერე,
რაში გექირვებოდა?

ლევან—შევფიცე...

ქეთევან—რომ კაცის მკვლელი გახდე? საშინელებაა,
მაგას როგორ ამბობ?

ლევან—შევფიცე!

ქეთევან—არა, მაგას ვერ შეფიცავდი!

ლევან—როგორ არა!

ქეთევან—გეუბნები, ვერა-მეთქი! შენ ეგრე გგონია,
მაგრამ ტყუილია... შენ, ჩემო ლევან, უნდა მოკლა
ვინმე? ეგ ხომ სიგიჟეა!.. თავი დაანებე, ეგ აღარ
იფიქრო! ჩემზე იფიქრე... გილალატეს? რა ექნათ,
რაც მოხდა, მოხდა! თავი დაანებე, წაეიდეთ, მე რო-
დი გილალატებ...

ლევან—რას მეუბნები? ქალაქიდან წაეიდე, რომ მთელ-
მა ქვეყანამ სთქვას: გაგვეიდა და გაიქცაო? მაგისთანა
უპატიური ცხოვრება მე არ შემეძლია! არა, ჩემი
სიმართლე უნდა დავამტკიცო... სადაც იყოს, უნდა
დამნაშავე ვიპოვნო და იმის სისხლით დაეწეროს მო-
ედანზე ჩემი სიმართლე!

ქეთევან—მერე, სად და როგორ იპოვნი?

ლევან—ეს ხომ ვიცი, რომ დედაკაცია!

ქეთევან—შერე, შე საცოდავო, გჯერა? არა, რა და-
საჯერია? განა, ქალები მაგისთანა საქმეში ერევიან?
არა, მართლა გჯერა?

ლევან—მჯერა კი არა, დარწმუნებული ვარ! ვინც
მიტხრა...

ქეთევან—ვინც გითხრა, შეჩვენებულია და ბოროტია...
რა იცის? გესმის თუ არა... არა იცის-რა! რაც გითხ-
რან, განა ყველა უნდა დაიჯერო? (ნალარის ხმა ახლო
ისმის)

ლევან—აგერ!

ქეთევან—არა, ჯერ არა სჩანან! ლევან, ჩემო საყვარ-
ელო ლევან... აქ ნუ დგებარ... გამიგონე, რა არის!
თუ ცოტაც არის გიყვარვარ!

ლევან—ჰო, ჰო, ეგ არის სამწუხარო, რომ მიყვარხარ!

ქეთევან—(ძალად მიითრევს და ცდილობს არა დაინახოს რა
და გაავიწყლოს) ჩემო ლევან, აქეთ ნუ იცქირები... იფიქ-
რე, რა ბედნიერი ცხოვრება გვექნება... (ნალარის ხმა
მოახლოვდება) არავინ დაგვიშლის, ვიქნებით მარტონი,
ერთმანეთის ბედნიერებისათვის ვიცხოვრებთ! (ნალარის
ხმა უფრო ახლო ისმის) ოჰ, თქვე დაწყველილებო, გაა-
ჩუმეთ!... (ხმა დაშორდება) არაფერია... არ გესმის...
შორს წავიდნენ... ყურს ნუ უგდებ! წამო, სადაც მიმ-
ყევხარ... ორნივე ერთად... ხედავ, ყველაფერი გათავ-
და... განვთავისუფლდით! (ნალარისა და ზაღბის ხმა; გლო-
ვის ხარი ნელა ისმის, სანამ ფარდა დაეშვებოდეს)

ლევან—აი, უყურე, ეხლა მოკყავთ! (გამოეცლება ხელი-
დან და ფანჯარასთან მივა; შიშით უკან იწევს) მართალი ხარ,
ქეთევან... საშინელი სანახევია! აგერ, მოახლოვდნენ!
როინ... ესტატე... ზაზა... ჩემო ძმანო... მეგობარნო...
არა, არ შემიძლია, ვერ გაუძლებ!

ქეთევან—(მეორე მხარეს გადაიყვანს) აკი გითხარი, წავი-
დეთ-მეთქი!

ლევან—(კედელზე დაბჯენილი, ნელი ხმით) წამიყვანე...
წამიყვანე... რომ აღარ დავინახო... წავიდეთ ამ
სახლიდან... ქალაქიდან...

ქეთევან—(აგრეთვე დაბალი ხმით) ჰო, ორივე ერთად!

ლევან — (ეზიდება ღონეშიხდილი) ჰო... ერთად... ამას მომაშორე!

ქეთევან — (კარს გააღებს) აბა, მაშ, მოდი!

ლევან — ქალაქიდან როგორღა გავიდეთ?

ქეთევან — შენ ხომ ბარათი გაქვს?

ლევან — მე კი მაქვს, მაგრამ შენა?

ქეთევან — შეცა მაქვს...

ლევან — (შემკრთალი; კედელზე მიყვდებაული) შენცა გაქვს?

ქეთევან — დიახ, მაქვს...

ლევან — მართალს ამბობ?

ქეთევან — გეუბნები, მაქვს-მეთქი... წავიდეთ...

ლევან — საიდან ვიშოვნია?

ქეთევან — შაჰმა მომცა...

ლევან — ამ დილით?

ქეთევან — ჰო...

ლევან — (შეშინებული უკან დაიწევს) აჰ, ღმერთო ჩემო!... ეს რა მომდის?

ქეთევან — რა არის? რა დაგემართა?

ლევან — ის დედაკაცი... შაჰთან... ამ დილით... ის დედაკაცი წუხელის იმასთან... მაშ, ეს უნდა იყოს...

ქეთევან — არა...

ლევან — შენა ხარ, შენ!.. შენ დაგვლუბე, შენა ყოფილ-ხარ, შეჩვენებულო! აბა, გაბედე უარის თქმა!

ქეთევან — ლევან!

ლევან — დამეხსენ! ხელი არ მახლო!

ქეთევან — შემობრაღე!

ლევან — ოჰ, ღმერთო დიდებულო, მე სხვაგან დავეძებდი... და აქა ყოფილ! მაშ, სხვა ვინ იქნებოდა, თუ არა ესა?

ქეთევან — ლევან... ნუ მწყევლი! სხვამ კიდევ, მაგრამ შენ ნუ...

ლევან — ოჰ, შე შეჩვენებულო! დაწყევლილო! მომწამვლელო!.. სულმდაბალო!..

ქეთევან — შენ არ იცი, ლევან, რა ყოფაშია ც ვიყავი! ყველაფერი გაიგო... უნდოდა მოეკალი... მითხრა, უთუოდ მოვკლავო! მე თვითონაც არ ვიცოდი, რას

ჩავდიოდი... შიშით გონება დამებნა... ლევან, გეფიცები, რომ ჭკუაზე არ ვიყავი! შენ მაინც არა გაქვს უფლება დამწყველო...

ლევან—შენს სისაძაგლეში მე მაინც ნუ გამხვევ! მე არ ვურევივარ!

ქეთევან—(მუზღებში ჩაუვარდება) არა, არა, შენ არ ურევიხარ... მარტო მე ვარ დამნაშავე... ჩემო ლევან... შენს ღასახსნელად მოვიქეცი ესე! შენი სიყვარულის გულისთვის, შენთვის!

ლევან—შენ კიდევ სიყვარულზე ლაპარაკობ? დასწყევლოს ღმერთმა შენი სიყვარული, რომელმაც მეგობარის მოღალატედ გამხადა! დასწყევლოს ღმერთმა შენი სიყვარული, რომელმაც შენს კმარს თავი მოაკვლევინა! შენი სიყვარული, რომელიც აწვევინებს სამშობლოს გამირთა და ღუბავს სამშობლოს! დაიწყევლოს იგი, გრძნობა ჯოჯოხეთისა და კაცის კელისა!

ქეთევან—ლევან, ხომ მკლავ მაგითი...

ლევან—არა, ჯერ არა!

ქეთევან—რა გინდა ქნა, შე უბედურო?

ლევან—(მიათრევს ფანჯარასთან) აქ მოდი... აქ... აი, დასტკბი შენი საქმითა!

ქეთევან—შემიბრალე! (ფანჯარა განათდება ცეცხლით ხალხში ძრწუნვის ხმა)

ლევან—უყურე, მტარვალო! ხედავ, როგორ იწვიან!..

ქეთევან—შემიბრალე, ლევან! უმადურო! უმადურო!

ლევან—შეეჩვიე ცეცხლსა... ჯოჯოხეთისა აღარ შეგეშინდება!..

ქეთევან—დამნაშავე ვარ... ლევან! მაგრამ შენთან კი არა...

ლევან—აი, ყური დაუგდე... დამინახეს... გაიგონე, რას ამბობენ... (კულისის იქით ისმის ხმა: „ლევან, მოღალატე იუდა!“ გესმის?)

ქეთევან—ოჰ, ღმერთო ჩემო!

ლევან—ხედავ სვიმონის სულს, რომელიც მეძახის: „აღთქმა არ დაგავიწყდესო!“

ქეთევან—(შეშინებული უკან დაიწევს) არა... არა...

ლევან—(მიდის ქეთევანთან) „ვინც უნდა იყოს დამნაშავე, დაჰკა, ლევან—მით სამშობლოს იცავ; გული გაუპე—მით საქართველოს იხსნი!“

ქეთევან—ლევან... შენ უნდა მომკლა? შენა?

ლევან—(ხანჯალს ამოიღებს) ფიცი მიმიცია!

ქეთევან—(გოჯოვით იგერებს) შენი ხელით არა... არ შეიძლება! შენი ხელით როგორ მოგვედე. მე შენ სიკვდილს გადაგარჩინე! ეგ საშინელება იქნება! დამწყველე... გამსრისე... ყველას აფიტან... მაგრამ ნუ მომკლავ!.. მეშინია... ლევან! ჩემო საყვარელო ლევან! ჩემო ღმერთო, შემიბრაღე... შენ ნუ!..

ლევან—(აღვზნებული) ფიცი მიმიცია!

ქეთევან—არა, არ მინდა... თაფი დამანებე!

ლევან—ფიცი მიმიცია... ფიცი მიმიცია!.. (დაჰკრავს გულში ხანჯალს)

ქეთევან—ოჰ! (დაეცემა. ლევან ხანჯალს გადაადგებს) ეხლა კი მოგვედი... რომ იცოდე, რარიგ მიყვარდი... მიყვარდი...

ლევან—(დაბნეული) მოვკალ? მე... მე!..

ქეთევან—მოდი ჩემთან, ლევან... მოდი...

ლევან—(დაეცემა მუხლებზე ქეთევანის გვერდით, ჰკოცნის და ქვითინებს) მოვალ... მოგეწევი... ეს რა ვქენ მე უბედურმა?—მოვკალ! ქეთევან, ჩემო საყვარელო! ქეთევან, ჩემო ღმერთო!

ქეთევან—მოდი... მოდი...

ლევან—აი, მოიტა, ეხლავე მოგეწევი... (მივა ფანჯარასთან, გააღებს და ხედავ შედგება) ძმანო... მომიტადეთ... თქვენთან მოვდივარ!.. მე გასწავლით, როგორც უნდა სიკვდილი სამშობლოსათვის!.. (გადახტება, ქეთევან წამოიწევს. ისმის ნალარის ხმა. ქეთევან დაიკვივლებს და დაეცემა მედარე)

